నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స

అఙ్గుత్తరనికాయో

సత్తకనిపాతపాళి

పఠమపణ్ణాసకం

౧. ధనవగ్గో

౧. పఠమపియసుత్తం

౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భిక్ఖవో”తి. “భదన్తే”తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

“సత్తహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు సబ్రహ్మచారీనం అప్పియో చ హోతి అమనాపో చ అగరు చ అభావనీయో చ. కతమేహి సత్తహి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు లాభకామో చ హోతి, సక్కారకామో చ హోతి, అనవఞ్ఞత్తికామో చ హోతి, అహిరికో చ హోతి, అనోత్తప్పీ చ, పాపిచ్ఛో చ, మిచ్ఛాదిట్ఠి చ. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, సత్తహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు సబ్రహ్మచారీనం అప్పియో చ హోతి అమనాపో చ అగరు చ అభావనీయో చ.

“సత్తహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు సబ్రహ్మచారీనం పియో చ హోతి, మనాపో చ గరు చ భావనీయో చ. కతమేహి సత్తహి? ఇధ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు న లాభకామో చ హోతి, న సక్కారకామో చ హోతి, న అనవఞ్ఞత్తికామో చ హోతి, హిరిమా చ హోతి, ఓత్తప్పీ చ, అప్పిచ్ఛో చ, సమ్మాదిట్ఠి చ. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, సత్తహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు సబ్రహ్మచారీనం పియో చ హోతి మనాపో చ గరు చ భావనీయో చా”తి. పఠమం.

౨. దుతియపియసుత్తం

౨. “సత్తహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు సబ్రహ్మచారీనం అప్పియో చ హోతి అమనాపో చ అగరు చ అభావనీయో చ. కతమేహి సత్తహి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు లాభకామో చ హోతి, సక్కారకామో చ హోతి, అనవఞ్ఞత్తికామో చ హోతి, అహిరికో చ హోతి, అనోత్తప్పీ చ, ఇస్సుకీ చ, మచ్ఛరీ చ. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, సత్తహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు సబ్రహ్మచారీనం అప్పియో చ హోతి అమనాపో చ అగరు చ అభావనీయో చ.

“సత్తహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు+? సబ్రహ్మచారీనం పియో చ హోతి మనాపో చ గరు చ భావనీయో చ. కతమేహి సత్తహి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న లాభకామో చ హోతి, న సక్కారకామో చ హోతి, న అనవఞ్ఞత్తికామో చ హోతి,

హిరిమా చ హోతి, ఓత్తప్పీ చ, అనిస్సుకీ చ, అమచ్ఛరీ చ. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, సత్తహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు సబ్రహ్మచారీనం పియో చ హోతి మనాపో చ గరు చ భావనీయో చా''తి. దుతియం.

౩. సంఖిత్తబలసుత్తం

౩. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే...పే॰... సత్తిమాని , భిక్ఖవే, బలాని. కతమాని సత్త? సద్ధాబలం, వీరియబలం, హిరీబలం , ఓత్తప్పబలం, సతిబలం, సమాధిబలం, పఞ్ఞాబలం. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, సత్త బలానీతి.

''సద్ధాబలం వీరియఞ్చ, హిరీ [హిరి (సీ॰ పీ॰ క॰)] ఓత్తప్పియం బలం;
సతిబలం సమాధి చ, పఞ్ఞా వే సత్తమం బలం;
ఏతేహి బలవా భిక్ఖు, సుఖం జీవతి పణ్డితో;

''యోనిసో విచినే ధమ్మం, పఞ్ఞాయత్థం విపస్సతి;
పజ్జోతస్సేవ నిబ్బానం, విమోక్ఖో హోతి చేతసో''తి. తతియం;

౪. విత్థతబలసుత్తం

౪. ''సత్తిమాని, భిక్ఖవే, బలాని. కతమాని సత్త? సద్ధాబల, వీరియబలం, హిరీబలం, ఓత్తప్పబలం, సతిబలం, సమాధిబలం, పఞ్ఞాబలం.

''కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, సద్ధాబలం? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో సద్ధో హోతి, సద్దహతి తథాగతస్స బోధిం – 'ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో...పే॰... సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా'తి. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సద్ధాబలం.

''కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, వీరియబలం? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో ఆరద్ధవీరియో విహరతి అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ, కుసలానం ధమ్మానం ఉపసమ్పదాయ, థామవా దళ్హపరక్కమో అనిక్ఖిత్తధురో కుసలేసు ధమ్మేసు. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, వీరియబలం.

''కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, హిరీబలం? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో హిరిమా హోతి, హిరీయతి కాయదుచ్చరితేన వచీదుచ్చరితేన మనోదుచ్చరితేన, హిరీయతి పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం సమాపత్తియా. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, హిరీబలం.

''కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, ఓత్తప్పబలం? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో ఓత్తప్పీ హోతి, ఓత్తప్పతి కాయదుచ్చరితేన వచీదుచ్చరితేన మనోదుచ్చరితేన, ఓత్తప్పతి పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం సమాపత్తియా. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ఓత్తప్పబలం.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, సతిబలం? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో సతిమా హోతి పరమేన సతినేపక్కేన సమన్నాగతో చిరకతమ్పి చిరభాసితమ్పి సరితా అనుస్సరితా. ఇదం, వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సతిబలం.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, సమాధిబలం? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో వివిచ్చేవ కామేహి…పే॰… చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సమాధిబలం.

“కతమఞ్చ , భిక్ఖవే, పఞ్ఞాబలం? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో పఞ్ఞవా హోతి ఉదయత్థగామినియా పఞ్ఞాయ సమన్నాగతో అరియాయ నిబ్బేధికాయ సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామినియా. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, పఞ్ఞాబలం. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, సత్త బలానీతి.

“సద్ధాబలం వీరియఞ్చ, హిరీ ఓత్తప్పియం బలం;
సతిబలం సమాధి చ, పఞ్ఞా వే సత్తమం బలం;
ఏతేహి బలవా భిక్ఖు, సుఖం జీవతి పణ్డితో.

“యోనిసో విచినే ధమ్మం, పఞ్ఞాయత్థం విపస్సతి;
పజ్జోతస్సేవ నిబ్బానం, విమోక్ఖో హోతి చేతసో”తి. చతుత్థం;

౫. సంఖిత్తధనసుత్తం

౫. “సత్తిమాని, భిక్ఖవే, ధనాని. కతమాని సత్త? సద్ధాధనం, సీలధనం, హిరీధనం, ఓత్తప్పధనం, సుతధనం, చాగధనం, పఞ్ఞాధనం. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, సత్త ధనానీతి.

“సద్ధాధనం సీలధనం, హిరీ ఓత్తప్పియం ధనం;
సుతధనఞ్చ చాగో చ, పఞ్ఞా వే సత్తమం ధనం.

“యస్స ఏతే ధనా అత్థి, ఇత్థియా పురిసస్స వా;
అదలిద్దోతి తం ఆహు, అమోఘం తస్స జీవితం.

“తస్మా సద్ధఞ్చ సీలఞ్చ, పసాదం ధమ్మదస్సనం;
అనుయుఞ్జేథ మేధావీ, సరం [వరం (క॰)] బుద్ధాన సాసన”న్తి. పఞ్చమం;

౬. విత్థతధనసుత్తం

౬. “సత్తిమాని, భిక్ఖవే, ధనాని. కతమాని సత్త? సద్ధాధనం, సీలధనం, హిరీధనం, ఓత్తప్పధనం, సుతధనం, చాగధనం, పఞ్ఞాధనం.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, సద్ధాధనం? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో సద్ధో హోతి, సద్దహతి తథాగతస్స బోధిం – ‘ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో…పే॰… బుద్ధో భగవా’తి. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సద్ధాధనం.

“కతమఞ్చ , భిక్ఖవే, సీలధనం? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి…పే…. సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా పటివిరతో హోతి. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సీలధనం.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, హిరీధనం? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో హిరీమా హోతి, హిరీయతి కాయదుచ్చరితేన వచీదుచ్చరితేన మనోదుచ్చరితేన, హిరీయతి పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం సమాపత్తియా. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, హిరీధనం.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, ఓత్తప్పధనం? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో ఓత్తప్పీ హోతి, ఓత్తప్పతి కాయదుచ్చరితేన వచీదుచ్చరితేన మనోదుచ్చరితేన, ఓత్తప్పతి పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం సమాపత్తియా. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ఓత్తప్పధనం.

“కతమఞ్చ , భిక్ఖవే, సుతధనం? ఇధ , భిక్ఖవే, అరియసావకో బహుస్సుతో హోతి సుతధరో సుతసన్నిచయో. యే తే ధమ్మా ఆదికల్యాణా మజ్ఝేకల్యాణా పరియోసానకల్యాణా సాత్థం సబ్యఞ్జనం, కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం అభివదన్తి. తథారూపాస్స ధమ్మా బహుస్సుతా హోన్తి ధాతా వచసా పరిచితా మనసానుపేక్ఖితా దిట్ఠియా సుప్పటివిద్ధా. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సుతధనం.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, చాగధనం? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో విగతమలమచ్ఛేరేన చేతసా అగారం అజ్ఝావసతి ముత్తచాగో పయతపాణి వోస్సగ్గరతో యాచయోగో దానసంవిభాగరతో. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, చాగధనం.

“కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, పఞ్ఞాధనం? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో పఞ్ఞవా హోతి…పే…. సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామినియా. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, పఞ్ఞాధనం. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, సత్తధనానీతి.

“సద్ధాధనం సీలధనం, హిరీ ఓత్తప్పియం ధనం;
సుతధనఞ్చ చాగో చ, పఞ్ఞా వే సత్తమం ధనం.

“యస్స ఏతే ధనా అత్థి, ఇత్థియా పురిసస్స వా;
అదలిద్దోతి తం ఆహు, అమోఘం తస్స జీవితం.

“తస్మా సద్ధఞ్చ సీలఞ్చ, పసాదం ధమ్మదస్సనం;
అనుయుఞ్జేథ మేధావీ, సరం బుద్ధాన సాసన”న్తి. ఛట్ఠం;

౭. ఉగ్గసుత్తం

౭. అథ ఖో ఉగ్గో రాజమహామత్తో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఉగ్గో రాజమహామత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ –

“అచ్ఛరియం , భన్తే, అబ్భుతం, భన్తే! యావ అడ్ఢో చాయం, భన్తే, మిగారో రోహణేయ్యో యావ మహద్ధనో యావ మహాభోగో”తి. “కీవ అడ్ఢో పనుగ్గ, మిగారో రోహణేయ్యో, కీవ మహద్ధనో, కీవ మహాభోగో”తి? “సతం, భన్తే, సతసహస్సానం [సహస్సానం (సీ.), సహస్సాని (స్యా.), సతసహస్సాని (?)] హిరఞ్ఞస్స, కో పన వాదో రూపియస్సా”తి! “అత్థి ఖో ఏతం, ఉగ్గ, ధనం నేతం ‘నత్థీ’తి వదామీతి . తఞ్చ ఖో ఏతం, ఉగ్గ, ధనం సాధారణం అగ్గినా ఉదకేన రాజూహి చోరేహి అప్పియేహి దాయాదేహి. సత్త ఖో ఇమాని, ఉగ్గ, ధనాని అసాధారణాని అగ్గినా ఉదకేన రాజూహి చోరేహి అప్పియేహి దాయాదేహి. కతమాని సత్త? సద్ధాధనం, సీలధనం, హిరీధనం, ఓత్తప్పధనం, సుతధనం, చాగధనం, పఞ్ఞాధనం. ఇమాని ఖో, ఉగ్గ, సత్త ధనాని అసాధారణాని అగ్గినా ఉదకేన రాజూహి చోరేహి అప్పియేహి దాయాదేహీతి.

“సద్ధాధనం సీలధనం, హిరీ ఓత్తప్పియం ధనం;
సుతధనఞ్చ చాగో చ, పఞ్ఞా వే సత్తమం ధనం.

“యస్స ఏతే ధనా అత్థి, ఇత్థియా పురిసస్స వా;
స వే మహద్ధనో లోకే, అజేయ్యో దేవమానుసే.

“తస్మా సద్ధఞ్చ సీలఞ్చ, పసాదం ధమ్మదస్సనం;
అనుయుఞ్జేథ మేధావీ, సరం బుద్ధాన సాసన”న్తి. సత్తమం;

౮. సంయోజనసుత్తం

౮. “సత్తిమాని, భిక్ఖవే, సంయోజనాని. కతమాని సత్త? అనునయసంయోజనం, పటిఘసంయోజనం, దిట్ఠిసంయోజనం, విచికిచ్ఛాసంయోజనం, మానసంయోజనం, భవరాగసంయోజనం, అవిజ్జాసంయోజనం. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, సత్త సంయోజనానీ”తి. అట్ఠమం.

౯. పహానసుత్తం

౯. “సత్తన్నం , భిక్ఖవే, సంయోజనానం పహానాయ సముచ్ఛేదాయ బ్రహ్మచరియం వుస్సతి. కతమేసం సత్తన్నం? అనునయసంయోజనస్స పహానాయ సముచ్ఛేదాయ బ్రహ్మచరియం వుస్సతి, పటిఘసంయోజనస్స…పే.… దిట్ఠిసంయోజనస్స… విచికిచ్ఛాసంయోజనస్స… మానసంయోజనస్స… భవరాగసంయోజనస్స … అవిజ్జాసంయోజనస్స పహానాయ సముచ్ఛేదాయ బ్రహ్మచరియం వుస్సతి. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, సత్తన్నం సంయోజనానం పహానాయ సముచ్ఛేదాయ బ్రహ్మచరియం వుస్సతి. యతో చ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అనునయసంయోజనం పహీనం హోతి ఉచ్ఛిన్నమూలం తాలావత్థుకతం అనభావం కతం ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మం. పటిఘసంయోజనం…పే.… దిట్ఠిసంయోజనం… విచికిచ్ఛాసంయోజనం… మానసంయోజనం… భవరాగసంయోజనం… అవిజ్జాసంయోజనం పహీనం హోతి ఉచ్ఛిన్నమూలం తాలావత్థుకతం అనభావం కతం ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మం. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అచ్ఛేచ్ఛి తణ్హం, వివత్తయి సంయోజనం, సమ్మా మానాభిసమయా అన్తమకాసి దుక్ఖస్సా”తి. నవమం.

౧౦. మచ్ఛరియసుత్తం

౧౦. "సత్తిమాని, భిక్ఖవే, సంయోజనాని. కతమాని సత్త? అనునయసంయోజనం, పటిఘసంయోజనం, దిట్ఠిసంయోజనం, విచికిచ్ఛాసంయోజనం, మానసంయోజనం, ఇస్సాసంయోజనం, మచ్ఛరియసంయోజనం. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, సత్త సంయోజనానీ"తి. దసమం.

ధనవగ్గో పఠమో.

తస్సుద్దానం –

ద్వే పియాని బలం ధనం, సంఖిత్తఞ్చేవ విత్థతం;
ఉగ్గం సంయోజనఞ్చేవ, పహానం మచ్ఛరియేన చాతి.

౨. అనుసయవగ్గో

౧. పఠమఅనుసయసుత్తం

౧౧. "సత్తిమే , భిక్ఖవే, అనుసయా. కతమే సత్త? కామరాగానుసయో, పటిఘానుసయో , దిట్ఠానుసయో, విచికిచ్ఛానుసయో, మానానుసయో, భవరాగానుసయో , అవిజ్జానుసయో. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, సత్త అనుసయా"తి. పఠమం.

౨. దుతియఅనుసయసుత్తం

౧౨. "సత్తన్నం, భిక్ఖవే, అనుసయానం పహానాయ సముచ్ఛేదాయ బ్రహ్మచరియం వుస్సతి. కతమేసం సత్తన్నం? కామరాగానుసయస్స పహానాయ సముచ్ఛేదాయ బ్రహ్మచరియం వుస్సతి, పటిఘానుసయస్స...పే.... దిట్ఠానుసయస్స... విచికిచ్ఛానుసయస్స... మానానుసయస్స... భవరాగానుసయస్స... అవిజ్జానుసయస్స పహానాయ సముచ్ఛేదాయ బ్రహ్మచరియం వుస్సతి. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, సత్తన్నం అనుసయానం పహానాయ సముచ్ఛేదాయ బ్రహ్మచరియం వుస్సతి.

"యతో చ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో కామరాగానుసయో పహీనో హోతి ఉచ్ఛిన్నమూలో తాలావత్థుకతో అనభావంకతో ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మో. పటిఘానుసయో...పే.... దిట్ఠానుసయో... విచికిచ్ఛానుసయో... మానానుసయో... భవరాగానుసయో... అవిజ్జానుసయో పహీనో హోతి ఉచ్ఛిన్నమూలో తాలావత్థుకతో అనభావంకతో ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మో. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అచ్ఛేచ్ఛి తణ్హం, వివత్తయి సంయోజనం, సమ్మా మానాభిసమయా అన్తమకాసి దుక్ఖస్సా"తి. దుతియం.

౩. కులసుత్తం

౧౩. "సత్తహి , భిక్ఖవే, అఙ్గేహి సమన్నాగతం కులం అనుపగన్త్వా వా నాలం ఉపగన్తుం, ఉపగన్త్వా వా నాలం ఉపనిసీదితుం. కతమేహి సత్తహి? న మనాపేన పచ్చుట్ఠేన్తి, న మనాపేన అభివాదేన్తి, న మనాపేన ఆసనం దేన్తి, సన్తమస్స పరిగుహన్తి, బహుకమ్పి థోకం దేన్తి, పణీతమ్పి లూఖం దేన్తి, అసక్కచ్చం దేన్తి నో సక్కచ్చం. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, సత్తహి అఙ్గేహి సమన్నాగతం కులం అనుపగన్త్వా వా నాలం ఉపగన్తుం, ఉపగన్త్వా వా నాలం ఉపనిసీదితుం.

"సత్తహి, భిక్ఖవే, అఙ్గేహి సమన్నాగతం కులం అనుపగన్త్వా వా అలం ఉపగన్తుం, ఉపగన్త్వా వా అలం ఉపనిసీదితుం. కతమేహి సత్తహి? మనాపేన పచ్చుట్ఠేన్తి, మనాపేన అభివాదేన్తి, మనాపేన ఆసనం దేన్తి, సన్తమస్స న పరిగుహన్తి, బహుకమ్పి బహుకం దేన్తి, పణీతమ్పి పణీతం దేన్తి, సక్కచ్చం దేన్తి నో అసక్కచ్చం. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, సత్తహి అఙ్గేహి సమన్నాగతం కులం అనుపగన్త్వా వా అలం ఉపగన్తుం, ఉపగన్త్వా వా అలం ఉపనిసీదితు"న్తి. తతియం.

౪. పుగ్గలసుత్తం

౧౪. "సత్తిమే , భిక్ఖవే, పుగ్గలా ఆహునేయ్యా పాహునేయ్యా దక్ఖిణేయ్యా అఞ్జలికరణీయా అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్స. కతమే సత్త? ఉభతోభాగవిముత్తో, పఞ్ఞావిముత్తో, కాయసక్ఖీ, దిట్ఠిప్పత్తో [దిట్ఠప్పత్తో (క.)], సద్ధావిముత్తో,

ధమ్మానుసారీ, సద్ధానుసారీ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, సత్త పుగ్గలా ఆహునేయ్యా పాహునేయ్యా దక్ఖిణేయ్యా అఞ్జలికరణీయా అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్సా''తి. చతుత్థం.

౫. ఉదకూపమాసుత్తం

౧౫. ''సత్తిమే, భిక్ఖవే, ఉదకూపమా పుగ్గలా సన్తో సంవిజ్జమానా లోకస్మిం. కతమే సత్త? [పు॰ ప॰ ౨౦౩; కథా॰ ౮౫౨] ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో పుగ్గలో సకిం నిముగ్గో నిముగ్గోవ హోతి; ఇధ పన, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో పుగ్గలో ఉమ్ముజ్జిత్వా నిముజ్జతి; ఇధ పన, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో పుగ్గలో ఉమ్ముజ్జిత్వా ఠితో హోతి; ఇధ పన, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో పుగ్గలో ఉమ్ముజ్జిత్వా విపస్సతి విలోకేతి; ఇధ పన, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో పుగ్గలో ఉమ్ముజ్జిత్వా పతరతి; ఇధ పన, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో పుగ్గలో ఉమ్ముజ్జిత్వా పతిగాధప్పత్తో హోతి; ఇధ పన, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో పుగ్గలో ఉమ్ముజ్జిత్వా తిణ్ణో హోతి పారఙ్గతో [పారగతో (సీ॰ స్యా॰ కం॰)] థలే తిట్ఠతి బ్రాహ్మణో.

''కథఞ్చ, భిక్ఖవే, పుగ్గలో సకిం నిముగ్గో నిముగ్గోవ హోతి? ఇధ భిక్ఖవే, ఏకచ్చో పుగ్గలో సమన్నాగతో హోతి ఏకన్తకాళకేహి అకుసలేహి ధమ్మేహి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, పుగ్గలో సకిం నిముగ్గో నిముగ్గోవ హోతి.

''కథఞ్చ, భిక్ఖవే, పుగ్గలో ఉమ్ముజ్జిత్వా నిముజ్జతి? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో పుగ్గలో ఉమ్ముజ్జతి సాధు సద్ధా కుసలేసు ధమ్మేసు, సాధు హిరీ...పే॰... సాధు ఓత్తప్పం... సాధు వీరియం [విరియం (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] ... సాధు పఞ్ఞా కుసలేసు ధమ్మేసూతి. తస్స సా సద్ధా నేవ తిట్ఠతి నో వడ్ఢతి హాయతియేవ, తస్స సా హిరీ...పే॰... తస్స తం ఓత్తప్పం... తస్స తం వీరియం... తస్స సా పఞ్ఞా నేవ తిట్ఠతి నో వడ్ఢతి హాయతియేవ. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, పుగ్గలో ఉమ్ముజ్జిత్వా నిముజ్జతి.

''కథఞ్చ , భిక్ఖవే, పుగ్గలో ఉమ్ముజ్జిత్వా ఠితో హోతి? ఇధ , భిక్ఖవే, ఏకచ్చో పుగ్గలో ఉమ్ముజ్జతి సాధు సద్ధా కుసలేసు ధమ్మేసు, సాధు హిరీ...పే॰... సాధు ఓత్తప్పం... సాధు వీరియం... సాధు పఞ్ఞా కుసలేసు ధమ్మేసూతి. తస్స సా సద్ధా నేవ హాయతి నో వడ్ఢతి ఠితా హోతి. తస్స సా హిరీ...పే॰... తస్స తం ఓత్తప్పం... తస్స తం వీరియం... తస్స సా పఞ్ఞా నేవ హాయతి నో వడ్ఢతి ఠితా హోతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, పుగ్గలో ఉమ్ముజ్జిత్వా ఠితో హోతి.

''కథఞ్చ, భిక్ఖవే, పుగ్గలో ఉమ్ముజ్జిత్వా విపస్సతి విలోకేతి? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో పుగ్గలో ఉమ్ముజ్జతి సాధు సద్ధా కుసలేసు ధమ్మేసు, సాధు హిరీ...పే॰... సాధు ఓత్తప్పం... సాధు వీరియం... సాధు పఞ్ఞా కుసలేసు ధమ్మేసూతి. సో తిణ్ణం సంయోజనానం పరిక్ఖయా సోతాపన్నో హోతి అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, పుగ్గలో ఉమ్ముజ్జిత్వా విపస్సతి విలోకేతి.

''కథఞ్చ, భిక్ఖవే, పుగ్గలో ఉమ్ముజ్జిత్వా పతరతి? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో పుగ్గలో ఉమ్ముజ్జతి సాధు సద్ధా కుసలేసు ధమ్మేసు, సాధు హిరీ...పే॰... సాధు ఓత్తప్పం... సాధు వీరియం... సాధు పఞ్ఞా కుసలేసు ధమ్మేసూతి. సో తిణ్ణం సంయోజనానం పరిక్ఖయా రాగదోసమోహానం తనుత్తా సకదాగామీ హోతి, సకిదేవ [సకిందేవ (క॰)] ఇమం లోకం ఆగన్త్వా దుక్ఖస్సన్తం కరోతి [దుక్ఖస్సన్తకరో హోతి (క॰)]. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, పుగ్గలో ఉమ్ముజ్జిత్వా పతరతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, పుగ్గలో ఉమ్ముజ్జిత్వా పతిగాధప్పత్తో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో పుగ్గలో ఉమ్ముజ్జతి సాధు సద్ధా కుసలేసు ధమ్మేసు, సాధు హిరీ...పే.... సాధు ఓత్తప్పం... సాధు వీరియం... సాధు పఞ్ఞా కుసలేసు ధమ్మేసూతి. సో పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఓపపాతికో హోతి తత్థ పరినిబ్బాయీ అనావత్తిధమ్మో తస్మా లోకా. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, పుగ్గలో ఉమ్ముజ్జిత్వా పతిగాధప్పత్తో హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, పుగ్గలో ఉమ్ముజ్జిత్వా తిణ్ణో హోతి పారఙ్గతో థలే తిట్ఠతి బ్రాహ్మణో. ఇధ , భిక్ఖవే, ఏకచ్చో పుగ్గలో ఉమ్ముజ్జతి సాధు సద్ధా కుసలేసు ధమ్మేసు, సాధు హిరీ...పే.... సాధు ఓత్తప్పం... సాధు వీరియం... సాధు పఞ్ఞా కుసలేసు ధమ్మేసూతి. సో ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, పుగ్గలో ఉమ్ముజ్జిత్వా తిణ్ణో హోతి పారఙ్గతో థలే తిట్ఠతి బ్రాహ్మణో.

“ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, సత్త ఉదకూపమా పుగ్గలా సన్తో సంవిజ్జమానా లోకస్మి”న్తి. పఞ్చమం.

౬. అనిచ్చానుపస్సీసుత్తం

౧౬. “సత్తిమే , భిక్ఖవే, పుగ్గలా ఆహునేయ్యా పాహునేయ్యా దక్ఖిణేయ్యా అఞ్జలికరణీయా అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్స. కతమే సత్త? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో పుగ్గలో సబ్బసఙ్ఖారేసు అనిచ్చానుపస్సీ విహరతి, అనిచ్చసఞ్ఞీ, అనిచ్చపటిసంవేదీ సతతం సమితం అబ్బోకిణ్ణం చేతసా అధిముచ్చమానో పఞ్ఞాయ పరియోగాహమానో. సో ఆసవానం ఖయా...పే.... సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం, భిక్ఖవే, పఠమో పుగ్గలో ఆహునేయ్యో పాహునేయ్యో దక్ఖిణేయ్యో అఞ్జలికరణీయో అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్స.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో పుగ్గలో సబ్బసఙ్ఖారేసు అనిచ్చానుపస్సీ విహరతి, అనిచ్చసఞ్ఞీ, అనిచ్చపటిసంవేదీ సతతం సమితం అబ్బోకిణ్ణం చేతసా అధిముచ్చమానో పఞ్ఞాయ పరియోగాహమానో. తస్స అపుబ్బం అచరిమం ఆసవపరియాదానఞ్చ హోతి జీవితపరియాదానఞ్చ. అయం, భిక్ఖవే, దుతియో పుగ్గలో ఆహునేయ్యో...పే.... అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్స.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో పుగ్గలో సబ్బసఙ్ఖారేసు అనిచ్చానుపస్సీ విహరతి, అనిచ్చసఞ్ఞీ, అనిచ్చపటిసంవేదీ సతతం సమితం అబ్బోకిణ్ణం చేతసా అధిముచ్చమానో పఞ్ఞాయ పరియోగాహమానో. సో పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా అన్తరాపరినిబ్బాయీ హోతి...పే.... ఉపహచ్చపరినిబ్బాయీ హోతి...పే.... అసఙ్ఖారపరినిబ్బాయీ హోతి...పే.... ససఙ్ఖారపరినిబ్బాయీ హోతి...పే.... ఉద్ధంసోతో హోతి అకనిట్ఠగామీ. అయం, భిక్ఖవే, సత్తమో పుగ్గలో ఆహునేయ్యో పాహునేయ్యో దక్ఖిణేయ్యో అఞ్జలికరణీయో అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్స. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, సత్త పుగ్గలా ఆహునేయ్యా పాహునేయ్యా దక్ఖిణేయ్యా అఞ్జలికరణీయా అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్సా”తి. ఛట్ఠం.

౭. దుక్ఖానుపస్సీసుత్తం

౧౭. సత్తిమే , భిక్ఖవే, పుగ్గలా ఆహునేయ్యా...పే॰... అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్స. కతమే సత్త? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో పుగ్గలో సబ్బసఙ్ఖారేసు దుక్ఖానుపస్సీ విహరతి...పే॰.... సత్తమం.

౮. అనత్తానుపస్సీసుత్తం

౧౮. సబ్బేసు ధమ్మేసు అనత్తానుపస్సీ విహరతి...పే॰.... అట్ఠమం.

౯. నిబ్బానసుత్తం

౧౯. [కథా॰ ౨౪౭-౨౪౮] "నిబ్బానే సుఖానుపస్సీ విహరతి సుఖసఞ్ఞీ సుఖపటిసంవేదీ సతతం సమితం అబ్బోకిణ్ణం చేతసా అధిముచ్చమానో పఞ్ఞాయ పరియోగాహమానో. సో ఆసవానం ఖయా...పే॰... సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం భిక్ఖవే, పఠమో పుగ్గలో ఆహునేయ్యో...పే॰... పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్స.

"పున చపరం, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో పుగ్గలో నిబ్బానే సుఖానుపస్సీ విహరతి సుఖసఞ్ఞీ సుఖపటిసంవేదీ సతతం సమితం అబ్బోకిణ్ణం చేతసా అధిముచ్చమానో పఞ్ఞాయ పరియోగాహమానో. తస్స అపుబ్బం అచరిమం ఆసవపరియాదానఞ్చ హోతి జీవితపరియాదానఞ్చ. అయం, భిక్ఖవే, దుతియో పుగ్గలో ఆహునేయ్యో...పే॰... అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్స.

"పున చపరం, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో పుగ్గలో నిబ్బానే సుఖానుపస్సీ విహరతి సుఖసఞ్ఞీ సుఖపటిసంవేదీ సతతం సమితం అబ్బోకిణ్ణం చేతసా అధిముచ్చమానో పఞ్ఞాయ పరియోగాహమానో. సో పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా అన్తరాపరినిబ్బాయీ హోతి...పే॰... ఉపహచ్చపరినిబ్బాయీ హోతి...పే॰... అసఙ్ఖారపరినిబ్బాయీ హోతి...పే॰... ససఙ్ఖారపరినిబ్బాయీ హోతి...పే॰... ఉద్ధంసోతో హోతి అకనిట్ఠగామీ. అయం, భిక్ఖవే, సత్తమో పుగ్గలో ఆహునేయ్యో...పే॰... అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్స . ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, సత్త పుగ్గలా ఆహునేయ్యా...పే॰... అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్సా"తి. నవమం.

౧౦. నిద్దసవత్థుసుత్తం

౨౦. "సత్తిమాని , భిక్ఖవే, నిద్దసవత్థూని. కతమాని సత్త? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సిక్ఖాసమాదానే తిబ్బచ్ఛన్దో హోతి ఆయతిఞ్చ సిక్ఖాసమాదానే అవిగతపేమో [అధిగతపేమో (స్యా॰) అ॰ ని॰ ౭.౪౨; దీ॰ ని॰ ౩.౩౩౧], ధమ్మనిసన్తియా తిబ్బచ్ఛన్దో హోతి ఆయతిఞ్చ ధమ్మనిసన్తియా అవిగతపేమో, ఇచ్ఛావినయే తిబ్బచ్ఛన్దో హోతి ఆయతిఞ్చ ఇచ్ఛావినయే అవిగతపేమో, పటిసల్లానే తిబ్బచ్ఛన్దో హోతి ఆయతిఞ్చ పటిసల్లానే అవిగతపేమో, వీరియారమ్భే [వీరియారబ్భే (క॰)] తిబ్బచ్ఛన్దో హోతి ఆయతిఞ్చ వీరియారమ్భే అవిగతపేమో, సతినేపక్కే తిబ్బచ్ఛన్దో హోతి ఆయతిఞ్చ సతినేపక్కే అవిగతపేమో, దిట్ఠిపటివేధే తిబ్బచ్ఛన్దో హోతి ఆయతిఞ్చ దిట్ఠిపటివేధే అవిగతపేమో. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, సత్త నిద్దసవత్థూనీ"తి. దసమం.

అనుసయవగ్గో దుతియో.

తస్సుద్దానం –

దువే అనుసయా కులం, పుగ్గలం ఉదకూపమం;

అనిచ్చం దుక్ఖం అనత్తా చ, నిబ్బానం నిద్దసవత్థు చాతి.

౩. వజ్జిసత్తకవగ్గో

౧. సారన్దదసుత్తం

౨౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా వేసాలియం విహరతి సారన్దదే చేతియే. అథ ఖో సమ్బహులా లిచ్ఛవీ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నే ఖో తే లిచ్ఛవీ భగవా ఏతదవోచ – "సత్త వో, లిచ్ఛవీ, అపరిహానియే [అపరిహానీయే (క.)] ధమ్మే దేసేస్సామి. తం సుణాథ, సాధుకం మనసి కరోథ; భాసిస్సామీ"తి. "ఏవం, భన్తే"తి ఖో తే లిచ్ఛవీ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

"కతమే చ, లిచ్ఛవీ, సత్త అపరిహానియా ధమ్మా? యావకీవఞ్చ, లిచ్ఛవీ, వజ్జీ అభిణ్హం సన్నిపాతా భవిస్సన్తి సన్నిపాతబహులా; వుద్ధియేవ, లిచ్ఛవీ, వజ్జీనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహాని.

"యావకీవఞ్చ, లిచ్ఛవీ, వజ్జీ సమగ్గా సన్నిపతిస్సన్తి, సమగ్గా వుట్ఠహిస్సన్తి, సమగ్గా వజ్జికరణీయాని కరిస్సన్తి; వుద్ధియేవ, లిచ్ఛవీ, వజ్జీనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహాని.

"యావకీవఞ్చ, లిచ్ఛవీ, వజ్జీ అపఞ్ఞత్తం న పఞ్ఞాపేస్సన్తి, పఞ్ఞత్తం న సముచ్ఛిన్దిస్సన్తి, యథాపఞ్ఞత్తే పోరాణే వజ్జిధమ్మే సమాదాయ వత్తిస్సన్తి; వుద్ధియేవ, లిచ్ఛవీ, వజ్జీనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహాని.

"యావకీవఞ్చ, లిచ్ఛవీ, వజ్జీ యే తే వజ్జీనం వజ్జిమహల్లకా తే సక్కరిస్సన్తి గరుం కరిస్సన్తి మానేస్సన్తి పూజేస్సన్తి, తేసఞ్చ సోతబ్బం మఞ్ఞిస్సన్తి; వుద్ధియేవ, లిచ్ఛవీ, వజ్జీనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహాని.

"యావకీవఞ్చ , లిచ్ఛవీ, వజ్జీ యా తా కులిత్థియో కులకుమారియో తా న ఓకస్స పసయ్హ వాసేస్సన్తి; వుద్ధియేవ, లిచ్ఛవీ, వజ్జీనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహాని.

"యావకీవఞ్చ, లిచ్ఛవీ, వజ్జీ యాని తాని వజ్జీనం వజ్జిచేతియాని అబ్భన్తరాని చేవ బాహిరాని చ తాని సక్కరిస్సన్తి గరుం కరిస్సన్తి మానేస్సన్తి పూజేస్సన్తి, తేసఞ్చ దిన్నపుబ్బం కతపుబ్బం ధమ్మికం బలిం నో పరిహాపేస్సన్తి; వుద్ధియేవ, లిచ్ఛవీ, వజ్జీనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహాని.

"యావకీవఞ్చ, లిచ్ఛవీ, వజ్జీనం అరహన్తేసు ధమ్మికా రక్ఖావరణగుత్తి సుసంవిహితా భవిస్సతి – 'కిన్తి అనాగతా చ అరహన్తో విజితం ఆగచ్ఛేయ్యుం, ఆగతా చ అరహన్తో విజితే ఫాసుం విహరేయ్యు'న్తి; వుద్ధియేవ, లిచ్ఛవీ, వజ్జీనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహాని.

"యావకీవఞ్చ, లిచ్ఛవీ, ఇమే సత్త అపరిహానియా ధమ్మా వజ్జీసు ఠస్సన్తి [వత్తిస్సన్తి (క.)], ఇమేసు చ సత్తసు అపరిహానియేసు ధమ్మేసు వజ్జీ సన్దిస్సిస్సన్తి [సన్దిస్సన్తి (సీ. పీ. క.)]; వుద్ధియేవ, లిచ్ఛవీ, వజ్జీనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహానీ"తి. పఠమం.

౧. వస్సకారసుత్తం

౨౨. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి గిజ్ఝకూటే పబ్బతే. తేన ఖో పన సమయేన రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో వజ్జీ అభియాతుకామో హోతి. సో ఏవమాహ – "అహం హిమే వజ్జీ ఏవంమహిద్ధికే ఏవంమహానుభావే ఉచ్ఛేచ్ఛామి [ఉచ్ఛేజ్జిస్సామి (స్యా॰), ఉచ్ఛిజ్జిస్సామి (క॰)], వజ్జీ వినాసేస్సామి, వజ్జీ అనయబ్యసనం ఆపాదేస్సామీ"తి [ఆపాదేస్సామి వజ్జీతి (క॰) దీ॰ ని॰ ౨.౧౩౧].

అథ ఖో రాజా మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో వస్సకారం బ్రాహ్మణం మాగధమహామత్తం ఆమన్తేసి – "ఏహి త్వం, బ్రాహ్మణ, యేన భగవా తేనుపసఙ్కమ; ఉపసఙ్కమిత్వా మమ వచనేన భగవతో పాదే సిరసా వన్దాహి, అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛ – 'రాజా, భన్తే, మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో భగవతో పాదే సిరసా వన్దతి, అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛతీ'తి. ఏవఞ్చ వదేహి – 'రాజా, భన్తే, మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో వజ్జీ అభియాతుకామో. సో ఏవమాహ – 'అహం హిమే వజ్జీ ఏవంమహిద్ధికే ఏవంమహానుభావే ఉచ్ఛేచ్ఛామి, వజ్జీ వినాసేస్సామి, వజ్జీ అనయబ్యసనం ఆపాదేస్సామీ'తి . యథా తే భగవా బ్యాకరోతి, తం సాధుకం ఉగ్గహేత్వా మమ ఆరోచేయ్యాసి. న హి తథాగతా వితథం భణన్తీ"తి.

"ఏవం, భో"తి ఖో వస్సకారో బ్రాహ్మణో మాగధమహామత్తో రఞ్ఞో మాగధస్స అజాతసత్తుస్స వేదేహిపుత్తస్స పటిస్సుత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో వస్సకారో బ్రాహ్మణో మాగధమహామత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – "రాజా, భో గోతమ, మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో భోతో గోతమస్స పాదే సిరసా వన్దతి, అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛతి. రాజా [ఏవఞ్చ వదేతి రాజా (సీ॰ క॰)], భో గోతమ, మాగధో అజాతసత్తు వేదేహిపుత్తో వజ్జీ అభియాతుకామో. సో ఏవమాహ – 'అహం హిమే వజ్జీ ఏవంమహిద్ధికే ఏవంమహానుభావే ఉచ్ఛేచ్ఛామి, వజ్జీ వినాసేస్సామి, వజ్జీ అనయబ్యసనం ఆపాదేస్సామీ'"తి.

తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతో పిట్ఠితో ఠితో హోతి భగవన్తం బీజయమానో [వీజమానో (సీ॰ స్యా॰)]. అథ ఖో భగవా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఆమన్తేసి – "కిన్తి తే, ఆనన్ద, సుతం – 'వజ్జీ అభిణ్హం సన్నిపాతా సన్నిపాతబహులా'"తి? "సుతం మేతం, భన్తే – 'వజ్జీ అభిణ్హం సన్నిపాతా సన్నిపాతబహులా'"తి. "యావకీవఞ్చ, ఆనన్ద, వజ్జీ అభిణ్హం సన్నిపాతా భవిస్సన్తి సన్నిపాతబహులా; వుద్ధియేవ, ఆనన్ద, వజ్జీనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహాని.

"కిన్తి తే, ఆనన్ద, సుతం – 'వజ్జీ సమగ్గా సన్నిపతన్తి, సమగ్గా వుట్ఠహన్తి, సమగ్గా వజ్జికరణీయాని కరోన్తీ'"తి? "సుతం మేతం, భన్తే – 'వజ్జీ సమగ్గా సన్నిపతన్తి, సమగ్గా వుట్ఠహన్తి, సమగ్గా వజ్జికరణీయాని కరోన్తీ'"తి . "యావకీవఞ్చ, ఆనన్ద, వజ్జీ సమగ్గా సన్నిపతిస్సన్తి, సమగ్గా వుట్ఠహిస్సన్తి , సమగ్గా వజ్జికరణీయాని కరిస్సన్తి; వుద్ధియేవ, ఆనన్ద, వజ్జీనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహాని.

"కిన్తి తే, ఆనన్ద, సుతం – 'వజ్జీ అపఞ్ఞత్తం న పఞ్ఞాపేన్తి, పఞ్ఞత్తం న సముచ్ఛిన్దన్తి , యథాపఞ్ఞత్తే పోరాణే వజ్జిధమ్మే సమాదాయ వత్తన్తీ'"తి? "సుతం మేతం, భన్తే – 'వజ్జీ అపఞ్ఞత్తం న పఞ్ఞాపేన్తి, పఞ్ఞత్తం న సముచ్ఛిన్దన్తి, యథాపఞ్ఞత్తే

పోరాణే వజ్జిధమ్మే సమాదాయ వత్తన్తీ’”తి. “యావకీవఞ్చ, ఆనన్ద, వజ్జీ అపఞ్ఞత్తం న పఞ్ఞాపేస్సన్తి, పఞ్ఞత్తం న సముచ్ఛిన్దిస్సన్తి, యథాపఞ్ఞత్తే పోరాణే వజ్జిధమ్మే సమాదాయ వత్తిస్సన్తి; వుద్ధియేవ, ఆనన్ద, వజ్జీనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహాని.

“కిన్తి తే, ఆనన్ద, సుతం – ‘వజ్జీ యే తే వజ్జీనం వజ్జిమహల్లకా తే సక్కరోన్తి గరుం కరోన్తి మానేన్తి పూజేన్తి, తేసఞ్చ సోతబ్బం మఞ్ఞన్తీ’”తి? “సుతం మేతం, భన్తే – ‘వజ్జీ యే తే వజ్జీనం వజ్జిమహల్లకా తే సక్కరోన్తి గరుం కరోన్తి మానేన్తి పూజేన్తి, తేసఞ్చ సోతబ్బం మఞ్ఞన్తీ’”తి. “యావకీవఞ్చ, ఆనన్ద, వజ్జీ యే తే వజ్జీనం వజ్జిమహల్లకా తే సక్కరిస్సన్తి గరుం కరిస్సన్తి మానేస్సన్తి పూజేస్సన్తి, తేసఞ్చ సోతబ్బం మఞ్ఞిస్సన్తి; వుద్ధియేవ, ఆనన్ద, వజ్జీనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహాని.

“కిన్తి తే, ఆనన్ద, సుతం – ‘వజ్జీ యా తా కులిత్థియో కులకుమారియో తా న ఓకస్స పసయ్హ వాసేన్తీ’”తి? “సుతం మేతం, భన్తే – ‘వజ్జీ యా తా కులిత్థియో కులకుమారియో తా న ఓకస్స పసయ్హ వాసేన్తీ’”తి. “యావకీవఞ్చ, ఆనన్ద , వజ్జీ యా తా కులిత్థియో కులకుమారియో తా న ఓకస్స పసయ్హ వాసేస్సన్తి; వుద్ధియేవ, ఆనన్ద, వజ్జీనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహాని.

“కిన్తి తే, ఆనన్ద, సుతం – ‘వజ్జీ యాని తాని వజ్జీనం వజ్జిచేతియాని అబ్భన్తరాని చేవ బాహిరాని చ తాని సక్కరోన్తి గరుం కరోన్తి మానేన్తి పూజేన్తి, తేసఞ్చ దిన్నపుబ్బం కతపుబ్బం ధమ్మికం బలిం నో పరిహాపేన్తీ’”తి? “సుతం మేతం, భన్తే – ‘వజ్జీ యాని తాని వజ్జీనం వజ్జిచేతియాని అబ్భన్తరాని చేవ బాహిరాని చ తాని సక్కరోన్తి గరుం కరోన్తి మానేన్తి పూజేన్తి, తేసఞ్చ దిన్నపుబ్బం కతపుబ్బం ధమ్మికం బలిం నో పరిహాపేన్తీ’”తి. “యావకీవఞ్చ, ఆనన్ద, వజ్జీ యాని తాని వజ్జీనం వజ్జిచేతియాని అబ్భన్తరాని చేవ బాహిరాని చ తాని సక్కరిస్సన్తి గరుం కరిస్సన్తి మానేస్సన్తి పూజేస్సన్తి, తేసఞ్చ దిన్నపుబ్బం కతపుబ్బం ధమ్మికం బలిం నో పరిహాపేస్సన్తి; వుద్ధియేవ, ఆనన్ద, వజ్జీనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహాని.

“కిన్తి తే, ఆనన్ద, సుతం – ‘వజ్జీనం అరహన్తేసు ధమ్మికా రక్ఖావరణగుత్తి సుసంవిహితా – కిన్తి అనాగతా చ అరహన్తో విజితం ఆగచ్ఛేయ్యుం, ఆగతా చ అరహన్తో విజితే ఫాసుం విహరేయ్యు’”న్తి? “సుతం మేతం, భన్తే – ‘వజ్జీనం అరహన్తేసు ధమ్మికా రక్ఖావరణగుత్తి సుసంవిహితా భవిస్సతి – కిన్తి అనాగతా చ అరహన్తో విజితం ఆగచ్ఛేయ్యుం, ఆగతా చ అరహన్తో విజితే ఫాసుం విహరేయ్యు’”న్తి. “యావకీవఞ్చ, ఆనన్ద, వజ్జీనం అరహన్తేసు ధమ్మికా రక్ఖావరణగుత్తి సుసంవిహితా భవిస్సతి – ‘కిన్తి అనాగతా చ అరహన్తో విజితం ఆగచ్ఛేయ్యుం, ఆగతా చ అరహన్తో విజితే ఫాసుం విహరేయ్యు’న్తి; వుద్ధియేవ, ఆనన్ద , వజ్జీనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహానీ”తి.

అథ ఖో భగవా వస్సకారం బ్రాహ్మణం మాగధమహామత్తం ఆమన్తేసి – “ఏకమిదాహం, బ్రాహ్మణ, సమయం వేసాలియం విహరామి సారన్దదే చేతియే. తత్రాహం, బ్రాహ్మణ, వజ్జీనం ఇమే సత్త అపరిహానియే ధమ్మే దేసేసిం. యావకీవఞ్చ, బ్రాహ్మణ, ఇమే సత్త అపరిహానియా ధమ్మా వజ్జీసు ఠస్సన్తి, ఇమేసు చ సత్తసు అపరిహానియేసు ధమ్మేసు వజ్జీ సన్దిస్సిస్సన్తి; వుద్ధియేవ, బ్రాహ్మణ, వజ్జీనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహానీ”తి.

“ఏకమేకేనపి [ఏకమేకేనపి తేన ఖో (క.) దీ. ని. ౨.౧౩౫] భో, గోతమ, అపరిహానియేన ధమ్మేన సమన్నాగతానం వజ్జీనం వుద్ధియేవ పాటికఙ్ఖా, నో పరిహాని; కో పన వాదో సత్తహి అపరిహానియేహి ధమ్మేహి! అకరణీయా చ, భో గోతమ, వజ్జీ రఞ్ఞా మాగధేన అజాతసత్తునా వేదేహిపుత్తేన యదిదం యుద్ధస్స, అఞ్ఞత్ర ఉపలాపనాయ [ఉపలాపనా (క. సీ. క.)],

అఞ్ఞత్ర మిథుభేదా. హన్ద చ దాని మయం, భో గోతమ, గచ్ఛామ, బహుకిచ్చా మయం బహుకరణీయా”తి. “యస్సదాని త్వం, బ్రాహ్మణ, కాలం మఞ్ఞసీ”తి. అథ ఖో వస్సకారో బ్రాహ్మణో మాగధమహామత్తో భగవతో భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కామీతి. దుతియం.

౩. పఠమసత్తకసుత్తం

౨౩. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి గిజ్ఝకూటే పబ్బతే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “సత్త వో, భిక్ఖవే, అపరిహానియే ధమ్మే దేసేస్సామి. తం సుణాథ , సాధుకం మనసి కరోథ; భాసిస్సామీ”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

“కతమే చ, భిక్ఖవే, సత్త అపరిహానియా ధమ్మా? యావకీవఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ అభిణ్హం సన్నిపాతా భవిస్సన్తి సన్నిపాతబహులా; వుద్ధియేవ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహాని.

“యావకీవఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ సమగ్గా సన్నిపతిస్సన్తి, సమగ్గా వుట్ఠహిస్సన్తి, సమగ్గా సఙ్ఘకరణీయాని కరిస్సన్తి; వుద్ధియేవ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహాని.

“యావకీవఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ అపఞ్ఞత్తం న పఞ్ఞాపేస్సన్తి, పఞ్ఞత్తం న సముచ్ఛిన్దిస్సన్తి, యథాపఞ్ఞత్తేసు సిక్ఖాపదేసు సమాదాయ వత్తిస్సన్తి; వుద్ధియేవ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహాని.

“యావకీవఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ యే తే భిక్ఖూ థేరా రత్తఞ్ఞూ చిరపబ్బజితా సఙ్ఘపితరో సఙ్ఘపరిణాయకా తే సక్కరిస్సన్తి గరుం కరిస్సన్తి మానేస్సన్తి పూజేస్సన్తి, తేసఞ్చ సోతబ్బం మఞ్ఞిస్సన్తి; వుద్ధియేవ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహాని.

“యావకీవఞ్చ , భిక్ఖవే, భిక్ఖూ ఉప్పన్నాయ తణ్హాయ పోనోభవికాయ న వసం గచ్ఛిస్సన్తి; వుద్ధియేవ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహాని.

“యావకీవఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ ఆరఞ్ఞకేసు సేనాసనేసు సాపేక్ఖా భవిస్సన్తి ; వుద్ధియేవ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహాని.

“యావకీవఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ పచ్చత్తఞ్ఞేవ సతిం ఉపట్ఠాపేస్సన్తి – ‘కిన్తి అనాగతా చ పేసలా సబ్రహ్మచారీ ఆగచ్ఛేయ్యుం, ఆగతా చ పేసలా సబ్రహ్మచారీ ఫాసుం విహరేయ్యు’న్తి; వుద్ధియేవ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహాని.

“యావకీవఞ్చ , భిక్ఖవే, ఇమే సత్త అపరిహానియా ధమ్మా భిక్ఖూసు ఠస్సన్తి, ఇమేసు చ సత్తసు అపరిహానియేసు ధమ్మేసు భిక్ఖూ సన్దిస్సిస్సన్తి; వుద్ధియేవ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహానీ”తి. తతియం.

౪. దుతియసత్తకసుత్తం

౨౪. [దీ. ని. ౨.౧౩౭] “సత్త వో, భిక్ఖవే, అపరిహానియే ధమ్మే దేసేస్సామి. తం సుణాథ, సాధుకం మనసి కరోథ... పే.... కతమే చ, భిక్ఖవే, సత్త అపరిహానియా ధమ్మా?

యావకీవఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ న కమ్మారామా భవిస్సన్తి, న కమ్మరతా, న కమ్మారామతం అనుయుత్తా; వుద్ధియేవ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహాని.

“యావకీవఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ న భస్సారామా భవిస్సన్తి...పే.... న నిద్దారామా భవిస్సన్తి... న సఙ్గణికారామా భవిస్సన్తి... న పాపిచ్ఛా భవిస్సన్తి న పాపికానం ఇచ్ఛానం వసం గతా... న పాపమిత్తా భవిస్సన్తి న పాపసహాయా న పాపసమ్పవఙ్కా... న ఓరమత్తకేన విసేసాధిగమేన అన్తరావోసానం ఆపజ్జిస్సన్తి; వుద్ధియేవ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహాని.

“యావకీవఞ్చ, భిక్ఖవే, ఇమే సత్త అపరిహానియా ధమ్మా భిక్ఖూసు ఠస్సన్తి, ఇమేసు చ సత్తసు అపరిహానియేసు ధమ్మేసు భిక్ఖూ సన్దిస్సిస్సన్తి; వుద్ధియేవ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహానీ”తి. చతుత్థం.

౫. తతియసత్తకసుత్తం

౨౫. “సత్త వో, భిక్ఖవే, అపరిహానియే ధమ్మే దేసేస్సామి. తం సుణాథ, సాధుకం మనసి కరోథ...పే.... కతమే చ, భిక్ఖవే, సత్త అపరిహానియా ధమ్మా? యావకీవఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ సద్ధా భవిస్సన్తి; వుద్ధియేవ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహాని.

“యావకీవఞ్చ , భిక్ఖవే, భిక్ఖూ హిరిమన్తో [హిరీమా (సీ.), హిరిమనా (దీ. ని. ౨.౧౩౮)] భవిస్సన్తి...పే.... ఓత్తప్పినో [ఓత్తాపీనో (సీ.)] భవిస్సన్తి... బహుస్సుతా భవిస్సన్తి... ఆరద్ధవీరియా భవిస్సన్తి... సతిమన్తో భవిస్సన్తి... పఞ్ఞవన్తో భవిస్సన్తి; వుద్ధియేవ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహాని. “యావకీవఞ్చ, భిక్ఖవే, ఇమే సత్త అపరిహానియా ధమ్మా భిక్ఖూసు ఠస్సన్తి, ఇమేసు చ సత్తసు అపరిహానియేసు ధమ్మేసు భిక్ఖూ సన్దిస్సిస్సన్తి; వుద్ధియేవ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహానీ”తి. పఞ్చమం.

౬. బోజ్ఝఙ్గసుత్తం

౨౬. “సత్త వో, భిక్ఖవే, అపరిహానియే ధమ్మే దేసేస్సామి. తం సుణాథ, సాధుకం మనసి కరోథ...పే.... కతమే చ, భిక్ఖవే, సత్త అపరిహానియా ధమ్మా? యావకీవఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేస్సన్తి; వుద్ధియేవ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహాని.

“యావకీవఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేస్సన్తి...పే.... వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేస్సన్తి... పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేస్సన్తి... పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేస్సన్తి... సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేస్సన్తి... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేస్సన్తి; వుద్ధియేవ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహాని. “యావకీవఞ్చ, భిక్ఖవే, ఇమే సత్త అపరిహానియా ధమ్మా భిక్ఖూసు ఠస్సన్తి, ఇమేసు చ సత్తసు అపరిహానియేసు ధమ్మేసు భిక్ఖూ సన్దిస్సిస్సన్తి; వుద్ధియేవ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహానీ”తి. ఛట్ఠం.

౭. సఞ్ఞాసుత్తం

౨౭. “సత్త వో, భిక్ఖవే, అపరిహానియే ధమ్మే దేసేస్సామి. తం సుణాథ, సాధుకం మనసి కరోథ…పే॰…. కతమే చ, భిక్ఖవే, సత్త అపరిహానియా ధమ్మా? యావకీవఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ అనిచ్చసఞ్ఞం భావేస్సన్తి; వుద్ధియేవ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహాని.

“యావకీవఞ్చ , భిక్ఖవే, భిక్ఖూ అనత్తసఞ్ఞం భావేస్సన్తి…పే॰… అసుభసఞ్ఞం భావేస్సన్తి… ఆదీనవసఞ్ఞం భావేస్సన్తి… పహానసఞ్ఞం భావేస్సన్తి… విరాగసఞ్ఞం భావేస్సన్తి… నిరోధసఞ్ఞం భావేస్సన్తి ; వుద్ధియేవ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహాని. “యావకీవఞ్చ, భిక్ఖవే, ఇమే సత్త అపరిహానియా ధమ్మా భిక్ఖూసు ఠస్సన్తి, ఇమేసు చ సత్తసు అపరిహానియేసు ధమ్మేసు, భిక్ఖూ సన్దిస్సిస్సన్తి; వుద్ధియేవ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూనం పాటికఙ్ఖా, నో పరిహానీ”తి [దీ॰ ని॰ ౨.౧౩౮]. సత్తమం.

౮. పఠమపరిహానిసుత్తం

౨౮. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “సత్తిమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా సేఖస్స భిక్ఖునో పరిహానాయ సంవత్తన్తి. కతమే సత్త? కమ్మారామతా, భస్సారామతా, నిద్దారామతా, సఙ్గణికారామతా, ఇన్ద్రియేసు అగుత్తద్వారతా, భోజనే అమత్తఞ్ఞుతా, సన్తి ఖో పన సఙ్ఘే సఙ్ఘకరణీయాని; తత్ర సేఖో భిక్ఖు [తత్ర భిక్ఖు (సీ॰ స్యా॰)] ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘సన్తి ఖో పన సఙ్ఘే థేరా [ఖో సంఘత్థేరా (క॰)] రత్తఞ్ఞూ చిరపబ్బజితా భారవాహినో, తే [న తే (క॰)] తేన పఞ్ఞాయిస్సన్తీ’తి అత్తనా తేసు యోగం [అత్తనా వోయోగం (సీ॰ స్యా॰)] ఆపజ్జతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, సత్త ధమ్మా సేఖస్స భిక్ఖునో పరిహానాయ సంవత్తన్తి.

“సత్తిమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా సేఖస్స భిక్ఖునో అపరిహానాయ సంవత్తన్తి. కతమే సత్త? న కమ్మారామతా, న భస్సారామతా, న నిద్దారామతా, న సఙ్గణికారామతా, ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారతా, భోజనే మత్తఞ్ఞుతా, సన్తి ఖో పన సఙ్ఘే సఙ్ఘకరణీయాని; తత్ర సేఖో భిక్ఖు ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘సన్తి ఖో పన సఙ్ఘే థేరా రత్తఞ్ఞూ చిరపబ్బజితా భారవాహినో, తే తేన పఞ్ఞాయిస్సన్తీ’తి అత్తనా న తేసు యోగం ఆపజ్జతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, సత్త ధమ్మా సేఖస్స భిక్ఖునో అపరిహానాయ సంవత్తన్తీ”తి. అట్ఠమం.

౯. దుతియపరిహానిసుత్తం

౨౯. “సత్తిమే , భిక్ఖవే, ధమ్మా ఉపాసకస్స పరిహానాయ సంవత్తన్తి . కతమే సత్త? భిక్ఖుదస్సనం హాపేతి, సద్ధమ్మస్సవనం పమజ్జతి, అధిసీలే న సిక్ఖతి, అప్పసాదబహులో హోతి , భిక్ఖూసు థేరేసు చేవ నవేసు చ మజ్ఝిమేసు చ ఉపారమ్భచిత్తో ధమ్మం సుణాతి రన్ధగవేసీ, ఇతో బహిద్ధా దక్ఖిణేయ్యం గవేసతి, తత్థ చ పుబ్బకారం కరోతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, సత్త ధమ్మా ఉపాసకస్స పరిహానాయ సంవత్తన్తి.

“సత్తిమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా ఉపాసకస్స అపరిహానాయ సంవత్తన్తి. కతమే సత్త? భిక్ఖుదస్సనం న హాపేతి, సద్ధమ్మస్సవనం నప్పమజ్జతి, అధిసీలే సిక్ఖతి, పసాదబహులో హోతి, భిక్ఖూసు థేరేసు చేవ నవేసు చ మజ్ఝిమేసు చ అనుపారమ్భచిత్తో ధమ్మం సుణాతి న రన్ధగవేసీ, న ఇతో బహిద్ధా దక్ఖిణేయ్యం గవేసతి, ఇధ చ పుబ్బకారం కరోతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, సత్త ధమ్మా ఉపాసకస్స అపరిహానాయ సంవత్తన్తీ”తి. ఇదమవోచ భగవా. ఇదం వత్వాన సుగతో అథాపరం ఏతదవోచ సత్థా –

“దస్సనం భావితత్తానం, యో హాపేతి ఉపాసకో;
సవనఞ్చ అరియధమ్మానం, అధిసీలే న సిక్ఖతి.

“అప్పసాదో చ భిక్ఖూసు, భియ్యో భియ్యో పవడ్ఢతి;
ఉపారమ్భకచిత్తో చ, సద్ధమ్మం సోతుమిచ్ఛతి.

“ఇతో చ బహిద్ధా అఞ్ఞం, దక్ఖిణేయ్యం గవేసతి;
తత్థేవ చ పుబ్బకారం, యో కరోతి ఉపాసకో.

“ఏతే ఖో పరిహానియే, సత్త ధమ్మే సుదేసితే;
ఉపాసకో సేవమానో, సద్ధమ్మా పరిహాయతి.

“దస్సనం భావితత్తానం, యో న హాపేతి ఉపాసకో;
సవనఞ్చ అరియధమ్మానం, అధిసీలే చ సిక్ఖతి.

“పసాదో చస్స భిక్ఖూసు, భియ్యో భియ్యో పవడ్ఢతి;
అనుపారమ్భచిత్తో చ, సద్ధమ్మం సోతుమిచ్ఛతి.

“న ఇతో బహిద్ధా అఞ్ఞం, దక్ఖిణేయ్యం గవేసతి;
ఇధేవ చ పుబ్బకారం, యో కరోతి ఉపాసకో.

“ఏతే ఖో అపరిహానియే, సత్త ధమ్మే సుదేసితే;
ఉపాసకో సేవమానో, సద్ధమ్మా న పరిహాయతీ”తి. నవమం;

౧౦. విపత్తిసుత్తం

౩౦. సత్తిమా, భిక్ఖవే, ఉపాసకస్స విపత్తియో…పే.… సత్తిమా, భిక్ఖవే, ఉపాసకస్స సమ్పదా…పే.…. దసమం.

౧౧. పరాభవసుత్తం

౩౧. “సత్తిమే, భిక్ఖవే, ఉపాసకస్స పరాభవా…పే.… సత్తిమే, భిక్ఖవే, ఉపాసకస్స సమ్భవా. కతమే సత్త? భిక్ఖుదస్సనం న హాపేతి, సద్ధమ్మస్సవనం నప్పమజ్జతి, అధిసీలే సిక్ఖతి, పసాదబహులో హోతి, భిక్ఖూసు థేరేసు చేవ నవేసు చ మజ్ఝిమేసు చ అనుపారమ్భచిత్తో ధమ్మం సుణాతి న రన్ధగవేసీ, న ఇతో బహిద్ధా దక్ఖిణేయ్యం గవేసతి, ఇధ చ పుబ్బకారం కరోతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, సత్త ఉపాసకస్స సమ్భవాతి.

“దస్సనం భావితత్తానం, యో హాపేతి ఉపాసకో;
సవనఞ్చ అరియధమ్మానం, అధిసీలే న సిక్ఖతి.

“అప్పసాదో చ భిక్ఖూసు, భియ్యో భియ్యో పవడ్ఢతి;
ఉపారమ్భకచిత్తో చ, సద్ధమ్మం సోతుమిచ్ఛతి.

“ఇతో చ బహిద్ధా అఞ్ఞం, దక్ఖిణేయ్యం గవేసతి;
తత్థేవ చ పుబ్బకారం, యో కరోతి ఉపాసకో.

“ఏతే ఖో పరిహానియే, సత్త ధమ్మే సుదేసితే;
ఉపాసకో సేవమానో, సద్ధమ్మా పరిహాయతి.

“దస్సనం భావితత్తానం, యో న హాపేతి ఉపాసకో;
సవనఞ్చ అరియధమ్మానం, అధిసీలే చ సిక్ఖతి.

“పసాదో చస్స భిక్ఖూసు, భియ్యో భియ్యో పవడ్ఢతి;
అనుపారమ్భచిత్తో చ, సద్ధమ్మం సోతుమిచ్ఛతి.

“న ఇతో బహిద్ధా అఞ్ఞం, దక్ఖిణేయ్యం గవేసతి;
ఇధేవ చ పుబ్బకారం, యో కరోతి ఉపాసకో.

“ఏతే ఖో అపరిహానియే, సత్త ధమ్మే సుదేసితే;
ఉపాసకో సేవమానో, సద్ధమ్మా న పరిహాయతీ”తి. ఏకాదసమం;

వజ్జిసత్తకవగ్గో [వజ్జివగ్గో (స్యా.)] తతియో.

తస్సుద్దానం –

సారన్ద -వస్సకారో చ, తిసత్తకాని భిక్ఖుకా;
బోధిసఞ్ఞా ద్వే చ హాని, విపత్తి చ పరాభవోతి.

४. దేవతావగ్గో

౧. అప్పమాదగారవసుత్తం

౩౨. అథ ఖో అఞ్ఞతరా దేవతా అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణా కేవలకప్పం జేతవనం ఓభాసేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి ; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితా ఖో సా దేవతా భగవన్తం ఏతదవోచ –

"సత్తిమే, భన్తే, ధమ్మా భిక్ఖునో అపరిహానాయ సంవత్తన్తి. కతమే సత్త? సత్థుగారవతా, ధమ్మగారవతా, సఙ్ఘగారవతా, సిక్ఖాగారవతా, సమాధిగారవతా, అప్పమాదగారవతా, పటిసన్థారగారవతా. ఇమే ఖో, భన్తే, సత్త ధమ్మా భిక్ఖునో అపరిహానాయ సంవత్తన్తీ"తి. ఇదమవోచ సా దేవతా. సమనుఞ్ఞో సత్థా అహోసి. అథ ఖో సా దేవతా "సమనుఞ్ఞో మే సత్థా"తి భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా తత్థేవన్తరధాయి.

అథ ఖో భగవా తస్సా రత్తియా అచ్చయేన భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "ఇమం, భిక్ఖవే, రత్తిం అఞ్ఞతరా దేవతా అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణా కేవలకప్పం జేతవనం ఓభాసేత్వా యేనాహం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా మం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితా ఖో, భిక్ఖవే, సా దేవతా మం ఏతదవోచ – 'సత్తిమే, భన్తే, ధమ్మా భిక్ఖునో అపరిహానాయ సంవత్తన్తి. కతమే సత్త? సత్థుగారవతా, ధమ్మగారవతా, సఙ్ఘగారవతా, సిక్ఖాగారవతా, సమాధిగారవతా, అప్పమాదగారవతా, పటిసన్థారగారవతా – ఇమే ఖో, భన్తే, సత్త ధమ్మా భిక్ఖునో అపరిహానాయ సంవత్తన్తీ'తి. ఇదమవోచ, భిక్ఖవే, సా దేవతా. ఇదం వత్వా మం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా తత్థేవన్తరధాయీ"తి.

"సత్థుగరు ధమ్మగరు, సఙ్ఘే చ తిబ్బగారవో;
సమాధిగరు ఆతాపీ [సమాధిగారవతాపి చ (క.)], సిక్ఖాయ తిబ్బగారవో.

"అప్పమాదగరు భిక్ఖు, పటిసన్థారగారవో;
అభబ్బో పరిహానాయ, నిబ్బానస్సేవ సన్తికే"తి. పఠమం;

౨. హిరీగారవసుత్తం

౩౩. "ఇమం, భిక్ఖవే, రత్తిం అఞ్ఞతరా దేవతా అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణా కేవలకప్పం జేతవనం ఓభాసేత్వా యేనాహం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా మం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితా ఖో, భిక్ఖవే, సా దేవతా మం ఏతదవోచ – 'సత్తిమే, భన్తే, ధమ్మా భిక్ఖునో అపరిహానాయ సంవత్తన్తి. కతమే సత్త? సత్థుగారవతా, ధమ్మగారవతా, సఙ్ఘగారవతా, సిక్ఖాగారవతా, సమాధిగారవతా, హిరిగారవతా, ఓత్తప్పగారవతా. ఇమే ఖో, భన్తే, సత్త ధమ్మా భిక్ఖునో అపరిహానాయ సంవత్తన్తీ'తి. ఇదమవోచ, భిక్ఖవే, సా దేవతా. ఇదం వత్వా మం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా తత్థేవన్తరధాయీ"తి.

"సత్థుగరు ధమ్మగరు, సఙ్ఘే చ తిబ్బగారవో;

సమాధిగరు ఆతాపీ, సిక్ఖాయ తిబ్బగారవో.

“హిరి ఓత్తప్పసమ్పన్నో, సప్పతిస్సో సగారవో;
అభబ్బో పరిహానాయ, నిబ్బానస్సేవ సన్తికే”తి. దుతియం;

౩. పఠమసోవచస్సతాసుత్తం

౩౪. “ఇమం , భిక్ఖవే, రత్తిం అఞ్ఞతరా దేవతా...పే.... మం ఏతదవోచ – ‘సత్తిమే, భన్తే, ధమ్మా భిక్ఖునో అపరిహానాయ సంవత్తన్తి. కతమే సత్త? సత్థుగారవతా, ధమ్మగారవతా, సఙ్ఘగారవతా, సిక్ఖాగారవతా, సమాధిగారవతా, సోవచస్సతా, కల్యాణమిత్తతా. ఇమే ఖో, భన్తే, సత్త ధమ్మా భిక్ఖునో అపరిహానాయ సంవత్తన్తీ’తి. ఇదమవోచ, భిక్ఖవే , సా దేవతా. ఇదం వత్వా మం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా తత్థేవన్తరధాయీ”తి.

“సత్థుగరు ధమ్మగరు, సఙ్ఘే చ తిబ్బగారవో;
సమాధిగరు ఆతాపీ, సిక్ఖాయ తిబ్బగారవో.

“కల్యాణమిత్తో సువచో, సప్పతిస్సో సగారవో;
అభబ్బో పరిహానాయ, నిబ్బానస్సేవ సన్తికే”తి. తతియం;

౪. దుతియసోవచస్సతాసుత్తం

౩౫. “ఇమం , భిక్ఖవే, రత్తిం అఞ్ఞతరా దేవతా అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణా...పే.... ‘సత్తిమే, భన్తే, ధమ్మా భిక్ఖునో అపరిహానాయ సంవత్తన్తి. కతమే సత్త? సత్థుగారవతా, ధమ్మగారవతా, సఙ్ఘగారవతా, సిక్ఖాగారవతా, సమాధిగారవతా, సోవచస్సతా, కల్యాణమిత్తతా. ఇమే ఖో, భన్తే, సత్త ధమ్మా భిక్ఖునో అపరిహానాయ సంవత్తన్తీ’తి. ఇదమవోచ, భిక్ఖవే, సా దేవతా. ఇదం వత్వా మం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా తత్థేవన్తరధాయీ”తి.

ఏవం వుత్తే ఆయస్మా సారిపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – “ఇమస్స ఖో అహం, భన్తే, భగవతా సంఖిత్తేన భాసితస్స ఏవం విత్థారేన అత్థం ఆజానామి. ఇధ, భన్తే, భిక్ఖు అత్తనా చ సత్థుగారవో హోతి, సత్థుగారవతాయ చ వణ్ణవాదీ. యే చఞ్ఞే భిక్ఖూ న సత్థుగారవా తే చ సత్థుగారవతాయ సమాదపేతి. యే చఞ్ఞే భిక్ఖూ సత్థుగారవా తేసఞ్చ వణ్ణం భణతి భూతం తచ్ఛం కాలేన. అత్తనా చ ధమ్మగారవో హోతి...పే.... సఙ్ఘగారవో హోతి... సిక్ఖాగారవో హోతి... సమాధిగారవో హోతి... సువచో హోతి... కల్యాణమిత్తో హోతి, కల్యాణమిత్తతాయ చ వణ్ణవాదీ. యే చఞ్ఞే భిక్ఖూ న కల్యాణమిత్తా తే చ కల్యాణమిత్తతాయ సమాదపేతి . యే చఞ్ఞే భిక్ఖూ కల్యాణమిత్తా తేసఞ్చ వణ్ణం భణతి భూతం తచ్ఛం కాలేనాతి. ఇమస్స ఖో అహం, భన్తే, భగవతా సంఖిత్తేన భాసితస్స ఏవం విత్థారేన అత్థం ఆజానామీ”తి.

“సాధు సాధు, సారిపుత్త! సాధు ఖో త్వం, సారిపుత్త, ఇమస్స మయా సంఖిత్తేన భాసితస్స ఏవం విత్థారేన అత్థం ఆజానాసి. ఇధ, సారిపుత్త, భిక్ఖు అత్తనా చ సత్థుగారవో హోతి, సత్థుగారవతాయ చ వణ్ణవాదీ. యే చఞ్ఞే భిక్ఖూ న సత్థుగారవా తే చ సత్థుగారవతాయ సమాదపేతి . యే చఞ్ఞే భిక్ఖూ సత్థుగారవా తేసఞ్చ వణ్ణం భణతి భూతం తచ్ఛం

కాలేన. అత్తనా చ ధమ్మగారవో హోతి...పే.... సఙ్ఘగారవో హోతి... సిక్ఖాగారవో హోతి... సమాధిగారవో హోతి... సువచో హోతి... కల్యాణమిత్తో హోతి, కల్యాణమిత్తతాయ చ వణ్ణవాదీ. యే చఞ్ఞే భిక్ఖూ న కల్యాణమిత్తా తే చ కల్యాణమిత్తతాయ సమాదపేతి. యే చఞ్ఞే భిక్ఖూ కల్యాణమిత్తా తేసఞ్చ వణ్ణం భణతి భూతం తచ్ఛం కాలేనాతి. ఇమస్స ఖో, సారిపుత్త, మయా సంఖిత్తేన భాసితస్స ఏవం విత్థారేన అత్థో దట్ఠబ్బో''తి. చతుత్థం.

౫. పఠమమిత్తసుత్తం

౩౬. ''సత్తహి, భిక్ఖవే, అఙ్గేహి సమన్నాగతో మిత్తో సేవితబ్బో. కతమేహి సత్తహి? దుద్దదం దదాతి, దుక్కరం కరోతి, దుక్ఖమం ఖమతి, గుయ్హమస్స [గుయ్హస్స (క.)] ఆవి కరోతి, గుయ్హమస్స [గుయ్హం అస్స (సీ.), గుయ్హస్స (క.)] పరిగుహతి [పరిగూహతి (సీ. స్యా.), పరిగుయ్హతి (క.)], ఆపదాసు న జహతి, ఖీణేన [ఖీణే (క.)] నాతిమఞ్ఞతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, సత్తహి అఙ్గేహి సమన్నాగతో మిత్తో సేవితబ్బో''తి .

''దుద్దదం దదాతి మిత్తో, దుక్కరఞ్చాపి కుబ్బతి;
అథోపిస్స దురుత్తాని, ఖమతి దుక్ఖమాని చ [దుక్ఖమానిపి (సీ. స్యా.)].

''గుయ్హఞ్చ తస్స [గుయ్హమస్స చ (స్యా.)] అక్ఖాతి, గుయ్హస్స పరిగూహతి;
ఆపదాసు న జహాతి, ఖీణేన నాతిమఞ్ఞతి.

''యమ్హి ఏతాని ఠానాని, సంవిజ్జన్తీధ [సంవిజ్జన్తి చ (క.)] పుగ్గలే;
సో మిత్తో మిత్తకామేన, భజితబ్బో తథావిధో''తి. పఞ్చమం;

౬. దుతియమిత్తసుత్తం

౩౭. ''సత్తహి , భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు మిత్తో సేవితబ్బో భజితబ్బో పయిరుపాసితబ్బో అపి పనుజ్జమానేనపి [పణుజ్జమానేనపి (సీ.)]. కతమేహి సత్తహి? పియో చ హోతి మనాపో చ గరు చ భావనీయో చ వత్తా చ వచనక్ఖమో చ గమ్భీరఞ్చ కథం కత్తా హోతి, నో చ అట్ఠానే నియోజేతి . ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, సత్తహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు మిత్తో సేవితబ్బో భజితబ్బో పయిరుపాసితబ్బో అపి పనుజ్జమానేనపీ''తి.

''పియో గరు భావనీయో, వత్తా చ వచనక్ఖమో;
గమ్భీరఞ్చ కథం కత్తా, నో చట్ఠానే నియోజకో [నియోజయే (సీ. స్యా.)].

''యమ్హి ఏతాని ఠానాని, సంవిజ్జన్తీధ పుగ్గలే;
సో మిత్తో మిత్తకామేన, అత్థకామానుకమ్పతో;
అపి నాసియమానేన, భజితబ్బో తథావిధో''తి. ఛట్ఠం;

౭. పఠమపటిసమ్భిదాసుత్తం

౩౮. "సత్తహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు నచిరస్సేవ చతస్సో పటిసమ్భిదా సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య. కతమేహి సత్తహి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు 'ఇదం మే చేతసో లీనత్త'న్తి యథాభూతం పజానాతి; అజ్ఝత్తం సంఖిత్తం వా చిత్తం 'అజ్ఝత్తం మే సంఖిత్తం చిత్త'న్తి యథాభూతం పజానాతి; బహిద్ధా విక్ఖిత్తం వా చిత్తం 'బహిద్ధా మే విక్ఖిత్తం చిత్త'న్తి యథాభూతం పజానాతి; తస్స విదితా వేదనా ఉప్పజ్జన్తి, విదితా ఉపట్ఠహన్తి, విదితా అబ్భత్థం గచ్ఛన్తి; విదితా సఞ్ఞా ఉప్పజ్జన్తి, విదితా ఉపట్ఠహన్తి, విదితా అబ్భత్థం గచ్ఛన్తి; విదితా వితక్కా ఉప్పజ్జన్తి, విదితా ఉపట్ఠహన్తి, విదితా అబ్భత్థం గచ్ఛన్తి; సప్పాయాసప్పాయేసు ఖో పనస్స ధమ్మేసు హీనప్పణీతేసు కణ్హసుక్కసప్పతిభాగేసు నిమిత్తం సుగ్గహితం హోతి సుమనసికతం సూపధారితం సుప్పటివిద్ధం పఞ్ఞాయ. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, సత్తహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు నచిరస్సేవ చతస్సో పటిసమ్భిదా సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్యా"తి. సత్తమం.

౮. దుతియపటిసమ్భిదాసుత్తం

౩౯. "సత్తహి , భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో సారిపుత్తో చతస్సో పటిసమ్భిదా సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. కతమేహి సత్తహి? ఇధ, భిక్ఖవే, సారిపుత్తో 'ఇదం మే చేతసో లీనత్త'న్తి యథాభూతం పజానాతి; అజ్ఝత్తం సంఖిత్తం వా చిత్తం 'అజ్ఝత్తం మే సంఖిత్తం చిత్త'న్తి యథాభూతం పజానాతి; బహిద్ధా విక్ఖిత్తం వా చిత్తం 'బహిద్ధా మే విక్ఖిత్తం చిత్త'న్తి యథాభూతం పజానాతి; తస్స విదితా వేదనా ఉప్పజ్జన్తి, విదితా ఉపట్ఠహన్తి, విదితా అబ్భత్థం గచ్ఛన్తి; విదితా సఞ్ఞా...పే.... వితక్కా ఉప్పజ్జన్తి, విదితా ఉపట్ఠహన్తి, విదితా అబ్భత్థం గచ్ఛన్తి; సప్పాయాసప్పాయేసు ఖో పనస్స ధమ్మేసు హీనప్పణీతేసు కణ్హసుక్కసప్పతిభాగేసు నిమిత్తం సుగ్గహితం సుమనసికతం సూపధారితం సుప్పటివిద్ధం పఞ్ఞాయ. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, సత్తహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో సారిపుత్తో చతస్సో పటిసమ్భిదా సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతీ"తి. అట్ఠమం.

౯. పఠమవససుత్తం

౪౦. "సత్తహి , భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు చిత్తం వసే [వసం (క.)] వత్తేతి, నో చ భిక్ఖు చిత్తస్స వసేన వత్తతి. కతమేహి సత్తహి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమాధికుసలో హోతి, సమాధిస్స సమాపత్తికుసలో హోతి, సమాధిస్స ఠితికుసలో హోతి, సమాధిస్స వుట్ఠానకుసలో హోతి, సమాధిస్స కల్యాణకుసలో హోతి, సమాధిస్స గోచరకుసలో హోతి, సమాధిస్స అభినీహారకుసలో హోతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, సత్తహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు చిత్తం వసే వత్తేతి, నో చ భిక్ఖు చిత్తస్స వసేన వత్తతీ"తి. నవమం.

౧౦. దుతియవససుత్తం

౪౧. "సత్తహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో సారిపుత్తో చిత్తం వసే వత్తేతి, నో చ సారిపుత్తో చిత్తస్స వసేన వత్తతి. కతమేహి సత్తహి? ఇధ, భిక్ఖవే, సారిపుత్తో సమాధికుసలో హోతి, సమాధిస్స సమాపత్తికుసలో, సమాధిస్స ఠితికుసలో, సమాధిస్స వుట్ఠానకుసలో, సమాధిస్స కల్యాణకుసలో, సమాధిస్స గోచరకుసలో, సమాధిస్స అభినీహారకుసలో హోతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే , సత్తహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో సారిపుత్తో చిత్తం వసే వత్తేతి, నో చ సారిపుత్తో చిత్తస్స వసేన వత్తతీ"తి. దసమం.

౧౧. పఠమనిద్దససుత్తం

౪౨. అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పావిసి. అథ ఖో ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స ఏతదహోసి – “అతిప్పగో ఖో తావ సావత్థియం పిణ్డాయ చరితుం. యంనూనాహం యేన అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఆరామో తేనుపసఙ్కమేయ్య”న్తి. అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో యేన అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఆరామో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తేహి అఞ్ఞతిత్థియేహి పరిబ్బాజకేహి సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. తేన ఖో పన సమయేన తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం సన్నిసిన్నానం సన్నిపతితానం అయమన్తరాకథా ఉదపాది – “యో హి కోచి, ఆవుసో, ద్వాదసవస్సాని పరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం చరతి, ‘నిద్దసో భిక్ఖూ’తి అలం వచనాయా”తి.

అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం భాసితం నేవ అభినన్ది నప్పటిక్కోసి. అనభినన్దిత్వా అప్పటిక్కోసిత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కామి – “భగవతో సన్తికే ఏతస్స భాసితస్స అత్థం ఆజానిస్సామీ”తి. అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో సావత్థియం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ –

“ఇధాహం, భన్తే, పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పావిసిం. తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏతదహోసి – ‘అతిప్పగో ఖో తావ సావత్థియం పిణ్డాయ చరితుం. యంనూనాహం యేన అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఆరామో తేనుపసఙ్కమేయ్య’న్తి. అథ ఖ్వాహం, భన్తే, యేన అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఆరామో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా తేహి అఞ్ఞతిత్థియేహి పరిబ్బాజకేహి సద్ధిం సమ్మోదిం. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదిం. తేన ఖో పన, భన్తే, సమయేన తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం సన్నిసిన్నానం సన్నిపతితానం అయమన్తరాకథా ఉదపాది – ‘యో హి కోచి, ఆవుసో, ద్వాదసవస్సాని పరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం చరతి, నిద్దసో భిక్ఖూతి అలం వచనాయా’తి. అథ ఖ్వాహం, భన్తే, తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం భాసితం నేవ అభినన్దిం నప్పటిక్కోసిం. అనభినన్దిత్వా అప్పటిక్కోసిత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కమిం [పక్కామిం (సీ. స్యా.)] – ‘భగవతో సన్తికే ఏతస్స అత్థం ఆజానిస్సామీ’తి. సక్కా ను ఖో, భన్తే, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే కేవలం వస్సగణనమత్తేన నిద్దసో భిక్ఖు పఞ్ఞాపేతు”న్తి?

“న ఖో, సారిపుత్త, సక్కా ఇమస్మిం ధమ్మవినయే కేవలం వస్సగణనమత్తేన నిద్దసో భిక్ఖు పఞ్ఞాపేతుం. సత్త ఖో ఇమాని, సారిపుత్త, నిద్దసవత్థూని మయా సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదితాని.

[అ. ని. ౭.౨౦; దీ. ని. ౩.౩౩౧] “కతమాని సత్త? ఇధ, సారిపుత్త, భిక్ఖు సిక్ఖాసమాదానే తిబ్బచ్ఛన్దో హోతి ఆయతిఞ్చ సిక్ఖాసమాదానే అవిగతపేమో, ధమ్మనిసన్తియా తిబ్బచ్ఛన్దో హోతి ఆయతిఞ్చ ధమ్మనిసన్తియా అవిగతపేమో, ఇచ్ఛావినయే తిబ్బచ్ఛన్దో హోతి ఆయతిఞ్చ ఇచ్ఛావినయే అవిగతపేమో, పటిసల్లానే తిబ్బచ్ఛన్దో హోతి ఆయతిఞ్చ పటిసల్లానే అవిగతపేమో, వీరియారమ్భే తిబ్బచ్ఛన్దో హోతి ఆయతిఞ్చ వీరియారమ్భే అవిగతపేమో, సతినేపక్కే తిబ్బచ్ఛన్దో హోతి ఆయతిఞ్చ సతినేపక్కే అవిగతపేమో, దిట్ఠిపటివేధే తిబ్బచ్ఛన్దో హోతి ఆయతిఞ్చ దిట్ఠిపటివేధే అవిగతపేమో. ఇమాని ఖో, సారిపుత్త, సత్త నిద్దసవత్థూని మయా సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదితాని. ఇమేహి ఖో, సారిపుత్త, సత్తహి

నిద్దసవత్థూహి సమన్నాగతో భిక్ఖు ద్వాదస చేపి వస్సాని పరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం చరతి, ‘నిద్దసో భిక్ఖూ’తి అలం వచనాయ; చతుబ్బీసతి చేపి వస్సాని పరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం చరతి, ‘నిద్దసో భిక్ఖూ’తి అలం వచనాయ; ఛత్తింసతి చేపి వస్సాని పరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం చరతి, ‘నిద్దసో భిక్ఖూ’తి అలం వచనాయ, అట్ఠచత్తారీసం చేపి వస్సాని పరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం చరతి, ‘నిద్దసో భిక్ఖూ’తి అలం వచనాయా”తి. ఏకాదసమం.

౧౨. దుతియనిద్దససుత్తం

౪౩. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కోసమ్బియం విహరతి ఘోసితారామే. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ కోసమ్బిం పిణ్డాయ పావిసి. అథ ఖో ఆయస్మతో ఆనన్దస్స ఏతదహోసి – “అతిప్పగో ఖో తావ కోసమ్బియం పిణ్డాయ చరితుం. యంనూనాహం యేన అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఆరామో తేనుపసఙ్కమేయ్య”న్తి. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో యేన అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఆరామో తేనుపసఙ్కమి ; ఉపసఙ్కమిత్వా తేహి అఞ్ఞతిత్థియేహి పరిబ్బాజకేహి సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది.

తేన ఖో పన సమయేన తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం సన్నిసిన్నానం సన్నిపతితానం అయమన్తరాకథా ఉదపాది – “యో హి కోచి, ఆవుసో, ద్వాదస వస్సాని పరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం చరతి, ‘నిద్దసో భిక్ఖూ’తి అలం వచనాయా”తి.

అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం భాసితం నేవ అభినన్ది నప్పటిక్కోసి. అనభినన్దిత్వా అప్పటిక్కోసిత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కామి – “భగవతో సన్తికే ఏతస్స భాసితస్స అత్థం ఆజానిస్సామీ”తి. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో కోసమ్బియం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ –

“ఇధాహం, భన్తే, పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ కోసమ్బిం పిణ్డాయ పావిసిం. తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏతదహోసి – ‘అతిప్పగో ఖో తావ కోసమ్బియం పిణ్డాయ చరితుం. యంనూనాహం యేన అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఆరామో తేనుపసఙ్కమేయ్య’న్తి…పే.… తేహి సద్ధిం సమ్మోదిం. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదిం.

“తేన ఖో పన, భన్తే, సమయేన తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం సన్నిసిన్నానం సన్నిపతితానం అయమన్తరాకథా ఉదపాది – ‘యో హి కోచి, ఆవుసో, ద్వాదసవస్సాని పరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం చరతి, నిద్దసో భిక్ఖూతి అలం వచనాయా’తి. అథ ఖ్వాహం, భన్తే, తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం భాసితం నేవ అభినన్దిం నప్పటిక్కోసిం. అనభినన్దిత్వా, అప్పటిక్కోసిత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కమిం – ‘భగవతో సన్తికే ఏతస్స భాసితస్స అత్థం ఆజానిస్సామీ’తి. సక్కా ను ఖో, భన్తే, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే కేవలం వస్సగణనమత్తేన నిద్దసో భిక్ఖు పఞ్ఞాపేతు”న్తి?

“న ఖో, ఆనన్ద, సక్కా ఇమస్మిం ధమ్మవినయే కేవలం వస్సగణనమత్తేన నిద్దసో భిక్ఖు పఞ్ఞాపేతుం. సత్త ఖో ఇమాని, ఆనన్ద, నిద్దసవత్థూని మయా సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదితాని.

“కతమాని సత్త? ఇధానన్ద, భిక్ఖు, సద్ధో హోతి, హిరీమా హోతి, ఓత్తప్పీ హోతి, బహుస్సుతో హోతి, ఆరద్ధవీరియో హోతి, సతిమా హోతి, పఞ్ఞవా హోతి. ఇమాని ఖో, ఆనన్ద, సత్త నిద్దసవత్థూని మయా సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదితాని. ఇమేహి ఖో, ఆనన్ద, సత్తహి నిద్దసవత్థూహి సమన్నాగతో భిక్ఖు ద్వాదస చేపి వస్సాని పరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం చరతి, ‘నిద్దసో భిక్ఖూ’తి అలం వచనాయ; చతుబ్బీసతి చేపి వస్సాని పరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం చరతి, ‘నిద్దసో భిక్ఖూ’తి అలం వచనాయ; ఛత్తింసతి చేపి వస్సాని పరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం చరతి, ‘నిద్దసో భిక్ఖూ’తి అలం వచనాయ, అట్ఠచత్తారీసం చేపి వస్సాని పరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం చరతి, ‘నిద్దసో భిక్ఖూ’తి అలం వచనాయా”తి. ద్వాదసమం.

దేవతావగ్గో చతుత్థో.

తస్సుద్దానం –

అప్పమాదో హిరీ చేవ, ద్వే సువచా దువే మిత్తా;
ద్వే పటిసమ్భిదా ద్వే వసా, దువే నిద్దసవత్థునాతి.

౫. మహాయఞ్ఞవగ్గో

౧. సత్తవిఞ్ఞాణట్ఠితిసుత్తం

౪౪. [దీ॰ ని॰ ౩.౩౩౨; చూళని॰ పోసాలమాణవపుచ్ఛానిద్దేస ౮౩] "సత్తిమా , భిక్ఖవే, విఞ్ఞాణట్ఠితియో. కతమా సత్త? సన్తి, భిక్ఖవే, సత్తా నానత్తకాయా నానత్తసఞ్ఞినో, సేయ్యథాపి మనుస్సా, ఏకచ్చే చ దేవా, ఏకచ్చే చ వినిపాతికా. అయం పఠమా విఞ్ఞాణట్ఠితి.

"సన్తి , భిక్ఖవే, సత్తా నానత్తకాయా ఏకత్తసఞ్ఞినో, సేయ్యథాపి దేవా బ్రహ్మకాయికా పఠమాభినిబ్బత్తా. అయం దుతియా విఞ్ఞాణట్ఠితి.

"సన్తి , భిక్ఖవే, సత్తా ఏకత్తకాయా నానత్తసఞ్ఞినో, సేయ్యథాపి దేవా ఆభస్సరా. అయం తతియా విఞ్ఞాణట్ఠితి.

"సన్తి, భిక్ఖవే, సత్తా ఏకత్తకాయా ఏకత్తసఞ్ఞినో, సేయ్యథాపి దేవా సుభకిణ్హా. అయం చతుత్థా విఞ్ఞాణట్ఠితి.

"సన్తి, భిక్ఖవే, సత్తా సబ్బసో రూపసఞ్ఞానం సమతిక్కమా పటిఘసఞ్ఞానం అత్థఙ్గమా నానత్తసఞ్ఞానం అమనసికారా 'అనన్తో ఆకాసో'తి ఆకాసానఞ్చాయతనూపగా. అయం పఞ్చమా విఞ్ఞాణట్ఠితి.

"సన్తి, భిక్ఖవే, సత్తా సబ్బసో ఆకాసానఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ 'అనన్తం విఞ్ఞాణ'న్తి విఞ్ఞాణఞ్చాయతనూపగా . అయం ఛట్ఠా విఞ్ఞాణట్ఠితి.

"సన్తి, భిక్ఖవే, సత్తా సబ్బసో విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ 'నత్థి కిఞ్చీ'తి ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనూపగా . అయం సత్తమా విఞ్ఞాణట్ఠితి. ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, సత్త విఞ్ఞాణట్ఠితియో"తి. పఠమం.

౨. సమాధిపరిక్ఖారసుత్తం

౪౫. "సత్తిమే, భిక్ఖవే, సమాధిపరిక్ఖారా. కతమే సత్త? సమ్మాదిట్ఠి, సమ్మాసఙ్కప్పో, సమ్మావాచా, సమ్మాకమ్మన్తో, సమ్మాఆజీవో, సమ్మావాయామో, సమ్మాసతి. యా ఖో, భిక్ఖవే, ఇమేహి సత్తహఙ్గేహి చిత్తస్సేకగ్గతా పరిక్ఖతా ['సపరిక్ఖారతా'తిపి, 'సపరిక్ఖతా'తిపి (సం॰ ని॰ ౫.౨౮)], అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అరియో సమ్మాసమాధి [సమాధి (స్యా॰)] సఉపనిసో ఇతిపి సపరిక్ఖారో ఇతిపీ"తి. దుతియం.

౩. పఠమఅగ్గిసుత్తం

౪౬. "సత్తిమే , భిక్ఖవే, అగ్గీ. కతమే సత్త? రాగగ్గి, దోసగ్గి, మోహగ్గి, ఆహునేయ్యగ్గి, గహపతగ్గి, దక్ఖిణేయ్యగ్గి, కట్ఠగ్గి – ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, సత్త అగ్గీ"తి. తతియం.

౪. దుతియఅగ్గిసుత్తం

౪౭. తేన ఖో పన సమయేన ఉగ్గతసరీరస్స బ్రాహ్మణస్స మహాయఞ్ఞో ఉపక్ఖటో హోతి. పఞ్చ ఉసభసతాని థూణూపనీతాని హోన్తి యఞ్ఞత్థాయ , పఞ్చ వచ్ఛతరసతాని థూణూపనీతాని హోన్తి యఞ్ఞత్థాయ, పఞ్చ వచ్ఛతరిసతాని థూణూపనీతాని హోన్తి యఞ్ఞత్థాయ, పఞ్చ అజసతాని థూణూపనీతాని హోన్తి యఞ్ఞత్థాయ, పఞ్చ ఉరబ్భసతాని థూణూపనీతాని హోన్తి యఞ్ఞత్థాయ. అథ ఖో ఉగ్గతసరీరో బ్రాహ్మణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఉగ్గతసరీరో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ –

"సుతం మేతం, భో గోతమ, అగ్గిస్స ఆదానం [ఆధానం (సీ. స్యా.)] యూపస్స ఉస్సాపనం మహప్ఫలం హోతి మహానిసంస"న్తి. "మయాపి ఖో ఏతం, బ్రాహ్మణ, సుతం అగ్గిస్స ఆదానం యూపస్స ఉస్సాపనం మహప్ఫలం హోతి మహానిసంస"న్తి. దుతియమ్పి ఖో ఉగ్గతసరీరో బ్రాహ్మణో...పే.... తతియమ్పి ఖో ఉగ్గతసరీరో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – "సుతం మేతం, భో గోతమ, అగ్గిస్స ఆదానం యూపస్స ఉస్సాపనం మహప్ఫలం హోతి మహానిసంస"న్తి. "మయాపి ఖో ఏతం, బ్రాహ్మణ, సుతం అగ్గిస్స ఆదానం యూపస్స ఉస్సాపనం మహప్ఫలం హోతి మహానిసంస"న్తి. "తయిదం, భో గోతమ , సమేతి భోతో చేవ గోతమస్స అమ్హాకఞ్చ, యదిదం సబ్బేన సబ్బం".

ఏవం వుత్తే ఆయస్మా ఆనన్దో ఉగ్గతసరీరం బ్రాహ్మణం ఏతదవోచ – "న ఖో, బ్రాహ్మణ, తథాగతా ఏవం పుచ్ఛితబ్బా – 'సుతం మేతం, భో గోతమ, అగ్గిస్స ఆదానం యూపస్స ఉస్సాపనం మహప్ఫలం హోతి మహానిసంస'న్తి. ఏవం ఖో, బ్రాహ్మణ, తథాగతా పుచ్ఛితబ్బా – 'అహఞ్హి, భన్తే, అగ్గిం [అగ్గిస్స (క.)] ఆదాతుకామో, [ఆధాతుకామో (సీ. స్యా.)] యూపం ఉస్సాపేతుకామో. ఓవదతు మం, భన్తే, భగవా. అనుసాసతు మం, భన్తే, భగవా యం మమ అస్స దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయా'"తి.

అథ ఖో ఉగ్గతసరీరో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అహఞ్హి, భో గోతమ, అగ్గిం ఆదాతుకామో యూపం ఉస్సాపేతుకామో. ఓవదతు మం భవం గోతమో. అనుసాసతు మం భవం గోతమో యం మమ అస్స దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయా"తి.

"అగ్గిం, బ్రాహ్మణ, ఆదేన్తో [ఆధేన్తో (సీ. స్యా.)] యూపం ఉస్సాపేన్తో పుబ్బేవ యఞ్ఞా తీణి సత్థాని ఉస్సాపేతి అకుసలాని దుక్ఖుద్రయాని [దుక్ఖుద్దయాని (సీ.)] దుక్ఖవిపాకాని. కతమాని తీణి ? కాయసత్థం, వచీసత్థం, మనోసత్థం. అగ్గిం, బ్రాహ్మణ, ఆదేన్తో యూపం ఉస్సాపేన్తో పుబ్బేవ యఞ్ఞా ఏవం చిత్తం ఉప్పాదేసి – 'ఏత్తకా ఉసభా హఞ్ఞన్తు యఞ్ఞత్థాయ, ఏత్తకా వచ్ఛతరా హఞ్ఞన్తు యఞ్ఞత్థాయ, ఏత్తకా వచ్ఛతరియో హఞ్ఞన్తు యఞ్ఞత్థాయ, ఏత్తకా అజా హఞ్ఞన్తు యఞ్ఞత్థాయ, ఏత్తకా ఉరబ్భా హఞ్ఞన్తు యఞ్ఞత్థాయా'తి. సో 'పుఞ్ఞం కరోమీ'తి అపుఞ్ఞం కరోతి, 'కుసలం కరోమీ'తి అకుసలం కరోతి, 'సుగతియా మగ్గం పరియేసామీ'తి దుగ్గతియా మగ్గం పరియేసతి. అగ్గిం, బ్రాహ్మణ, ఆదేన్తో యూపం ఉస్సాపేన్తో పుబ్బేవ యఞ్ఞా ఇదం పఠమం మనోసత్థం ఉస్సాపేతి అకుసలం దుక్ఖుద్రయం దుక్ఖవిపాకం.

"పున చపరం, బ్రాహ్మణ, అగ్గిం ఆదేన్తో యూపం ఉస్సాపేన్తో పుబ్బేవ యఞ్ఞా ఏవం వాచం భాసతి – 'ఏత్తకా ఉసభా హఞ్ఞన్తు యఞ్ఞత్థాయ, ఏత్తకా వచ్ఛతరా హఞ్ఞన్తు యఞ్ఞత్థాయ, ఏత్తకా వచ్ఛతరియో హఞ్ఞన్తు యఞ్ఞత్థాయ, ఏత్తకా అజా హఞ్ఞన్తు యఞ్ఞత్థాయ, ఏత్తకా ఉరబ్భా హఞ్ఞన్తు యఞ్ఞత్థాయా'తి. సో 'పుఞ్ఞం కరోమీ'తి అపుఞ్ఞం కరోతి, 'కుసలం కరోమీ'తి

అకుసలం కరోతి, 'సుగతియా మగ్గం పరియేసామీ'తి దుగ్గతియా మగ్గం పరియేసతి. అగ్గిం, బ్రాహ్మణ, ఆదేన్తో యూపం ఉస్సాపేన్తో పుబ్బేవ యఞ్ఞా ఇదం దుతియం వచీసత్థం ఉస్సాపేతి అకుసలం దుక్ఖుద్రయం దుక్ఖవిపాకం.

"పున చపరం, బ్రాహ్మణ, అగ్గిం ఆదేన్తో యూపం ఉస్సాపేన్తో పుబ్బేవ యఞ్ఞా సయం పఠమం సమారమ్భతి [సమారబ్భతి (సీ. క.), సమారభతి (స్యా.)] ఉసభా హన్తుం [హఞ్ఞన్తు (సీ. స్యా.)] యఞ్ఞత్థాయ, సయం పఠమం సమారమ్భతి వచ్ఛతరా హన్తుం యఞ్ఞత్థాయ, సయం పఠమం సమారమ్భతి వచ్ఛతరియో హన్తుం యఞ్ఞత్థాయ, సయం పఠమం సమారమ్భతి అజా హన్తుం యఞ్ఞత్థాయ, సయం పఠమం సమారమ్భతి ఉరబ్భా హన్తుం యఞ్ఞత్థాయ [హఞ్ఞన్తు యఞ్ఞత్థాయాతి (సీ. స్యా.)]. సో 'పుఞ్ఞం కరోమీ'తి అపుఞ్ఞం కరోతి, 'కుసలం కరోమీ'తి అకుసలం కరోతి, 'సుగతియా మగ్గం పరియేసామీ'తి దుగ్గతియా మగ్గం పరియేసతి. అగ్గిం, బ్రాహ్మణ, ఆదేన్తో యూపం ఉస్సాపేన్తో పుబ్బేవ యఞ్ఞా ఇదం తతియం కాయసత్థం ఉస్సాపేతి అకుసలం దుక్ఖుద్రయం దుక్ఖవిపాకం. అగ్గిం, బ్రాహ్మణ, ఆదేన్తో యూపం ఉస్సాపేన్తో పుబ్బేవ యఞ్ఞా ఇమాని తీణి సత్థాని ఉస్సాపేతి అకుసలాని దుక్ఖుద్రయాని దుక్ఖవిపాకాని.

"తయోమే , బ్రాహ్మణ, అగ్గీ పహాతబ్బా పరివజ్జేతబ్బా, న సేవితబ్బా. కతమే తయో? రాగగ్గి , దోసగ్గి, మోహగ్గి.

"కస్మా చాయం, బ్రాహ్మణ, రాగగ్గి పహాతబ్బో పరివజ్జేతబ్బో, న సేవితబ్బో? రత్తో ఖో, బ్రాహ్మణ, రాగేన అభిభూతో పరియాదిన్నచిత్తో కాయేన దుచ్చరితం చరతి, వాచాయ దుచ్చరితం చరతి, మనసా దుచ్చరితం చరతి. సో కాయేన దుచ్చరితం చరిత్వా, వాచాయ దుచ్చరితం చరిత్వా, మనసా దుచ్చరితం చరిత్వా కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి. తస్మాయం రాగగ్గి పహాతబ్బో పరివజ్జేతబ్బో, న సేవితబ్బో.

"కస్మా చాయం, బ్రాహ్మణ, దోసగ్గి పహాతబ్బో పరివజ్జేతబ్బో, న సేవితబ్బో? దుట్ఠో ఖో, బ్రాహ్మణ, దోసేన అభిభూతో పరియాదిన్నచిత్తో కాయేన దుచ్చరితం చరతి, వాచాయ దుచ్చరితం చరతి, మనసా దుచ్చరితం చరతి. సో కాయేన దుచ్చరితం చరిత్వా, వాచాయ దుచ్చరితం చరిత్వా, మనసా దుచ్చరితం చరిత్వా కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి. తస్మాయం దోసగ్గి పహాతబ్బో పరివజ్జేతబ్బో, న సేవితబ్బో.

"కస్మా చాయం, బ్రాహ్మణ, మోహగ్గి పహాతబ్బో పరివజ్జేతబ్బో, న సేవితబ్బో? మూళ్హో ఖో, బ్రాహ్మణ, మోహేన అభిభూతో పరియాదిన్నచిత్తో కాయేన దుచ్చరితం చరతి, వాచాయ దుచ్చరితం చరతి, మనసా దుచ్చరితం చరతి. సో కాయేన దుచ్చరితం చరిత్వా, వాచాయ దుచ్చరితం చరిత్వా, మనసా దుచ్చరితం చరిత్వా కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి. తస్మాయం మోహగ్గి పహాతబ్బో పరివజ్జేతబ్బో, న సేవితబ్బో. ఇమే ఖో తయో, బ్రాహ్మణ, అగ్గీ పహాతబ్బా పరివజ్జేతబ్బా, న సేవితబ్బా.

"తయో ఖో, బ్రాహ్మణ, అగ్గీ సక్కత్వా గరుం కత్వా మానేత్వా పూజేత్వా సమ్మా సుఖం పరిహాతబ్బా. కతమే తయో? ఆహునేయ్యగ్గి , గహపతగ్గి, దక్ఖిణేయ్యగ్గి.

"కతమో చ, బ్రాహ్మణ, ఆహునేయ్యగ్గి? ఇధ, బ్రాహ్మణ, యస్స తే హోన్తి మాతాతి వా పితాతి వా, అయం వుచ్చతి, బ్రాహ్మణ, ఆహునేయ్యగ్గి. తం కిస్స హేతు ? అతోహాయం [ఇతోపాయం (క.)], బ్రాహ్మణ, ఆహుతో సమ్భూతో, తస్మాయం ఆహునేయ్యగ్గి సక్కత్వా గరుం కత్వా మానేత్వా పూజేత్వా సమ్మా సుఖం పరిహాతబ్బో.

“కతమో చ, బ్రాహ్మణ, గహపతగ్గి? ఇధ, బ్రాహ్మణ, యస్స తే హోన్తి పుత్తాతి వా దారాతి వా దాసాతి వా పేస్సాతి వా కమ్మకరాతి వా, అయం వుచ్చతి, బ్రాహ్మణ , గహపతగ్గి. తస్మాయం గహపతగ్గి సక్కత్వా గరుం కత్వా మానేత్వా పూజేత్వా సమ్మా సుఖం పరిహాతబ్బో.

“కతమో చ, బ్రాహ్మణ, దక్ఖిణేయ్యగ్గి? ఇధ, బ్రాహ్మణ, యే తే సమణబ్రాహ్మణా పరప్పవాదా పటివిరతా ఖన్తిసోరచ్చే నివిట్ఠా ఏకమత్తానం దమేన్తి, ఏకమత్తానం సమేన్తి, ఏకమత్తానం పరినిబ్బాపేన్తి, అయం వుచ్చతి, బ్రాహ్మణ, దక్ఖిణేయ్యగ్గి. తస్మాయం దక్ఖిణేయ్యగ్గి సక్కత్వా గరుం కత్వా మానేత్వా పూజేత్వా సమ్మా సుఖం పరిహాతబ్బో. ఇమే ఖో, బ్రాహ్మణ, తయో అగ్గీ సక్కత్వా గరుం కత్వా మానేత్వా పూజేత్వా సమ్మా సుఖం పరిహాతబ్బా.

“అయం ఖో పన, బ్రాహ్మణ, కట్ఠగ్గి కాలేన కాలం ఉజ్జలేతబ్బో, కాలేన కాలం అజ్ఝుపేక్ఖితబ్బో, కాలేన కాలం నిబ్బాపేతబ్బో, కాలేన కాలం నిక్ఖిపితబ్బో”తి.

ఏవం వుత్తే ఉగ్గతసరీరో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ; అభిక్కన్తం, భో గోతమ…పే॰… ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గతన్తి. ఏసాహం, భో గోతమ, పఞ్చ ఉసభసతాని ముఞ్చామి జీవితం దేమి, పఞ్చ వచ్ఛతరసతాని ముఞ్చామి జీవితం దేమి, పఞ్చ వచ్ఛతరిసతాని ముఞ్చామి జీవితం దేమి, పఞ్చ అజసతాని ముఞ్చామి జీవితం దేమి, పఞ్చ ఉరబ్భసతాని ముఞ్చామి జీవితం దేమి. హరితాని చేవ తిణాని ఖాదన్తు, సీతాని చ పానీయాని పివన్తు, సీతో చ నేసం వాతో ఉపవాయత”న్తి [ఉపవాయతూతి (క॰)]. చతుత్థం.

౫. పఠమసఞ్ఞాసుత్తం

౪౮. “సత్తిమా, భిక్ఖవే, సఞ్ఞా భావితా బహులీకతా మహప్ఫలా హోన్తి మహానిసంసా అమతోగధా అమతపరియోసానా.

“కతమా సత్త? అసుభసఞ్ఞా , మరణసఞ్ఞా, ఆహారే పటికూలసఞ్ఞా, సబ్బలోకే అనభిరతసఞ్ఞా, అనిచ్చసఞ్ఞా, అనిచ్చే దుక్ఖసఞ్ఞా, దుక్ఖే అనత్తసఞ్ఞా. ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, సత్త సఞ్ఞా భావితా బహులీకతా మహప్ఫలా హోన్తి మహానిసంసా అమతోగధా అమతపరియోసానా”తి. పఞ్చమం.

౬. దుతియసఞ్ఞాసుత్తం

౪౯. “సత్తిమా, భిక్ఖవే, సఞ్ఞా భావితా బహులీకతా మహప్ఫలా హోన్తి మహానిసంసా అమతోగధా అమతపరియోసానా. కతమా సత్త? అసుభసఞ్ఞా, మరణసఞ్ఞా, ఆహారే పటికూలసఞ్ఞా, సబ్బలోకే అనభిరతసఞ్ఞా, అనిచ్చసఞ్ఞా, అనిచ్చే దుక్ఖసఞ్ఞా, దుక్ఖే అనత్తసఞ్ఞా. ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, సత్త సఞ్ఞా భావితా బహులీకతా మహప్ఫలా హోన్తి మహానిసంసా అమతోగధా అమతపరియోసానాతి.

“‘అసుభసఞ్ఞా , భిక్ఖవే, భావితా బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా అమతోగధా అమతపరియోసానా’తి. ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం. కిఞ్చేతం పటిచ్చ వుత్తం? అసుభసఞ్ఞాపరిచితేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో చేతసా బహులం విహరతో మేథునధమ్మసమాపత్తియా చిత్తం పతిలీయతి పతికుటతి పతివత్తతి, న సమ్పసారియతి ఉపేక్ఖా వా పాటికుల్యతా వా

సణ్ఠాతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, కుక్కుటపత్తం వా న్హారుదద్దులం వా అగ్గిమ్హి పక్ఖిత్తం పతిలీయతి పతికుటతి పతివత్తతి, న సమ్పసారియతి. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అసుభసఞ్ఞాపరిచితేన చేతసా బహులం విహరతో మేథునధమ్మసమాపత్తియా చిత్తం పతిలీయతి పతికుటతి పతివత్తతి, న సమ్పసారియతి ఉపేక్ఖా వా పాటికుల్యతా వా సణ్ఠాతి.

“సచే, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అసుభసఞ్ఞాపరిచితేన చేతసా బహులం విహరతో మేథునధమ్మసమాపత్తియా చిత్తం అనుసన్దహతి [అనుసణ్ఠాతి (సీ.)] అప్పటికుల్యతా సణ్ఠాతి; వేదితబ్బమేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా ‘అభావితా మే అసుభసఞ్ఞా, నత్థి మే పుబ్బేనాపరం విసేసో, అప్పత్తం మే భావనాబల’న్తి. ఇతిహ తత్థ సమ్పజానో హోతి. సచే పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అసుభసఞ్ఞాపరిచితేన చేతసా బహులం విహరతో మేథునధమ్మసమాపత్తియా చిత్తం పతిలీయతి పతికుటతి పతివత్తతి, న సమ్పసారియతి ఉపేక్ఖా వా పాటికుల్యతా వా సణ్ఠాతి; వేదితబ్బమేతం , భిక్ఖవే, భిక్ఖునా ‘సుభావితా మే అసుభసఞ్ఞా, అత్థి మే పుబ్బేనాపరం విసేసో, పత్తం మే భావనాబల’న్తి. ఇతిహ తత్థ సమ్పజానో హోతి. ‘అసుభసఞ్ఞా, భిక్ఖవే, భావితా బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా అమతోగధా అమతపరియోసానా’తి, ఇతి యం తం వుత్తం ఇదమేతం పటిచ్చ వుత్తం.

“‘మరణసఞ్ఞా, భిక్ఖవే, భావితా బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా అమతోగధా అమతపరియోసానా’తి, ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం కిఞ్చేతం పటిచ్చ వుత్తం? మరణసఞ్ఞాపరిచితేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో చేతసా బహులం విహరతో జీవితనికన్తియా చిత్తం పతిలీయతి పతికుటతి పతివత్తతి, న సమ్పసారియతి ఉపేక్ఖా వా పాటికుల్యతా వా సణ్ఠాతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, కుక్కుటపత్తం వా న్హారుదద్దులం వా అగ్గిమ్హి పక్ఖిత్తం పతిలీయతి పతికుటతి పతివత్తతి, న సమ్పసారియతి. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో మరణసఞ్ఞాపరిచితేన చేతసా బహులం విహరతో జీవితనికన్తియా చిత్తం పతిలీయతి పతికుటతి పతివత్తతి, న సమ్పసారియతి ఉపేక్ఖా వా పాటికుల్యతా వా సణ్ఠాతి.

“సచే , భిక్ఖవే, భిక్ఖునో మరణసఞ్ఞాపరిచితేన చేతసా బహులం విహరతో జీవితనికన్తియా చిత్తం అనుసన్దహతి అప్పటికుల్యతా సణ్ఠాతి; వేదితబ్బమేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా ‘అభావితా మే మరణసఞ్ఞా, నత్థి మే పుబ్బేనాపరం విసేసో, అప్పత్తం మే భావనాబల’న్తి. ఇతిహ తత్థ సమ్పజానో హోతి. సచే పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో మరణసఞ్ఞాపరిచితేన చేతసా బహులం విహరతో జీవితనికన్తియా చిత్తం పతిలీయతి పతికుటతి పతివత్తతి, న సమ్పసారియతి ఉపేక్ఖా వా పాటికుల్యతా వా సణ్ఠాతి; వేదితబ్బమేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా ‘సుభావితా మే మరణసఞ్ఞా, అత్థి మే పుబ్బేనాపరం విసేసో, పత్తం మే భావనాబల’న్తి. ఇతిహ తత్థ సమ్పజానో హోతి. ‘మరణసఞ్ఞా, భిక్ఖవే, భావితా బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా అమతోగధా అమతపరియోసానా’తి, ఇతి యం తం వుత్తం ఇదమేతం పటిచ్చ వుత్తం.

“‘ఆహారే పటికూలసఞ్ఞా, భిక్ఖవే, భావితా బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా అమతోగధా అమతపరియోసానా’తి, ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం, కిఞ్చేతం పటిచ్చ వుత్తం? ఆహారే పటికూలసఞ్ఞాపరిచితేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో చేతసా బహులం విహరతో రసతణ్హాయ చిత్తం పతిలీయతి …పే… ఉపేక్ఖా వా పాటికుల్యతా వా సణ్ఠాతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, కుక్కుటపత్తం వా న్హారుదద్దులం వా అగ్గిమ్హి పక్ఖిత్తం పతిలీయతి పతికుటతి పతివత్తతి, న సమ్పసారియతి. ఏవమేవం ఖో,

భిక్ఖవే, భిక్ఖునో ఆహారే పటికూలసఞ్ఞాపరిచితేన చేతసా బహులం విహరతో రసతణ్హాయ చిత్తం పతిలీయతి...పే.... ఉపేక్ఖా వా పాటికుల్యతా వా సణ్ఠాతి .

“సచే, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో ఆహారే పటికూలసఞ్ఞాపరిచితేన చేతసా బహులం విహరతో రసతణ్హాయ చిత్తం అనుసన్దహతి అప్పటికుల్యతా సణ్ఠాతి; వేదితబ్బమేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా ‘అభావితా మే ఆహారే పటికూలసఞ్ఞా, నత్థి మే పుబ్బేనాపరం విసేసో, అప్పత్తం మే భావనాబల’న్తి. ఇతిహ తత్థ సమ్పజానో హోతి. సచే పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో ఆహారే పటికూలసఞ్ఞాపరిచితేన చేతసా బహులం విహరతో రసతణ్హాయ చిత్తం పతిలీయతి...పే.... ఉపేక్ఖా వా పాటికుల్యతా వా సణ్ఠాతి; వేదితబ్బమేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా ‘సుభావితా మే ఆహారే పటికూలసఞ్ఞా, అత్థి మే పుబ్బేనాపరం విసేసో, పత్తం మే భావనాబల’న్తి. ఇతిహ తత్థ సమ్పజానో హోతి. ‘ఆహారే పటికూలసఞ్ఞా , భిక్ఖవే, భావితా బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా అమతోగధా అమతపరియోసానా’తి, ఇతి యం తం వుత్తం ఇదమేతం పటిచ్చ వుత్తం.

“‘సబ్బలోకే అనభిరతసఞ్ఞా, భిక్ఖవే, భావితా బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా అమతోగధా అమతపరియోసానా’తి, ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం. కిఞ్చేతం పటిచ్చ వుత్తం? సబ్బలోకే అనభిరతసఞ్ఞాపరిచితేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో చేతసా బహులం విహరతో లోకచిత్రేసు చిత్తం పతిలీయతి...పే.... సేయ్యథాపి భిక్ఖవే...పే.... పతిలీయతి పతికుటతి పతివత్తతి, న సమ్పసారియతి. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో సబ్బలోకే అనభిరతసఞ్ఞాపరిచితేన చేతసా బహులం విహరతో లోకచిత్రేసు చిత్తం పతిలీయతి పతికుటతి పతివత్తతి, న సమ్పసారియతి ఉపేక్ఖా వా పాటికుల్యతా వా సణ్ఠాతి.

“సచే, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో సబ్బలోకే అనభిరతసఞ్ఞాపరిచితేన చేతసా బహులం విహరతో లోకచిత్రేసు చిత్తం అనుసన్దహతి అప్పటికుల్యతా సణ్ఠాతి; వేదితబ్బమేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా ‘అభావితా మే సబ్బలోకే అనభిరతసఞ్ఞా, నత్థి మే పుబ్బేనాపరం విసేసో, అప్పత్తం మే భావనాబల’న్తి. ఇతిహ తత్థ సమ్పజానో హోతి. సచే పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో సబ్బలోకే అనభిరతసఞ్ఞాపరిచితేన చేతసా బహులం విహరతో లోకచిత్రేసు చిత్తం పతిలీయతి...పే.... ఉపేక్ఖా వా పాటికుల్యతా వా సణ్ఠాతి; వేదితబ్బమేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా ‘సుభావితా మే సబ్బలోకే అనభిరతసఞ్ఞా, అత్థి మే పుబ్బేనాపరం విసేసో, పత్తం మే భావనాబల’న్తి. ఇతిహ తత్థ సమ్పజానో హోతి. ‘సబ్బలోకే అనభిరతసఞ్ఞా, భిక్ఖవే, భావితా బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా అమతోగధా అమతపరియోసానా’తి, ఇతి యం తం వుత్తం ఇదమేతం పటిచ్చ వుత్తం.

“‘అనిచ్చసఞ్ఞా, భిక్ఖవే, భావితా బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా అమతోగధా అమతపరియోసానా’తి, ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం. కిఞ్చేతం పటిచ్చ వుత్తం? అనిచ్చసఞ్ఞాపరిచితేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో చేతసా బహులం విహరతో లాభసక్కారసిలోకే చిత్తం పతిలీయతి...పే.... ఉపేక్ఖా వా పాటికుల్యతా వా సణ్ఠాతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, కుక్కుటపత్తం వా న్హారుదద్దులం వా అగ్గిమ్హి పక్ఖిత్తం పతిలీయతి పతికుటతి పతివత్తతి న సమ్పసారియతి. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అనిచ్చసఞ్ఞాపరిచితేన చేతసా బహులం విహరతో లాభసక్కారసిలోకే చిత్తం పతిలీయతి...పే.... ఉపేక్ఖా వా పాటికుల్యతా వా సణ్ఠాతి.

“సచే, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అనిచ్చసఞ్ఞాపరిచితేన చేతసా బహులం విహరతో లాభసక్కారసిలోకే చిత్తం అనుసన్దహతి అప్పటికుల్యతా సణ్ఠాతి; వేదితబ్బమేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా ‘అభావితా మే అనిచ్చసఞ్ఞా, నత్థి మే పుబ్బేనాపరం విసేసో,

అప్పత్తం మే భావనాబల’న్తి. ఇతిహ తత్థ సమ్పజానో హోతి. సచే పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అనిచ్చసఞ్ఞాపరిచితేన చేతసా బహులం విహరతో లాభసక్కారసిలోకే చిత్తం పతిలీయతి పతికుటతి పతివత్తతి, న సమ్పసారియతి ఉపేక్ఖా వా పాటికుల్యతా వా సణ్ఠాతి; వేదితబ్బమేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా ‘సుభావితా మే అనిచ్చసఞ్ఞా, అత్థి మే పుబ్బేనాపరం విసేసో, పత్తం మే భావనాబల’న్తి. ఇతిహ తత్థ సమ్పజానో హోతి. ‘అనిచ్చసఞ్ఞా, భిక్ఖవే, భావితా బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా అమతోగధా అమతపరియోసానా’తి, ఇతి యం తం వుత్తం ఇదమేతం పటిచ్చ వుత్తం.

“‘అనిచ్చే దుక్ఖసఞ్ఞా, భిక్ఖవే, భావితా బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా అమతోగధా అమతపరియోసానా’తి, ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం. కిఞ్చేతం పటిచ్చ వుత్తం? అనిచ్చే దుక్ఖసఞ్ఞాపరిచితేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో చేతసా బహులం విహరతో ఆలస్యే కోసజ్జే విస్సట్ఠియే పమాదే అననుయోగే అపచ్చవేక్ఖణాయ తిబ్బా భయసఞ్ఞా పచ్చుపట్ఠితా హోతి, సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, ఉక్ఖిత్తాసికే వధకే.

“సచే, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అనిచ్చే దుక్ఖసఞ్ఞాపరిచితేన చేతసా బహులం విహరతో ఆలస్యే కోసజ్జే విస్సట్ఠియే పమాదే అననుయోగే అపచ్చవేక్ఖణాయ తిబ్బా భయసఞ్ఞా, న పచ్చుపట్ఠితా హోతి, సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, ఉక్ఖిత్తాసికే వధకే. వేదితబ్బమేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా ‘అభావితా మే అనిచ్చే దుక్ఖసఞ్ఞా, నత్థి మే పుబ్బేనాపరం విసేసో, అప్పత్తం మే భావనాబల’న్తి. ఇతిహ తత్థ సమ్పజానో హోతి. సచే పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అనిచ్చే దుక్ఖసఞ్ఞాపరిచితేన చేతసా బహులం విహరతో ఆలస్యే కోసజ్జే విస్సట్ఠియే పమాదే అననుయోగే అపచ్చవేక్ఖణాయ తిబ్బా భయసఞ్ఞా పచ్చుపట్ఠితా హోతి, సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, ఉక్ఖిత్తాసికే వధకే. వేదితబ్బమేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా ‘సుభావితా మే అనిచ్చే దుక్ఖసఞ్ఞా, అత్థి మే పుబ్బేనాపరం విసేసో, పత్తం మే భావనాబల’న్తి. ఇతిహ తత్థ సమ్పజానో హోతి. ‘అనిచ్చే దుక్ఖసఞ్ఞా, భిక్ఖవే, భావితా బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా అమతోగధా అమతపరియోసానా’తి, ఇతి యం తం వుత్తం ఇదమేతం పటిచ్చ వుత్తం.

“‘దుక్ఖే అనత్తసఞ్ఞా, భిక్ఖవే, భావితా బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా అమతోగధా అమతపరియోసానా’తి, ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం. కిఞ్చేతం పటిచ్చ వుత్తం? దుక్ఖే అనత్తసఞ్ఞాపరిచితేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో చేతసా బహులం విహరతో ఇమస్మిఞ్చ సవిఞ్ఞాణకే కాయే బహిద్ధా చ సబ్బనిమిత్తేసు అహఙ్కారమమఙ్కారమానాపగతం మానసం హోతి విధాసమతిక్కన్తం సన్తం సువిముత్తం.

“సచే, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో దుక్ఖే అనత్తసఞ్ఞాపరిచితేన చేతసా బహులం విహరతో ఇమస్మిఞ్చ సవిఞ్ఞాణకే కాయే బహిద్ధా చ సబ్బనిమిత్తేసు న అహఙ్కారమమఙ్కారమానాపగతం మానసం హోతి విధాసమతిక్కన్తం సన్తం సువిముత్తం. వేదితబ్బమేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా ‘అభావితా మే దుక్ఖే అనత్తసఞ్ఞా , నత్థి మే పుబ్బేనాపరం విసేసో, అప్పత్తం మే భావనాబల’న్తి. ఇతిహ తత్థ సమ్పజానో హోతి.

“సచే పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో దుక్ఖే అనత్తసఞ్ఞాపరిచితేన చేతసా బహులం విహరతో ఇమస్మిఞ్చ సవిఞ్ఞాణకే కాయే బహిద్ధా చ సబ్బనిమిత్తేసు అహఙ్కారమమఙ్కారమానాపగతం మానసం హోతి విధాసమతిక్కన్తం సన్తం సువిముత్తం. వేదితబ్బమేతం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా ‘సుభావితా మే దుక్ఖే అనత్తసఞ్ఞా, అత్థి మే పుబ్బేనాపరం విసేసో, పత్తం మే భావనాబల’న్తి.

ఇతిహ తత్థ సమ్పజానో హోతి. ‘దుక్ఖే అనత్తసఞ్ఞా, భిక్ఖవే, భావితా బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా అమతోగధా అమతపరియోసానా’తి, ఇతి యం తం వుత్తం ఇదమేతం పటిచ్చ వుత్తం.

“ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, సత్త సఞ్ఞా భావితా బహులీకతా మహప్ఫలా హోన్తి మహానిసంసా అమతోగధా అమతపరియోసానా”తి. ఛట్ఠం.

౭. మేథునసుత్తం

౫౦. అథ ఖో జాణుస్సోణి బ్రాహ్మణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో జాణుస్సోణి బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “భవమ్పి నో గోతమో బ్రహ్మచారీ పటిజానాతీ”తి? “యఞ్హి తం, బ్రాహ్మణ, సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘అఖణ్డం అచ్ఛిద్దం అసబలం అకమ్మాసం పరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం చరతీ’తి, మమేవ తం, బ్రాహ్మణ, సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘అహఞ్హి, బ్రాహ్మణ, అఖణ్డం అచ్ఛిద్దం అసబలం అకమ్మాసం పరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం చరామీ’”తి. “కిం పన, భో గోతమ, బ్రహ్మచరియస్స ఖణ్డమ్పి ఛిద్దమ్పి సబలమ్పి కమ్మాసమ్పీ”తి?

“ఇధ, బ్రాహ్మణ, ఏకచ్చో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా సమ్మా బ్రహ్మచారీ పటిజానమానో న హేవ ఖో మాతుగామేన సద్ధిం ద్వయంద్వయసమాపత్తిం సమాపజ్జతి; అపి చ ఖో మాతుగామస్స ఉచ్ఛాదనపరిమద్దనన్హాపనసమ్బాహనం సాదియతి. సో తం అస్సాదేతి [సో తదస్సాదేతి (సీ.)], తం నికామేతి, తేన చ విత్తిం ఆపజ్జతి. ఇదమ్పి ఖో, బ్రాహ్మణ, బ్రహ్మచరియస్స ఖణ్డమ్పి ఛిద్దమ్పి సబలమ్పి కమ్మాసమ్పి. అయం వుచ్చతి, బ్రాహ్మణ, అపరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం చరతి, సంయుత్తో మేథునేన సంయోగేన న పరిముచ్చతి జాతియా జరాయ మరణేన [జరామరణేన (సీ. స్యా.)] సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి, న పరిముచ్చతి దుక్ఖస్మాతి వదామి.

“పున చపరం, బ్రాహ్మణ, ఇధేకచ్చో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా సమ్మా బ్రహ్మచారీ పటిజానమానో న హేవ ఖో మాతుగామేన సద్ధిం ద్వయంద్వయసమాపత్తిం సమాపజ్జతి, నపి మాతుగామస్స ఉచ్ఛాదనపరిమద్దనన్హాపనసమ్బాహనం సాదియతి; అపి చ ఖో మాతుగామేన సద్ధిం సఞ్జగ్ఘతి సంకీళతి సంకేలాయతి…పే.… నపి మాతుగామేన సద్ధిం సఞ్జగ్ఘతి సంకీళతి సంకేలాయతి; అపి చ ఖో మాతుగామస్స చక్ఖునా చక్ఖుం ఉపనిజ్ఝాయతి పేక్ఖతి…పే.… నపి మాతుగామస్స చక్ఖునా చక్ఖుం ఉపనిజ్ఝాయతి పేక్ఖతి; అపి చ ఖో మాతుగామస్స సద్దం సుణాతి తిరోకుట్టం వా తిరోపాకారం వా హసన్తియా వా భణన్తియా వా గాయన్తియా వా రోదన్తియా వా…పే.… నపి మాతుగామస్స సద్దం సుణాతి తిరోకుట్టం వా తిరోపాకారం వా హసన్తియా వా భణన్తియా వా గాయన్తియా వా రోదన్తియా వా; అపి చ ఖో యానిస్స తాని పుబ్బే మాతుగామేన సద్ధిం హసితలపితకీళితాని తాని అనుస్సరతి…పే.… నపి యానిస్స తాని పుబ్బే మాతుగామేన సద్ధిం హసితలపితకీళితాని తాని అనుస్సరతి; అపి చ ఖో పస్సతి గహపతిం వా గహపతిపుత్తం వా పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితం సమఙ్గీభూతం పరిచారయమానం…పే.… నపి పస్సతి గహపతిం వా గహపతిపుత్తం వా పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితం సమఙ్గీభూతం పరిచారయమానం; అపి చ ఖో అఞ్ఞతరం దేవనికాయం పణిధాయ బ్రహ్మచరియం చరతి ఇమినాహం సీలేన వా వతేన వా తపేన వా బ్రహ్మచరియేన వా దేవో వా భవిస్సామి దేవఞ్ఞతరో వాతి. సో తం అస్సాదేతి, తం నికామేతి, తేన చ విత్తిం

ఆపజ్జతి. ఇదమ్పి ఖో, బ్రాహ్మణ, బ్రహ్మచరియస్స ఖణ్డమ్పి ఛిద్దమ్పి సబలమ్పి కమ్మాసమ్పి. అయం వుచ్చతి, బ్రాహ్మణ, అపరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం చరతి సంయుత్తో మేథునేన సంయోగేన, న పరిముచ్చతి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి, న పరిముచ్చతి దుక్ఖస్మాతి వదామి.

“యావకీవఞ్చాహం, బ్రాహ్మణ, ఇమేసం సత్తన్నం మేథునసంయోగానం అఞ్ఞతరఞ్ఞతరమేథునసంయోగం [అఞ్ఞతరం మేథునసంయోగం (సీ. స్యా.)] అత్తని అప్పహీనం సమనుపస్సిం, నేవ తావాహం, బ్రాహ్మణ, సదేవకే లోకే సమారకే సబ్రహ్మకే సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ అనుత్తరం సమ్మాసమ్బోధిం అభిసమ్బుద్ధోతి పచ్చఞ్ఞాసిం [అభిసమ్బుద్ధో పచ్చఞ్ఞాసిం (సీ. స్యా.)].

“యతో చ ఖోహం, బ్రాహ్మణ, ఇమేసం సత్తన్నం మేథునసంయోగానం అఞ్ఞతరఞ్ఞతరమేథునసంయోగం అత్తని అప్పహీనం న సమనుపస్సిం, అథాహం, బ్రాహ్మణ, సదేవకే లోకే సమారకే సబ్రహ్మకే సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ అనుత్తరం సమ్మాసమ్బోధిం అభిసమ్బుద్ధోతి పచ్చఞ్ఞాసిం. ‘ఞాణఞ్చ పన మే దస్సనం ఉదపాది, అకుప్పా మే విముత్తి [చేతోవిముత్తి (సీ. క.)], అయమన్తిమా జాతి, నత్థి దాని పునబ్భవో’”తి.

ఏవం వుత్తే జాణుస్సోణి బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ; అభిక్కన్తం, భో గోతమ…పే.… ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి. సత్తమం.

౮. సంయోగసుత్తం

౫౧. “సంయోగవిసంయోగం వో, భిక్ఖవే, ధమ్మపరియాయం దేసేస్సామి. తం సుణాథ…పే.… కతమో చ సో, భిక్ఖవే, సంయోగో విసంయోగో ధమ్మపరియాయో?

“ఇత్థీ, భిక్ఖవే, అజ్ఝత్తం ఇత్థిన్ద్రియం మనసి కరోతి – ఇత్థికుత్తం ఇత్థాకప్పం ఇత్థివిధం ఇత్థిచ్ఛన్దం ఇత్థిస్సరం ఇత్థాలఙ్కారం. సా తత్థ రజ్జతి తత్రాభిరమతి. సా తత్థ రత్తా తత్రాభిరతా బహిద్ధా పురిసిన్ద్రియం మనసి కరోతి – పురిసకుత్తం పురిసాకప్పం పురిసవిధం పురిసచ్ఛన్దం పురిసస్సరం పురిసాలఙ్కారం. సా తత్థ రజ్జతి తత్రాభిరమతి. సా తత్థ రత్తా తత్రాభిరతా బహిద్ధా సంయోగం ఆకఙ్ఖతి. యఞ్చస్సా సంయోగపచ్చయా ఉప్పజ్జతి సుఖం సోమనస్సం తఞ్చ ఆకఙ్ఖతి. ఇత్థత్తే, భిక్ఖవే, అభిరతా సత్తా పురిసేసు సంయోగం గతా. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, ఇత్థీ ఇత్థత్తం నాతివత్తతి.

“పురిసో, భిక్ఖవే, అజ్ఝత్తం పురిసిన్ద్రియం మనసి కరోతి – పురిసకుత్తం పురిసాకప్పం పురిసవిధం పురిసచ్ఛన్దం పురిసస్సరం పురిసాలఙ్కారం. సో తత్థ రజ్జతి తత్రాభిరమతి. సో తత్థ రత్తో తత్రాభిరతో బహిద్ధా ఇత్థిన్ద్రియం మనసి కరోతి – ఇత్థికుత్తం ఇత్థాకప్పం ఇత్థివిధం ఇత్థిచ్ఛన్దం ఇత్థిస్సరం ఇత్థాలఙ్కారం. సో తత్థ రజ్జతి తత్రాభిరమతి. సో తత్థ రత్తో తత్రాభిరతో బహిద్ధా సంయోగం ఆకఙ్ఖతి. యఞ్చస్స సంయోగపచ్చయా ఉప్పజ్జతి సుఖం సోమనస్సం తఞ్చ ఆకఙ్ఖతి. పురిసత్తే, భిక్ఖవే, అభిరతా సత్తా ఇత్థీసు సంయోగం గతా. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, పురిసో పురిసత్తం నాతివత్తతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, సంయోగో హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, విసంయోగో హోతి? ఇత్థీ, భిక్ఖవే, అజ్ఝత్తం ఇత్థిన్ద్రియం న మనసి కరోతి – ఇత్థికుత్తం ఇత్థాకప్పం ఇత్థివిధం ఇత్థిచ్ఛన్దం ఇత్థిస్సరం ఇత్థాలఙ్కారం. సా తత్థ న రజ్జతి, సా తత్ర నాభిరమతి. సా తత్థ అరత్తా తత్ర అనభిరతా

బహిద్ధా పురిసిన్ద్రియం న మనసి కరోతి – పురిసకుత్తం పురిసాకప్పం పురిసవిధం పురిసచ్ఛన్దం పురిసస్సరం పురిసాలఙ్కారం. సా తత్థ న రజ్జతి, తత్ర నాభిరమతి. సా తత్థ అరత్తా తత్ర అనభిరతా బహిద్ధా సంయోగం నాకఙ్ఖతి. యఞ్చస్సా సంయోగపచ్చయా ఉప్పజ్జతి సుఖం సోమనస్సం తఞ్చ నాకఙ్ఖతి. ఇత్థత్తే, భిక్ఖవే , అనభిరతా సత్తా పురిసేసు విసంయోగం గతా. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, ఇత్థీ ఇత్థత్తం అతివత్తతి.

“పురిసో, భిక్ఖవే, అజ్ఝత్తం పురిసిన్ద్రియం న మనసి కరోతి – పురిసకుత్తం పురిసాకప్పం పురిసవిధం పురిసచ్ఛన్దం పురిసస్సరం పురిసాలఙ్కారం. సో తత్థ న రజ్జతి, సో తత్ర నాభిరమతి. సో తత్థ అరత్తో తత్ర అనభిరతో బహిద్ధా ఇత్థిన్ద్రియం న మనసి కరోతి – ఇత్థికుత్తం ఇత్థాకప్పం ఇత్థివిధం ఇత్థిచ్ఛన్దం ఇత్థిస్సరం ఇత్థాలఙ్కారం. సో తత్థ న రజ్జతి, తత్ర నాభిరమతి. సో తత్థ అరత్తో తత్ర అనభిరతో బహిద్ధా సంయోగం నాకఙ్ఖతి. యఞ్చస్స సంయోగపచ్చయా ఉప్పజ్జతి సుఖం సోమనస్సం తఞ్చ నాకఙ్ఖతి. పురిసత్తే, భిక్ఖవే, అనభిరతా సత్తా ఇత్థీసు విసంయోగం గతా. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, పురిసో పురిసత్తం అతివత్తతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, విసంయోగో హోతి. అయం ఖో, భిక్ఖవే, సంయోగో విసంయోగో ధమ్మపరియాయో”తి. అట్ఠమం.

౯. దానమహప్ఫలసుత్తం

౫౨. ఏకం సమయం భగవా చమ్పాయం విహరతి గగ్గరాయ పోక్ఖరణియా తీరే. అథ ఖో సమ్బహులా చమ్పేయ్యకా ఉపాసకా యేన ఆయస్మా సారిపుత్తో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో చమ్పేయ్యకా ఉపాసకా ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఏతదవోచుం – “చిరస్సుతా నో, భన్తే [భన్తే సారిపుత్త (సీ.)], భగవతో సమ్ముఖా ధమ్మీకథా. సాధు మయం, భన్తే, లభేయ్యామ భగవతో సమ్ముఖా ధమ్మిం కథం [భగవతో సన్తికా ధమ్మిం కథం (సీ.), భగవతో ధమ్మిం కథం (స్యా.)] సవనాయా”తి. “తేనహావుసో, తదహుపోసథే ఆగచ్ఛేయ్యాథ, అప్పేవ నామ లభేయ్యాథ భగవతో సమ్ముఖా [భగవతో సన్తికే (స్యా.)] ధమ్మిం కథం సవనాయా”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో చమ్పేయ్యకా ఉపాసకా ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స పటిస్సుత్వా ఉట్ఠాయాసనా ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కమింసు.

అథ ఖో చమ్పేయ్యకా ఉపాసకా తదహుపోసథే యేనాయస్మా సారిపుత్తో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠంసు. అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో తేహి చమ్పేయ్యకేహి ఉపాసకేహి సద్ధిం యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ –

“సియా ను ఖో, భన్తే, ఇధేకచ్చస్స తాదిసంయేవ దానం దిన్నం న మహప్ఫలం హోతి న మహానిసంసం; సియా పన, భన్తే, ఇధేకచ్చస్స తాదిసంయేవ దానం దిన్నం మహప్ఫలం హోతి మహానిసంస”న్తి? “సియా, సారిపుత్త, ఇధేకచ్చస్స తాదిసంయేవ దానం దిన్నం న మహప్ఫలం హోతి న మహానిసంసం; సియా పన, సారిపుత్త, ఇధేకచ్చస్స తాదిసంయేవ దానం దిన్నం మహప్ఫలం హోతి మహానిసంస”న్తి. “కో ను ఖో, భన్తే, హేతు కో పచ్చయో యేన మిధేకచ్చస్స తాదిసంయేవ దానం దిన్నం న మహప్ఫలం హోతి న మహానిసంసం; కో ను ఖో, భన్తే, హేతు కో పచ్చయో యేన మిధేకచ్చస్స తాదిసంయేవ దానం దిన్నం మహప్ఫలం హోతి మహానిసంస”న్తి?

“ఇధ, సారిపుత్త, ఏకచ్చో సాపేఖో [సాపేక్ఖో (స్యా॰)] దానం దేతి, పతిబద్ధచిత్తో [పతిబన్ధచిత్తో (క॰)] దానం దేతి, సన్నిధిపేఖో దానం దేతి, ‘ఇమం పేచ్చ పరిభుఞ్జిస్సామీ’తి దానం దేతి. సో తం దానం దేతి సమణస్స వా బ్రాహ్మణస్స వా అన్నం పానం వత్థం యానం మాలాగన్ధవిలేపనం సేయ్యావసథపదీపేయ్యం. తం కిం మఞ్ఞసి, సారిపుత్త, దదేయ్య ఇధేకచ్చో ఏవరూపం దాన”న్తి? “ఏవం, భన్తే”.

“తత్ర, సారిపుత్త, య్వాయం సాపేఖో దానం దేతి , పతిబద్ధచిత్తో దానం దేతి, సన్నిధిపేఖో దానం దేతి, ‘ఇమం పేచ్చ పరిభుఞ్జిస్సామీ’తి దానం దేతి. సో తం దానం దత్వా కాయస్స భేదా పరం మరణా చాతుమహారాజికానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతి. సో తం కమ్మం ఖేపేత్వా తం ఇద్ధిం తం యసం తం ఆధిపచ్చం ఆగామీ హోతి ఆగన్తా ఇత్థత్తం.

“ఇధ పన, సారిపుత్త, ఏకచ్చో న హేవ ఖో సాపేఖో దానం దేతి, న పతిబద్ధచిత్తో దానం దేతి, న సన్నిధిపేఖో దానం దేతి, న ‘ఇమం పేచ్చ పరిభుఞ్జిస్సామీ’తి దానం దేతి; అపి చ ఖో ‘సాహు దాన’న్తి దానం దేతి…పే॰… నపి ‘సాహు దాన’న్తి దానం దేతి; అపి చ ఖో ‘దిన్నపుబ్బం కతపుబ్బం పితుపితామహేహి న అరహామి పోరాణం కులవంసం హాపేతు’న్తి దానం దేతి…పే॰… నపి ‘దిన్నపుబ్బం కతపుబ్బం పితుపితామహేహి న అరహామి పోరాణం కులవంసం హాపేతు’న్తి దానం దేతి; అపి చ ఖో ‘అహం పచామి, ఇమే న పచన్తి, నారహామి పచన్తో అపచన్తానం దానం అదాతు’న్తి దానం దేతి…పే॰… నపి ‘అహం పచామి, ఇమే న పచన్తి, నారహామి పచన్తో అపచన్తానం దానం అదాతు’న్తి దానం దేతి; అపి చ ఖో ‘యథా తేసం పుబ్బకానం ఇసీనం తాని మహాయఞ్ఞాని అహేసుం, సేయ్యథిదం – అట్ఠకస్స వామకస్స వామదేవస్స వేస్సామిత్తస్స యమదగ్గినో అఙ్గీరసస్స భారద్వాజస్స వాసేట్ఠస్స కస్సపస్స భగునో, ఏవం మే అయం దానసంవిభాగో భవిస్సతీ’తి దానం దేతి…పే॰… నపి ‘యథా తేసం పుబ్బకానం ఇసీనం తాని మహాయఞ్ఞాని అహేసుం, సేయ్యథిదం – అట్ఠకస్స వామకస్స వామదేవస్స వేస్సామిత్తస్స యమదగ్గినో అఙ్గీరసస్స భారద్వాజస్స వాసేట్ఠస్స కస్సపస్స భగునో, ఏవం మే అయం దానసంవిభాగో భవిస్సతీ’తి దానం దేతి; అపి చ ఖో ‘ఇమం మే దానం దదతో చిత్తం పసీదతి, అత్తమనతా సోమనస్సం ఉపజాయతీ’తి దానం దేతి…పే॰… నపి ‘ఇమం మే దానం దదతో చిత్తం పసీదతి, అత్తమనతా సోమనస్సం ఉపజాయతీ’తి దానం దేతి; అపి చ ఖో చిత్తాలఙ్కారచిత్తపరిక్ఖారం దానం దేతి. సో తం దానం దేతి సమణస్స వా బ్రాహ్మణస్స వా అన్నం పానం వత్థం యానం మాలాగన్ధవిలేపనం సేయ్యావసథపదీపేయ్యం. తం కిం మఞ్ఞసి, సారిపుత్త, దదేయ్య ఇధేకచ్చో ఏవరూపం దాన”న్తి? “ఏవం, భన్తే”.

“తత్ర, సారిపుత్త, య్వాయం న హేవ [నహేవ ఖో (సీ॰ స్యా॰)] సాపేఖో దానం దేతి; న పతిబద్ధచిత్తో దానం దేతి; న సన్నిధిపేఖో దానం దేతి; న ‘ఇమం పేచ్చ పరిభుఞ్జిస్సామీ’తి దానం దేతి; నపి ‘సాహు దాన’న్తి దానం దేతి; నపి ‘దిన్నపుబ్బం కతపుబ్బం పితుపితామహేహి న అరహామి పోరాణం కులవంసం హాపేతు’న్తి దానం దేతి; నపి ‘అహం పచామి, ఇమే న పచన్తి, నారహామి పచన్తో అపచన్తానం దానం అదాతు’న్తి దానం దేతి; నపి ‘యథా తేసం పుబ్బకానం ఇసీనం తాని మహాయఞ్ఞాని అహేసుం, సేయ్యథిదం – అట్ఠకస్స వామకస్స వామదేవస్స వేస్సామిత్తస్స యమదగ్గినో అఙ్గీరసస్స భారద్వాజస్స వాసేట్ఠస్స కస్సపస్స భగునో, ఏవం మే అయం దానసంవిభాగో భవిస్సతీ’తి దానం దేతి; నపి ‘ఇమం మే దానం దదతో చిత్తం పసీదతి, అత్తమనతా సోమనస్సం ఉపజాయతీ’తి దానం దేతి; అపి చ ఖో చిత్తాలఙ్కారచిత్తపరిక్ఖారం దానం దేతి. సో తం దానం దత్వా కాయస్స భేదా పరం మరణా బ్రహ్మకాయికానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతి. సో తం కమ్మం ఖేపేత్వా తం ఇద్ధిం తం యసం తం ఆధిపచ్చం అనాగామీ హోతి అనాగన్తా ఇత్థత్తం.

అయం ఖో, సారిపుత్త, హేతు అయం పచ్చయో యేన మిధేకచ్చస్స తాదిసంయేవ దానం దిన్నం న మహప్ఫలం హోతి న మహానిసంసం. అయం పన, సారిపుత్త, హేతు అయం పచ్చయో యేన మిధేకచ్చస్స తాదిసంయేవ దానం దిన్నం మహప్ఫలం హోతి మహానిసంస''న్తి. నవమం.

౧౦. నన్దమాతాసుత్తం

౫౩. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం ఆయస్మా చ సారిపుత్తో ఆయస్మా చ మహామోగ్గల్లానో దక్ఖిణాగిరిస్మిం చారికం చరన్తి మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం. తేన ఖో పన సమయేన వేళుకణ్డకీ [వేళుకణ్డకీ (స్యా.) అ. ని. ౬.౩౭; ౨.౧౩౪; సం. ని. ౨.౧౭౩ పస్సితబ్బం] నన్దమాతా ఉపాసికా రత్తియా పచ్చూససమయం పచ్చుట్ఠాయ పారాయనం [చూళని. పారాయనవగ్గ, వత్థుగాథా] సరేన భాసతి.

తేన ఖో పన సమయేన వేస్సవణో మహారాజా ఉత్తరాయ దిసాయ దక్ఖిణం దిసం గచ్ఛతి కేనచిదేవ కరణీయేన. అస్సోసి ఖో వేస్సవణో మహారాజా నన్దమాతాయ ఉపాసికాయ పారాయనం సరేన భాసన్తియా, సుత్వా కథాపరియోసానం ఆగమయమానో అట్ఠాసి.

అథ ఖో నన్దమాతా ఉపాసికా పారాయనం సరేన భాసిత్వా తుణ్హీ అహోసి. అథ ఖో వేస్సవణో మహారాజా నన్దమాతాయ ఉపాసికాయ కథాపరియోసానం విదిత్వా అబ్భానుమోది – ''సాధు భగిని, సాధు భగినీ''తి! ''కో పనేసో, భద్రముఖా''తి? ''అహం తే, భగిని, భాతా వేస్సవణో, మహారాజా''తి. ''సాధు, భద్రముఖ, తేన హి యో మే అయం ధమ్మపరియాయో భణితో ఇదం తే హోతు ఆతిథేయ్య''న్తి. ''సాధు, భగిని, ఏతఞ్చేవ మే హోతు ఆతిథేయ్యం. స్వేవ [స్వే చ (సీ.)] సారిపుత్తమోగ్గల్లానప్పముఖో భిక్ఖుసఙ్ఘో అకతపాతరాసో వేళుకణ్డకం ఆగమిస్సతి, తఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘం పరివిసిత్వా మమ దక్ఖిణం ఆదిసేయ్యాసి. ఏతఞ్చేవ [ఏవఞ్చ (సీ. స్యా.), ఏతఞ్చ (?)] మే భవిస్సతి ఆతిథేయ్య''న్తి.

అథ ఖో నన్దమాతా ఉపాసికా తస్సా రత్తియా అచ్చయేన సకే నివేసనే పణీతం ఖాదనీయం భోజనీయం పటియాదాపేసి. అథ ఖో సారిపుత్తమోగ్గల్లానప్పముఖో భిక్ఖుసఙ్ఘో అకతపాతరాసో యేన వేళుకణ్డకో తదవసరి. అథ ఖో నన్దమాతా ఉపాసికా అఞ్ఞతరం పురిసం ఆమన్తేసి – ''ఏహి త్వం, అమ్భో పురిస, ఆరామం గన్త్వా భిక్ఖుసఙ్ఘస్స కాలం ఆరోచేహి – 'కాలో, భన్తే, అయ్యాయ నన్దమాతుయా నివేసనే నిట్ఠితం భత్త'''న్తి. ''ఏవం, అయ్యే''తి ఖో సో పురిసో నన్దమాతాయ ఉపాసికాయ పటిస్సుత్వా ఆరామం గన్త్వా భిక్ఖుసఙ్ఘస్స కాలం ఆరోచేసి – ''కాలో, భన్తే, అయ్యాయ నన్దమాతుయా నివేసనే నిట్ఠితం భత్త''న్తి. అథ ఖో సారిపుత్తమోగ్గల్లానప్పముఖో భిక్ఖుసఙ్ఘో పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన నన్దమాతాయ ఉపాసికాయ నివేసనం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. అథ ఖో నన్దమాతా ఉపాసికా సారిపుత్తమోగ్గల్లానప్పముఖం భిక్ఖుసఙ్ఘం పణీతేన ఖాదనీయేన భోజనీయేన సహత్థా సన్తప్పేసి సమ్పవారేసి.

అథ ఖో నన్దమాతా ఉపాసికా ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం భుత్తావిం ఓనీతపత్తపాణిం ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో నన్దమాతరం ఉపాసికం ఆయస్మా సారిపుత్తో ఏతదవోచ – ''కో పన తే, నన్దమాతే, భిక్ఖుసఙ్ఘస్స అబ్భాగమనం ఆరోచేసీ''తి?

“ఇధాహం, భన్తే , రత్తియా పచ్చూససమయం పచ్చుట్ఠాయ పారాయనం సరేన భాసిత్వా తుణ్హీ అహోసిం. అథ ఖో, భన్తే, వేస్సవణో మహారాజా మమ కథాపరియోసానం విదిత్వా అబ్భానుమోది – ‘సాధు, భగిని, సాధు, భగినీ’తి! ‘కో పనేసో, భద్రముఖా’తి? ‘అహం తే, భగిని, భాతా వేస్సవణో, మహారాజా’తి. ‘సాధు, భద్రముఖ, తేన హి యో మే అయం ధమ్మపరియాయో భణితో ఇదం తే హోతు ఆతిథేయ్య’న్తి. ‘సాధు, భగిని, ఏతఞ్చేవ మే హోతు ఆతిథేయ్యం. స్వేవ సారిపుత్తమోగ్గల్లానప్పముఖో భిక్ఖుసఙ్ఘో అకతపాతరాసో వేళుకణ్డకం ఆగమిస్సతి, తఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘం పరివిసిత్వా మమ దక్ఖిణం ఆదిసేయ్యాసి. ఏతఞ్చేవ [ఏతఞ్చ (సీ.), ఏవఞ్చ (స్యా.)] మే భవిస్సతి ఆతిథేయ్య’న్తి. యదిదం [యమిదం (మ. ని. ౧.౩౬౩)], భన్తే, దానే [పుఞ్ఞం హి తం (సీ.), పుఞ్ఞం పుఞ్ఞమహితం (స్యా.), పుఞ్ఞం వా పుఞ్ఞమహం వా (పీ.), పుఞ్ఞం వా పుఞ్ఞమహీ వా (క.)] పుఞ్ఞఞ్చ పుఞ్ఞమహీ చ తం [పుఞ్ఞం హి తం (సీ.), పుఞ్ఞం పుఞ్ఞమహితం (స్యా.), పుఞ్ఞం వా పుఞ్ఞమహం వా (పీ.), పుఞ్ఞం వా పుఞ్ఞమహీ వా (క.)] వేస్సవణస్స మహారాజస్స సుఖాయ హోతూ”తి.

“అచ్ఛరియం, నన్దమాతే, అబ్భుతం, నన్దమాతే! యత్ర హి నామ వేస్సవణేన మహారాజేన ఏవంమహిద్ధికేన ఏవంమహేసక్ఖేన దేవపుత్తేన సమ్ముఖా సల్లపిస్ససీ”తి.

“న ఖో మే, భన్తే, ఏసేవ అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో. అత్థి మే అఞ్ఞోపి అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో. ఇధ మే, భన్తే, నన్దో నామ ఏకపుత్తకో పియో మనాపో. తం రాజానో కిస్మిఞ్చిదేవ పకరణే ఓకస్స పసయ్హ జీవితా వోరోపేసుం. తస్మిం ఖో పనాహం, భన్తే, దారకే గహితే వా గయ్హమానే వా వధే వా వజ్ఝమానే వా హతే వా హఞ్ఞమానే వా నాభిజానామి చిత్తస్స అఞ్ఞథత్త”న్తి. “అచ్ఛరియం, నన్దమాతే, అబ్భుతం నన్దమాతే! యత్ర హి నామ చిత్తుప్పాదమ్పి [చిత్తుప్పాదమత్తమ్పి (స్యా.)] పరిసోధేస్ససీ”తి.

“న ఖో మే, భన్తే , ఏసేవ అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో. అత్థి మే అఞ్ఞోపి అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో. ఇధ మే, భన్తే, సామికో కాలఙ్కతో అఞ్ఞతరం యక్ఖయోనిం ఉపపన్నో. సో మే తేనేవ పురిమేన అత్తభావేన ఉద్దస్సేసి. న ఖో పనాహం, భన్తే, అభిజానామి తతోనిదానం చిత్తస్స అఞ్ఞథత్త”న్తి. “అచ్ఛరియం, నన్దమాతే, అబ్భుతం, నన్దమాతే! యత్ర హి నామ చిత్తుప్పాదమ్పి పరిసోధేస్ససీ”తి.

“న ఖో మే, భన్తే, ఏసేవ అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో. అత్థి మే అఞ్ఞోపి అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో. యతోహం, భన్తే, సామికస్స దహరస్సేవ దహరా ఆనీతా నాభిజానామి సామికం మనసాపి అతిచరితా [అతిచరితుం (స్యా.), అతిచారిత్తం (క.)], కుతో పన కాయేనా”తి! “అచ్ఛరియం, నన్దమాతే, అబ్భుతం, నన్దమాతే! యత్ర హి నామ చిత్తుప్పాదమ్పి పరిసోధేస్ససీ”తి.

“న ఖో మే, భన్తే, ఏసేవ అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో. అత్థి మే అఞ్ఞోపి అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో. యదాహం, భన్తే, ఉపాసికా పటిదేసితా నాభిజానామి కిఞ్చి సిక్ఖాపదం సఞ్చిచ్చ వీతిక్కమితా”తి. “అచ్ఛరియం, నన్దమాతే, అబ్భుతం, నన్దమాతే”తి!

“న ఖో మే, భన్తే, ఏసేవ అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో. అత్థి మే అఞ్ఞోపి అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో. ఇధాహం, భన్తే, యావదేవ [యావదేవ (సీ. స్యా.) సం. ని. ౨.౧౫౨ పాళి చ అట్ఠకథాటీకా చ పస్సితబ్బా] ఆకఙ్ఖామి వివిచ్చేవ కామేహి

వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరామి. వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరామి. పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖికా చ విహరామి సతా చ సమ్పజానా సుఖఞ్చ కాయే పటిసంవేదేమి, యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి – 'ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ'తి తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరామి. సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరామీ"తి. "అచ్ఛరియం, నన్దమాతే, అబ్భుతం, నన్దమాతే"తి!

"న ఖో మే, భన్తే, ఏసేవ అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో. అత్థి మే అఞ్ఞోపి అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో. యానిమాని, భన్తే, భగవతా దేసితాని పఞ్చోరమ్భాగియాని సంయోజనాని నాహం తేసం కిఞ్చి అత్తని అప్పహీనం సమనుపస్సామీ"తి. "అచ్ఛరియం, నన్దమాతే, అబ్భుతం, నన్దమాతే"తి!

అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో నన్దమాతరం ఉపాసికం ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేత్వా సమాదపేత్వా సముత్తేజేత్వా సమ్పహంసేత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కామీతి. దసమం.

మహాయఞ్ఞవగ్గో పఞ్చమో.

తస్సుద్దానం –

రితి చ పరిక్ఖారం ద్వే, అగ్గీ సఞ్ఞా చ ద్వే పరా;
మేథునా సంయోగో దానం, నన్దమాతేన తే దసాతి.

పఠమపణ్ణాసకం సమత్తం.

૯. అబ్యాకతవగ్గో

౧. అబ్యాకతసుత్తం

౫౪. అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – "కో ను ఖో, భన్తే, హేతు కో పచ్చయో యేన సుతవతో అరియసావకస్స విచికిచ్ఛా నుప్పజ్జతి అబ్యాకతవత్థూసూ"తి?

"దిట్ఠినిరోధా ఖో, భిక్ఖు, సుతవతో అరియసావకస్స విచికిచ్ఛా నుప్పజ్జతి అబ్యాకతవత్థూసు. 'హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి ఖో, భిక్ఖు, దిట్ఠిగతమేతం; 'న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి ఖో, భిక్ఖు, దిట్ఠిగతమేతం; 'హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి ఖో, భిక్ఖు, దిట్ఠిగతమేతం; 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి ఖో, భిక్ఖు, దిట్ఠిగతమేతం. అస్సుతవా, భిక్ఖు, పుథుజ్జనో దిట్ఠిం నప్పజానాతి, దిట్ఠిసముదయం నప్పజానాతి, దిట్ఠినిరోధం నప్పజానాతి, దిట్ఠినిరోధగామినిం పటిపదం నప్పజానాతి. తస్స సా దిట్ఠి పవడ్ఢతి, సో న పరిముచ్చతి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి, న పరిముచ్చతి దుక్ఖస్మాతి వదామి.

"సుతవా చ ఖో, భిక్ఖు, అరియసావకో దిట్ఠిం పజానాతి, దిట్ఠిసముదయం పజానాతి, దిట్ఠినిరోధం పజానాతి, దిట్ఠినిరోధగామినిం పటిపదం పజానాతి. తస్స సా దిట్ఠి నిరుజ్ఝతి, సో పరిముచ్చతి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి, పరిముచ్చతి దుక్ఖస్మాతి వదామి. ఏవం జానం ఖో, భిక్ఖు, సుతవా అరియసావకో ఏవం పస్సం 'హోతి తథాగతో పరం మరణా'తిపి న బ్యాకరోతి; 'న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తిపి న బ్యాకరోతి; 'హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా'తిపి న బ్యాకరోతి; 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తిపి న బ్యాకరోతి. ఏవం జానం ఖో, భిక్ఖు, సుతవా అరియసావకో ఏవం పస్సం ఏవం అబ్యాకరణధమ్మో హోతి అబ్యాకతవత్థూసు . ఏవం జానం ఖో, భిక్ఖు, సుతవా అరియసావకో ఏవం పస్సం న ఛమ్భతి, న కమ్పతి, న వేధతి, న సన్తాసం ఆపజ్జతి అబ్యాకతవత్థూసు.

"'హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి ఖో, భిక్ఖు, తణ్హాగతమేతం…పే… సఞ్ఞాగతమేతం …పే… మఞ్ఞితమేతం…పే… పపఞ్చితమేతం…పే… ఉపాదానగతమేతం…పే… 'హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి ఖో, భిక్ఖు, విప్పటిసారో ఏసో; 'న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి ఖో, భిక్ఖు, విప్పటిసారో ఏసో; 'హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి ఖో, భిక్ఖు, విప్పటిసారో ఏసో; 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి ఖో, భిక్ఖు, విప్పటిసారో ఏసో. అస్సుతవా, భిక్ఖు, పుథుజ్జనో విప్పటిసారం నప్పజానాతి, విప్పటిసారసముదయం నప్పజానాతి, విప్పటిసారనిరోధం నప్పజానాతి, విప్పటిసారనిరోధగామినిం పటిపదం నప్పజానాతి. తస్స సో విప్పటిసారో పవడ్ఢతి, సో న పరిముచ్చతి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి, న పరిముచ్చతి దుక్ఖస్మాతి వదామి.

"సుతవా చ ఖో, భిక్ఖు, అరియసావకో విప్పటిసారం పజానాతి, విప్పటిసారసముదయం పజానాతి, విప్పటిసారనిరోధం పజానాతి , విప్పటిసారనిరోధగామినిం పటిపదం పజానాతి. తస్స సో విప్పటిసారో నిరుజ్ఝతి, సో పరిముచ్చతి జాతియా…

పే॰… దుక్ఖస్మాతి వదామి. ఏవం జానం ఖో, భిక్ఖు, సుతవా అరియసావకో ఏవం పస్సం ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపి న బ్యాకరోతి…పే॰… ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తిపి న బ్యాకరోతి. ఏవం జానం ఖో, భిక్ఖు, సుతవా అరియసావకో ఏవం పస్సం ఏవం అబ్యాకరణధమ్మో హోతి అబ్యాకతవత్థూసు. ఏవం జానం ఖో, భిక్ఖు, సుతవా అరియసావకో ఏవం పస్సం న ఛమ్భతి, న కమ్పతి, న వేధతి, న సన్తాసం ఆపజ్జతి అబ్యాకతవత్థూసు. అయం ఖో, భిక్ఖు, హేతు అయం పచ్చయో యేన సుతవతో అరియసావకస్స విచికిచ్ఛా నుప్పజ్జతి అబ్యాకతవత్థూసూ”తి. పఠమం.

౨. పురిసగతిసుత్తం

౫౫. “సత్త చ [సత్త (సీ॰), సత్త చ ఖో (క॰)], భిక్ఖవే, పురిసగతియో దేసేస్సామి అనుపాదా చ పరినిబ్బానం [పరినిబ్బాణం (సీ॰)]. తం సుణాథ , సాధుకం మనసి కరోథ; భాసిస్సామీ”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ – “కతమా చ, భిక్ఖవే, సత్త పురిసగతియో?

“ఇధ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఏవం పటిపన్నో హోతి – ‘నో చస్స నో చ మే సియా, న భవిస్సతి న మే భవిస్సతి, యదత్థి యం భూతం తం పజహామీ’తి ఉపేక్ఖం పటిలభతి. సో భవే న రజ్జతి, సమ్భవే న రజ్జతి, అత్థుత్తరి పదం సన్తం సమ్మప్పఞ్ఞాయ పస్సతి. తఞ్చ ఖ్వస్స పదం న సబ్బేన సబ్బం సచ్ఛికతం హోతి, తస్స న సబ్బేన సబ్బం మానానుసయో పహీనో హోతి, న సబ్బేన సబ్బం భవరాగానుసయో పహీనో హోతి, న సబ్బేన సబ్బం అవిజ్జానుసయో పహీనో హోతి. సో పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా అన్తరాపరినిబ్బాయీ హోతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, దివసంసన్తత్తే [దివససన్తత్తే (సీ॰ స్యా॰) మ॰ ని॰ ౨.౧౫౪] అయోకపాలే హఞ్ఞమానే పపటికా నిబ్బత్తిత్వా నిబ్బాయేయ్య. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఏవం పటిపన్నో హోతి – ‘నో చస్స నో చ మే సియా, న భవిస్సతి న మే భవిస్సతి, యదత్థి యం భూతం తం పజహామీ’తి ఉపేక్ఖం పటిలభతి. సో భవే న రజ్జతి, సమ్భవే న రజ్జతి, అత్థుత్తరి పదం సన్తం సమ్మప్పఞ్ఞాయ పస్సతి. తఞ్చ ఖ్వస్స పదం న సబ్బేన సబ్బం సచ్ఛికతం హోతి, తస్స న సబ్బేన సబ్బం మానానుసయో పహీనో హోతి, న సబ్బేన సబ్బం భవరాగానుసయో పహీనో హోతి, న సబ్బేన సబ్బం అవిజ్జానుసయో పహీనో హోతి. సో పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా అన్తరాపరినిబ్బాయీ హోతి.

“ఇధ పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఏవం పటిపన్నో హోతి – ‘నో చస్స నో చ మే సియా, న భవిస్సతి న మే భవిస్సతి, యదత్థి యం భూతం తం పజహామీ’తి ఉపేక్ఖం పటిలభతి. సో భవే న రజ్జతి, సమ్భవే న రజ్జతి, అత్థుత్తరి పదం సన్తం సమ్మప్పఞ్ఞాయ పస్సతి. తఞ్చ ఖ్వస్స పదం న సబ్బేన సబ్బం సచ్ఛికతం హోతి, తస్స న సబ్బేన సబ్బం మానానుసయో పహీనో హోతి, న సబ్బేన సబ్బం భవరాగానుసయో పహీనో హోతి, న సబ్బేన సబ్బం అవిజ్జానుసయో పహీనో హోతి. సో పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా అన్తరాపరినిబ్బాయీ హోతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, దివసంసన్తత్తే అయోకపాలే హఞ్ఞమానే పపటికా నిబ్బత్తిత్వా ఉప్పతిత్వా నిబ్బాయేయ్య. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఏవం పటిపన్నో హోతి – నో చస్స నో చ మే సియా…పే॰… సో పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా అన్తరాపరినిబ్బాయీ హోతి.

“ఇధ పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఏవం పటిపన్నో హోతి – నో చస్స నో చ మే సియా...పే.... సో పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా అన్తరాపరినిబ్బాయీ హోతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, దివసంసన్తత్తే అయోకపాలే హఞ్ఞమానే పపటికా నిబ్బత్తిత్వా ఉప్పతిత్వా అనుపహచ్చ తలం నిబ్బాయేయ్య. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఏవం పటిపన్నో హోతి – నో చస్స నో చ మే సియా...పే.... సో పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా అన్తరాపరినిబ్బాయీ హోతి.

“ఇధ పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఏవం పటిపన్నో హోతి – నో చస్స నో చ మే సియా...పే.... సో పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఉపహచ్చపరినిబ్బాయీ హోతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, దివసంసన్తత్తే అయోకపాలే హఞ్ఞమానే పపటికా నిబ్బత్తిత్వా ఉప్పతిత్వా ఉపహచ్చ తలం నిబ్బాయేయ్య. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఏవం పటిపన్నో హోతి – నో చస్స నో చ మే సియా...పే.... సో పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఉపహచ్చపరినిబ్బాయీ హోతి.

“ఇధ పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఏవం పటిపన్నో హోతి – నో చస్స నో చ మే సియా...పే.... సో పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా అసఙ్ఖారపరినిబ్బాయీ హోతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, దివసంసన్తత్తే అయోకపాలే హఞ్ఞమానే పపటికా నిబ్బత్తిత్వా ఉప్పతిత్వా పరిత్తే తిణపుఞ్జే వా కట్ఠపుఞ్జే వా నిపతేయ్య. సా తత్థ అగ్గిమ్పి జనేయ్య, ధూమమ్పి జనేయ్య, అగ్గిమ్పి జనేత్వా ధూమమ్పి జనేత్వా తమేవ పరిత్తం తిణపుఞ్జం వా కట్ఠపుఞ్జం వా పరియాదియిత్వా అనాహారా నిబ్బాయేయ్య. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఏవం పటిపన్నో హోతి – నో చస్స నో చ మే సియా...పే.... సో పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా అసఙ్ఖారపరినిబ్బాయీ హోతి.

“ఇధ పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఏవం పటిపన్నో హోతి – నో చస్స నో చ మే సియా...పే.... సో పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ససఙ్ఖారపరినిబ్బాయీ హోతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, దివసంసన్తత్తే అయోకపాలే హఞ్ఞమానే పపటికా నిబ్బత్తిత్వా ఉప్పతిత్వా విపులే తిణపుఞ్జే వా కట్ఠపుఞ్జే వా నిపతేయ్య. సా తత్థ అగ్గిమ్పి జనేయ్య, ధూమమ్పి జనేయ్య, అగ్గిమ్పి జనేత్వా ధూమమ్పి జనేత్వా తమేవ విపులం తిణపుఞ్జం వా కట్ఠపుఞ్జం వా పరియాదియిత్వా అనాహారా నిబ్బాయేయ్య. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఏవం పటిపన్నో హోతి – నో చస్స నో చ మే సియా...పే.... సో పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ససఙ్ఖారపరినిబ్బాయీ హోతి.

“ఇధ పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఏవం పటిపన్నో హోతి – ‘నో చస్స నో చ మే సియా, న భవిస్సతి న మే భవిస్సతి, యదత్థి యం భూతం తం పజహామీ’తి ఉపేక్ఖం పటిలభతి. సో భవే న రజ్జతి, సమ్భవే న రజ్జతి, అత్థుత్తరి పదం సన్తం సమ్మప్పఞ్ఞాయ పస్సతి. తఞ్చ ఖ్వస్స పదం న సబ్బేన సబ్బం సచ్ఛికతం హోతి, తస్స న సబ్బేన సబ్బం మానానుసయో పహీనో హోతి, న సబ్బేన సబ్బం భవరాగానుసయో పహీనో హోతి, న సబ్బేన సబ్బం అవిజ్జానుసయో పహీనో హోతి. సో పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఉద్ధంసోతో హోతి అకనిట్ఠగామీ. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, దివసంసన్తత్తే అయోకపాలే హఞ్ఞమానే పపటికా నిబ్బత్తిత్వా ఉప్పతిత్వా మహన్తే తిణపుఞ్జే వా కట్ఠపుఞ్జే వా నిపతేయ్య. సా తత్థ అగ్గిమ్పి జనేయ్య, ధూమమ్పి జనేయ్య, అగ్గిమ్పి జనేత్వా ధూమమ్పి జనేత్వా తమేవ మహన్తం తిణపుఞ్జం వా కట్ఠపుఞ్జం వా పరియాదియిత్వా గచ్ఛమ్పి దహేయ్య [డహేయ్య (అఞ్ఞత్థ)], దాయమ్పి దహేయ్య, గచ్ఛమ్పి దహిత్వా దాయమ్పి దహిత్వా హరితన్తం వా పథన్తం వా [పన్థన్తం వా (సీ.) స్యామపోత్థకే ఇదం న దిస్సతి] సేలన్తం వా ఉదకన్తం వా రమణీయం వా భూమిభాగం ఆగమ్మ అనాహారా నిబ్బాయేయ్య. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఏవం పటిపన్నో హోతి – నో చస్స నో చ మే

సియా…పే… సో పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఉద్ధంసోతో హోతి అకనిట్ఠగామీ. ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, సత్త పురిసగతియో.

"కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, అనుపాదాపరినిబ్బానం? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఏవం పటిపన్నో హోతి – 'నో చస్స నో చ మే సియా, న భవిస్సతి న మే భవిస్సతి, యదత్థి యం భూతం తం పజహామీ'తి ఉపేక్ఖం పటిలభతి. సో భవే న రజ్జతి, సమ్భవే న రజ్జతి, అత్థుత్తరి పదం సన్తం సమ్మప్పఞ్ఞాయ పస్సతి. తఞ్చ ఖ్వస్స పదం సబ్బేన సబ్బం సచ్ఛికతం హోతి, తస్స సబ్బేన సబ్బం మానానుసయో పహీనో హోతి, సబ్బేన సబ్బం భవరాగానుసయో పహీనో హోతి, సబ్బేన సబ్బం అవిజ్జానుసయో పహీనో హోతి. సో ఆసవానం ఖయా…పే… సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అనుపాదాపరినిబ్బానం. ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, సత్త పురిసగతియో అనుపాదా చ పరినిబ్బాన"న్తి. దుతియం.

౩. తిస్సబ్రహ్మసుత్తం

౫౬. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి గిజ్ఝకూటే పబ్బతే. అథ ఖో ద్వే దేవతా అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణా కేవలకప్పం గిజ్ఝకూటం ఓభాసేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠంసు. ఏకమన్తం ఠితా ఖో ఏకా దేవతా భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఏతా, భన్తే, భిక్ఖునియో విముత్తా"తి. అపరా దేవతా భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఏతా, భన్తే, భిక్ఖునియో అనుపాదిసేసా సువిముత్తా"తి. ఇదమవోచుం తా దేవతా. సమనుఞ్ఞో సత్థా అహోసి. అథ ఖో తా దేవతా "సమనుఞ్ఞో సత్థా"తి భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా తత్థేవన్తరధాయింసు.

అథ ఖో భగవా తస్సా రత్తియా అచ్చయేన భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "ఇమం, భిక్ఖవే, రత్తిం ద్వే దేవతా అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణా కేవలకప్పం గిజ్ఝకూటం ఓభాసేత్వా యేనాహం తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా మం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠంసు. ఏకమన్తం ఠితా ఖో, భిక్ఖవే, ఏకా దేవతా మం ఏతదవోచ – 'ఏతా, భన్తే, భిక్ఖునియో విముత్తా'తి. అపరా దేవతా మం ఏతదవోచ – 'ఏతా, భన్తే, భిక్ఖునియో అనుపాదిసేసా సువిముత్తా'తి. ఇదమవోచుం, భిక్ఖవే, తా దేవతా. ఇదం వత్వా మం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా తత్థేవన్తరధాయింసూ"తి.

తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో భగవతో అవిదూరే నిసిన్నో హోతి. అథ ఖో ఆయస్మతో మహామోగ్గల్లానస్స ఏతదహోసి – "కతమేసానం ఖో దేవానం ఏవం ఞాణం హోతి – 'సఉపాదిసేసే వా సఉపాదిసేసోతి, అనుపాదిసేసే వా అనుపాదిసేసో'"తి? తేన ఖో పన సమయేన తిస్సో నామ భిక్ఖు అధునాకాలఙ్కతో అఞ్ఞతరం బ్రహ్మలోకం ఉపపన్నో హోతి. తత్రాపి నం ఏవం జానన్తి – "తిస్సో బ్రహ్మా మహిద్ధికో మహానుభావో"తి.

అథ ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య, ఏవమేవం – గిజ్ఝకూటే పబ్బతే అన్తరహితో తస్మిం బ్రహ్మలోకే పాతురహోసి. అద్దసా ఖో తిస్సో బ్రహ్మా ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వా ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం ఏతదవోచ – "ఏహి ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన; స్వాగతం, మారిస మోగ్గల్లాన! చిరస్సం ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ఇమం పరియాయమకాసి , యదిదం ఇధాగమనాయ. నిసీద, మారిస మోగ్గల్లాన, ఇదమాసనం పఞ్ఞత్త"న్తి. నిసీది ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో పఞ్ఞత్తే ఆసనే.

తిస్సోపి ఖో బ్రహ్మా ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో తిస్సం బ్రహ్మానం ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో ఏతదవోచ – “కతమేసానం ఖో, తిస్స , దేవానం ఏవం ఞాణం హోతి – ‘సఉపాదిసేసే వా సఉపాదిసేసోతి, అనుపాదిసేసే వా అనుపాదిసేసో’”తి? “బ్రహ్మకాయికానం ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, దేవానం ఏవం ఞాణం హోతి – ‘సఉపాదిసేసే వా సఉపాదిసేసోతి, అనుపాదిసేసే వా అనుపాదిసేసో’”తి.

“సబ్బేసఞ్ఞేవ ఖో, తిస్స, బ్రహ్మకాయికానం దేవానం ఏవం ఞాణం హోతి – ‘సఉపాదిసేసే వా సఉపాదిసేసోతి, అనుపాదిసేసే వా అనుపాదిసేసో’”తి? “న ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, సబ్బేసం బ్రహ్మకాయికానం దేవానం ఏవం ఞాణం హోతి – ‘సఉపాదిసేసే వా సఉపాదిసేసోతి, అనుపాదిసేసే వా అనుపాదిసేసో’”తి.

“యే ఖో తే, మారిస మోగ్గల్లాన, బ్రహ్మకాయికా దేవా బ్రహ్మేన ఆయునా సన్తుట్ఠా బ్రహ్మేన వణ్ణేన బ్రహ్మేన సుఖేన బ్రహ్మేన యసేన బ్రహ్మేన ఆధిపతేయ్యేన సన్తుట్ఠా, తే ఉత్తరి నిస్సరణం యథాభూతం నప్పజానన్తి. తేసం న ఏవం ఞాణం హోతి – ‘సఉపాదిసేసే వా సఉపాదిసేసోతి, అనుపాదిసేసే వా అనుపాదిసేసో’తి. యే చ ఖో తే, మారిస మోగ్గల్లాన, బ్రహ్మకాయికా దేవా బ్రహ్మేన ఆయునా అసన్తుట్ఠా, బ్రహ్మేన వణ్ణేన బ్రహ్మేన సుఖేన బ్రహ్మేన యసేన బ్రహ్మేన ఆధిపతేయ్యేన అసన్తుట్ఠా, తే చ ఉత్తరి నిస్సరణం యథాభూతం పజానన్తి. తేసం ఏవం ఞాణం హోతి – ‘సఉపాదిసేసే వా సఉపాదిసేసోతి, అనుపాదిసేసే వా అనుపాదిసేసో’”తి.

“ఇధ, మారిస మోగ్గల్లాన, భిక్ఖు ఉభతోభాగవిముత్తో హోతి. తమేనం తే దేవా ఏవం జానన్తి – ‘అయం ఖో ఆయస్మా ఉభతోభాగవిముత్తో. యావస్స కాయో ఠస్సతి తావ నం దక్ఖన్తి దేవమనుస్సా. కాయస్స భేదా న నం దక్ఖన్తి దేవమనుస్సా’తి. ఏవమ్పి ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన , తేసం దేవానం ఞాణం హోతి – ‘సఉపాదిసేసే వా సఉపాదిసేసోతి, అనుపాదిసేసే వా అనుపాదిసేసో’”తి.

“ఇధ పన, మారిస మోగ్గల్లాన, భిక్ఖు పఞ్ఞావిముత్తో హోతి. తమేనం తే దేవా ఏవం జానన్తి – ‘అయం ఖో ఆయస్మా పఞ్ఞావిముత్తో. యావస్స కాయో ఠస్సతి తావ నం దక్ఖన్తి దేవమనుస్సా. కాయస్స భేదా న నం దక్ఖన్తి దేవమనుస్సా’తి. ఏవమ్పి ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, తేసం దేవానం ఞాణం హోతి – ‘సఉపాదిసేసే వా సఉపాదిసేసోతి, అనుపాదిసేసే వా అనుపాదిసేసో’”తి.

“ఇధ పన, మారిస మోగ్గల్లాన, భిక్ఖు కాయసక్ఖీ హోతి. తమేనం దేవా ఏవం జానన్తి – ‘అయం ఖో ఆయస్మా కాయసక్ఖీ. అప్పేవ నామ అయమాయస్మా అనులోమికాని సేనాసనాని పటిసేవమానో కల్యాణమిత్తే భజమానో ఇన్ద్రియాని సమన్నానయమానో – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్యా’తి. ఏవమ్పి ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, తేసం దేవానం ఞాణం హోతి – ‘సఉపాదిసేసే వా సఉపాదిసేసోతి, అనుపాదిసేసే వా అనుపాదిసేసో’”తి.

“ఇధ పన, మారిస మోగ్గల్లాన, భిక్ఖు దిట్ఠిప్పత్తో హోతి…పే…. సద్ధావిముత్తో హోతి…పే…. ధమ్మానుసారీ హోతి. తమేనం తే దేవా ఏవం జానన్తి – ‘అయం ఖో ఆయస్మా ధమ్మానుసారీ . అప్పేవ నామ అయమాయస్మా అనులోమికాని సేనాసనాని పటిసేవమానో కల్యాణమిత్తే భజమానో ఇన్ద్రియాని సమన్నానయమానో – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ

అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్యా'తి. ఏవమ్పి ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, తేసం దేవానం ఞాణం హోతి – 'సఉపాదిసేసే వా సఉపాదిసేసోతి, అనుపాదిసేసే వా అనుపాదిసేసో'"తి.

అథ ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో తిస్సస్స బ్రహ్మునో భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య, ఏవమేవం – బ్రహ్మలోకే అన్తరహితో గిజ్ఝకూటే పబ్బతే పాతురహోసి. అథ ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో యావతకో అహోసి తిస్సేన బ్రహ్మునా సద్ధిం కథాసల్లాపో తం సబ్బం భగవతో ఆరోచేసి.

"న హి పన తే, మోగ్గల్లాన, తిస్సో బ్రహ్మా సత్తమం అనిమిత్తవిహారిం పుగ్గలం దేసేతి". "ఏతస్స, భగవా, కాలో; ఏతస్స, సుగత, కాలో! యం భగవా సత్తమం అనిమిత్తవిహారిం పుగ్గలం దేసేయ్య. భగవతో సుత్వా భిక్ఖూ ధారేస్సన్తీ"తి. "తేన హి, మోగ్గల్లాన, సుణాహి, సాధుకం మనసి కరోహి; భాసిస్సామీ"తి. "ఏవం, భన్తే"తి ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో భగవతో పచ్చస్సోసి. భగవా ఏతదవోచ –

"ఇధ, మోగ్గల్లాన, భిక్ఖు సబ్బనిమిత్తానం అమనసికారా అనిమిత్తం చేతోసమాధిం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. తమేనం తే దేవా ఏవం జానన్తి – 'అయం ఖో ఆయస్మా సబ్బనిమిత్తానం అమనసికారా అనిమిత్తం చేతోసమాధిం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అప్పేవ నామ అయమాయస్మా అనులోమికాని సేనాసనాని పటిసేవమానో కల్యాణమిత్తే భజమానో ఇన్ద్రియాని సమన్నానయమానో – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్యా'తి. ఏవం ఖో, మోగ్గల్లాన, తేసం దేవానం ఞాణం హోతి – 'సఉపాదిసేసే వా సఉపాదిసేసోతి, అనుపాదిసేసే వా అనుపాదిసేసో'"తి. తతియం.

౪. సీహసేనాపతిసుత్తం

౩౪. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా వేసాలియం విహరతి మహావనే కూటాగారసాలాయం. అథ ఖో సీహో సేనాపతి యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సీహో సేనాపతి భగవన్తం ఏతదవోచ – "సక్కా ను ఖో, భన్తే, సన్దిట్ఠికం దానఫలం పఞ్ఞాపేతు"న్తి?

"తేన హి, సీహ, తఞ్ఞేవేత్థ పటిపుచ్ఛిస్సామి, యథా తే ఖమేయ్య తథా నం బ్యాకరేయ్యాసి. తం కిం మఞ్ఞసి, సీహ, ఇధ ద్వే పురిసా – ఏకో పురిసో అస్సద్ధో మచ్ఛరీ కదరియో పరిభాసకో, ఏకో పురిసో సద్ధో దానపతి అనుప్పదానరతో. తం కిం మఞ్ఞసి, సీహ, కం ను ఖో [కిం ను ఖో (క.)] అరహన్తో పఠమం అనుకమ్పన్తా అనుకమ్పేయ్యుం – 'యో వా సో పురిసో అస్సద్ధో మచ్ఛరీ కదరియో పరిభాసకో, యో వా సో పురిసో సద్ధో దానపతి అనుప్పదానరతో'"తి?

"యో సో, భన్తే, పురిసో అస్సద్ధో మచ్ఛరీ కదరియో పరిభాసకో, కిన్తం [కిన్తి (క.)] అరహన్తో పఠమం అనుకమ్పన్తా అనుకమ్పిస్సన్తి! యో చ ఖో సో, భన్తే, పురిసో సద్ధో దానపతి అనుప్పదానరతో తంయేవ అరహన్తో పఠమం అనుకమ్పన్తా అనుకమ్పేయ్యుం".

“తం కిం మఞ్ఞసి, సీహ, కం ను ఖో అరహన్తో పఠమం ఉపసఙ్కమన్తా ఉపసఙ్కమేయ్యుం – ‘యో వా సో పురిసో అస్సద్ధో మచ్ఛరీ కదరియో పరిభాసకో, యో వా సో పురిసో సద్ధో దానపతి అనుప్పదానరతో’”తి? “యో సో, భన్తే, పురిసో అస్సద్ధో మచ్ఛరీ కదరియో పరిభాసకో, కిన్తం అరహన్తో పఠమం ఉపసఙ్కమన్తా ఉపసఙ్కమిస్సన్తి! యో చ ఖో సో, భన్తే, పురిసో సద్ధో దానపతి అనుప్పదానరతో తంయేవ అరహన్తో పఠమం ఉపసఙ్కమన్తా ఉపసఙ్కమేయ్యుం”.

“తం కిం మఞ్ఞసి, సీహ, కస్స ను ఖో అరహన్తో పఠమం పటిగ్గణ్హన్తా పటిగ్గణ్హేయ్యుం – ‘యో వా సో పురిసో అస్సద్ధో మచ్ఛరీ కదరియో పరిభాసకో, యో వా సో పురిసో సద్ధో దానపతి అనుప్పదానరతో’”తి? “యో సో, భన్తే, పురిసో అస్సద్ధో మచ్ఛరీ కదరియో పరిభాసకో, కిన్తం తస్స అరహన్తో పఠమం పటిగ్గణ్హన్తా పటిగ్గణ్హిస్సన్తి! యో చ ఖో సో, భన్తే, పురిసో సద్ధో దానపతి అనుప్పదానరతో తస్సేవ అరహన్తో పఠమం పటిగ్గణ్హన్తా పటిగ్గణ్హేయ్యుం’”.

“తం కిం మఞ్ఞసి, సీహ, కస్స ను ఖో అరహన్తో పఠమం ధమ్మం దేసేన్తా దేసేయ్యుం – ‘యో వా సో పురిసో అస్సద్ధో మచ్ఛరీ కదరియో పరిభాసకో, యో వా సో పురిసో సద్ధో దానపతి అనుప్పదానరతో’”తి? “యో సో, భన్తే, పురిసో అస్సద్ధో మచ్ఛరీ కదరియో పరిభాసకో, కిన్తం తస్స అరహన్తో పఠమం ధమ్మం దేసేన్తా దేసేస్సన్తి! యో చ ఖో సో, భన్తే, పురిసో సద్ధో దానపతి అనుప్పదానరతో తస్సేవ అరహన్తో పఠమం ధమ్మం దేసేన్తా దేసేయ్యుం” .

“తం కిం మఞ్ఞసి, సీహ, కస్స ను ఖో కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గచ్ఛేయ్య – ‘యో వా సో పురిసో అస్సద్ధో మచ్ఛరీ కదరియో పరిభాసకో, యో వా సో పురిసో సద్ధో దానపతి అనుప్పదానరతో’”తి? “యో సో, భన్తే, పురిసో అస్సద్ధో మచ్ఛరీ కదరియో పరిభాసకో, కిన్తం తస్స కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గచ్ఛిస్సతి! యో చ ఖో సో, భన్తే, పురిసో సద్ధో దానపతి అనుప్పదానరతో తస్సేవ కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గచ్ఛేయ్య”.

“తం కిం మఞ్ఞసి, సీహ, కో ను ఖో యంయదేవ పరిసం ఉపసఙ్కమేయ్య, యది ఖత్తియపరిసం యది బ్రాహ్మణపరిసం యది గహపతిపరిసం యది సమణపరిసం విసారదో ఉపసఙ్కమేయ్య అమఙ్కుభూతో – ‘యో వా సో పురిసో అస్సద్ధో మచ్ఛరీ కదరియో పరిభాసకో, యో వా సో పురిసో సద్ధో దానపతి అనుప్పదానరతో’”తి? “యో సో, భన్తే, పురిసో అస్సద్ధో మచ్ఛరీ కదరియో పరిభాసకో, కిం సో యంయదేవ పరిసం ఉపసఙ్కమిస్సతి, యది ఖత్తియపరిసం యది బ్రాహ్మణపరిసం యది గహపతిపరిసం యది సమణపరిసం విసారదో ఉపసఙ్కమిస్సతి అమఙ్కుభూతో! యో చ ఖో సో, భన్తే, పురిసో సద్ధో దానపతి అనుప్పదానరతో సో యంయదేవ పరిసం ఉపసఙ్కమేయ్య, యది ఖత్తియపరిసం యది బ్రాహ్మణపరిసం యది గహపతిపరిసం యది సమణపరిసం విసారదో ఉపసఙ్కమేయ్య అమఙ్కుభూతో”.

“తం కిం మఞ్ఞసి, సీహ, కో ను ఖో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జేయ్య – ‘యో వా సో పురిసో అస్సద్ధో మచ్ఛరీ కదరియో పరిభాసకో, యో వా సో పురిసో సద్ధో దానపతి అనుప్పదానరతో’”తి ? “యో సో, భన్తే, పురిసో అస్సద్ధో మచ్ఛరీ కదరియో పరిభాసకో, కిం సో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జిస్సతి! యో చ ఖో సో, భన్తే, పురిసో సద్ధో దానపతి అనుప్పదానరతో సో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జేయ్య”.

“యానిమాని, భన్తే, భగవతా సన్దిట్ఠికాని దానఫలాని అక్ఖాతాని, నాహం ఏత్థ భగవతో సద్ధాయ గచ్ఛామి. అహమ్పి ఏతాని జానామి. అహం, భన్తే, దాయకో దానపతి, మం అరహన్తో పఠమం అనుకమ్పన్తా అనుకమ్పన్తి. అహం, భన్తే,

దాయకో దానపతి, మం అరహన్తో పఠమం ఉపసఙ్కమన్తా ఉపసఙ్కమన్తి. అహం, భన్తే, దాయకో దానపతి, మయ్హం అరహన్తో పఠమం పటిగ్గణ్హన్తా పటిగ్గణ్హన్తి . అహం, భన్తే, దాయకో దానపతి, మయ్హం అరహన్తో పఠమం ధమ్మం దేసేన్తా దేసేన్తి. అహం, భన్తే, దాయకో దానపతి, మయ్హం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – ‘సీహో సేనాపతి దాయకో కారకో సఙ్ఘుపట్ఠాకో’తి . అహం, భన్తే, దాయకో దానపతి యంయదేవ పరిసం ఉపసఙ్కమామి, యది ఖత్తియపరిసం…పే… యది సమణపరిసం విసారదో ఉపసఙ్కమామి అమఙ్కుభూతో. యానిమాని, భన్తే, భగవతా సన్దిట్ఠికాని దానఫలాని అక్ఖాతాని, నాహం ఏత్థ భగవతో సద్ధాయ గచ్ఛామి. అహమ్పి ఏతాని జానామి. యఞ్చ ఖో మం, భన్తే, భగవా ఏవమాహ – ‘దాయకో, సీహ, దానపతి కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతీ’తి . ఏతాహం న జానామి, ఏత్థ చ పనాహం, భగవతో సద్ధాయ గచ్ఛామీ’’తి. ‘‘ఏవమేతం, సీహ ; ఏవమేతం, సీహ! దాయకో, సీహ, దానపతి కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతీ’’తి. చతుత్థం.

౫. అరక్ఖేయ్యసుత్తం

౫౮. ‘‘చత్తారిమాని, భిక్ఖవే, తథాగతస్స అరక్ఖేయ్యాని, తీహి చ అనుపవజ్జో. కతమాని చత్తారి తథాగతస్స అరక్ఖేయ్యాని? పరిసుద్ధకాయసమాచారో, భిక్ఖవే, తథాగతో; నత్థి తథాగతస్స కాయదుచ్చరితం యం తథాగతో రక్ఖేయ్య – ‘మా మే ఇదం పరో అఞ్ఞాసీ’తి. పరిసుద్ధవచీసమాచారో, భిక్ఖవే, తథాగతో; నత్థి తథాగతస్స వచీదుచ్చరితం యం తథాగతో రక్ఖేయ్య – ‘మా మే ఇదం పరో అఞ్ఞాసీ’తి. పరిసుద్ధమనోసమాచారో, భిక్ఖవే, తథాగతో; నత్థి తథాగతస్స మనోదుచ్చరితం యం తథాగతో రక్ఖేయ్య – ‘మా మే ఇదం పరో అఞ్ఞాసీ’తి. పరిసుద్ధాజీవో, భిక్ఖవే, తథాగతో; నత్థి తథాగతస్స మిచ్ఛాఆజీవో యం తథాగతో రక్ఖేయ్య – ‘మా మే ఇదం పరో అఞ్ఞాసీ’తి. ఇమాని చత్తారి తథాగతస్స అరక్ఖేయ్యాని.

‘‘కతమేహి తీహి అనుపవజ్జో? స్వాక్ఖాతధమ్మో , భిక్ఖవే, తథాగతో. తత్ర వత మం సమణో వా బ్రాహ్మణో వా దేవో వా మారో వా బ్రహ్మా వా కోచి వా లోకస్మిం సహధమ్మేన పటిచోదేస్సతి – ‘ఇతిపి త్వం న స్వాక్ఖాతధమ్మో’తి. నిమిత్తమేతం, భిక్ఖవే, న సమనుపస్సామి. ఏతమహం [ఏతంపహం (సీ. స్యా.)], భిక్ఖవే , నిమిత్తం అసమనుపస్సన్తో ఖేమప్పత్తో అభయప్పత్తో వేసారజ్జప్పత్తో విహరామి.

‘‘సుపఞ్ఞత్తా ఖో పన మే, భిక్ఖవే, సావకానం నిబ్బానగామినీ పటిపదా. యథాపటిపన్నా మమ సావకా ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తి. తత్ర వత మం సమణో వా బ్రాహ్మణో వా దేవో వా మారో వా బ్రహ్మా వా కోచి వా లోకస్మిం సహధమ్మేన పటిచోదేస్సతి – ‘ఇతిపి తే న సుపఞ్ఞత్తా సావకానం నిబ్బానగామినీ పటిపదా. యథాపటిపన్నా తవ సావకా ఆసవానం ఖయా…పే… సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తీ’తి. నిమిత్తమేతం, భిక్ఖవే, న సమనుపస్సామి . ఏతమహం, భిక్ఖవే, నిమిత్తం అసమనుపస్సన్తో ఖేమప్పత్తో అభయప్పత్తో వేసారజ్జప్పత్తో విహరామి.

‘‘అనేకసతా ఖో పన మే, భిక్ఖవే, సావకపరిసా ఆసవానం ఖయా…పే… సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తి. తత్ర వత మం సమణో వా బ్రాహ్మణో వా దేవో వా మారో వా బ్రహ్మా వా కోచి వా లోకస్మిం సహధమ్మేన పటిచోదేస్సతి – ‘ఇతిపి తే న అనేకసతా సావకపరిసా ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా

సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తీ'తి. నిమిత్తమేతం, భిక్ఖవే, న సమనుపస్సామి. ఏతమహం, భిక్ఖవే, నిమిత్తం అసమనుపస్సన్తో ఖేమప్పత్తో అభయప్పత్తో వేసారజ్జప్పత్తో విహరామి. ఇమేహి తీహి అనుపవజ్జో.

"ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారి తథాగతస్స అరక్ఖేయ్యాని, ఇమేహి చ తీహి అనుపవజ్జో"తి. పఞ్చమం.

౬. కిమిలసుత్తం

౫౯. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కిమిలాయం విహరతి నిచులవనే [వేళువనే (సీ. స్యా. కం. పీ.) అం. ని. ౫.౨౦౨; ౬.౪౦]. అథ ఖో ఆయస్మా కిమిలో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా కిమిలో భగవన్తం ఏతదవోచ – "కో ను ఖో, భన్తే, హేతు కో పచ్చయో యేన తథాగతే పరినిబ్బుతే సద్ధమ్మో న చిరట్ఠితికో హోతీ"తి?

"ఇధ , కిమిల, తథాగతే పరినిబ్బుతే భిక్ఖూ భిక్ఖునియో ఉపాసకా ఉపాసికాయో సత్థరి అగారవా విహరన్తి అప్పతిస్సా, ధమ్మే అగారవా విహరన్తి అప్పతిస్సా, సఙ్ఘే అగారవా విహరన్తి అప్పతిస్సా, సిక్ఖాయ అగారవా విహరన్తి అప్పతిస్సా, సమాధిస్మిం అగారవా విహరన్తి అప్పతిస్సా, అప్పమాదే అగారవా విహరన్తి అప్పతిస్సా, పటిసన్థారే అగారవా విహరన్తి అప్పతిస్సా. అయం ఖో, కిమిల, హేతు అయం పచ్చయో యేన తథాగతే పరినిబ్బుతే సద్ధమ్మో న చిరట్ఠితికో హోతీ"తి.

"కో పన, భన్తే, హేతు కో పచ్చయో యేన తథాగతే పరినిబ్బుతే సద్ధమ్మో చిరట్ఠితికో హోతీ"తి? "ఇధ, కిమిల, తథాగతే పరినిబ్బుతే భిక్ఖూ భిక్ఖునియో ఉపాసకా ఉపాసికాయో సత్థరి సగారవా విహరన్తి సప్పతిస్సా, ధమ్మే సగారవా విహరన్తి సప్పతిస్సా, సఙ్ఘే సగారవా విహరన్తి సప్పతిస్సా, సిక్ఖాయ సగారవా విహరన్తి సప్పతిస్సా, సమాధిస్మిం సగారవా విహరన్తి సప్పతిస్సా, అప్పమాదే సగారవా విహరన్తి సప్పతిస్సా, పటిసన్థారే సగారవా విహరన్తి సప్పతిస్సా. అయం ఖో, కిమిల, హేతు అయం పచ్చయో యేన తథాగతే పరినిబ్బుతే సద్ధమ్మో చిరట్ఠితికో హోతీ"తి. ఛట్ఠం.

౭. సత్తధమ్మసుత్తం

౬౦. "సత్తహి , భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు నచిరస్సేవ ఆసవానం ఖయా...పే.... సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య. కతమేహి సత్తహి ? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సద్ధో హోతి, సీలవా హోతి, బహుస్సుతో హోతి, పటిసల్లీనో హోతి, ఆరద్ధవీరియో హోతి, సతిమా హోతి, పఞ్ఞవా హోతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, సత్తహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు నచిరస్సేవ ఆసవానం ఖయా...పే.... సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్యా"తి. సత్తమం.

౮. పచలాయమానసుత్తం

౬౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా భగ్గేసు విహరతి సుసుమారగిరే భేసకళావనే మిగదాయే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో మగధేసు కల్లవాళపుత్తగామే [కల్లవాలముత్తగామే (స్యా.)] పచలాయమానో నిసిన్నో హోతి. అద్దసా ఖో భగవా దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం మగధేసు కల్లవాళపుత్తగామే పచలాయమానం నిసిన్నం. దిస్వా – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం

పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య, ఏవమేవం – భగ్గేసు సుసుమారగిరే భేసకళావనే మిగదాయే అన్తరహితో మగధేసు కల్లవాళపుత్తగామే ఆయస్మతో మహామోగ్గల్లానస్స సమ్ముఖే పాతురహోసి. నిసీది భగవా పఞ్ఞత్తే ఆసనే. నిసజ్జ ఖో భగవా ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం ఏతదవోచ –

“పచలాయసి నో త్వం, మోగ్గల్లాన, పచలాయసి నో త్వం, మోగ్గల్లానా”తి? “ఏవం, భన్తే” . “తస్మాతిహ, మోగ్గల్లాన, యథాసఞ్ఞిస్స తే విహరతో తం మిద్ధం ఓక్కమతి, తం సఞ్ఞం మా మనసాకాసి [మా మనసికాసి (సీ.), మనసి కరేయ్యాసి (స్యా.), మనసాకాసి (క.)], తం సఞ్ఞం మా బహులమకాసి [తం సఞ్ఞం బహులం కరేయ్యాసి (స్యా.), తం సఞ్ఞం బహులమకాసి (క.)]. ఠానం ఖో పనేతం, మోగ్గల్లాన, విజ్జతి యం తే ఏవం విహరతో తం మిద్ధం పహీయేథ”.

“నో చే తే ఏవం విహరతో తం మిద్ధం పహీయేథ, తతో త్వం, మోగ్గల్లాన, యథాసుతం యథాపరియత్తం ధమ్మం చేతసా అనువితక్కేయ్యాసి అనువిచారేయ్యాసి, మనసా అనుపేక్ఖేయ్యాసి. ఠానం ఖో పనేతం విజ్జతి యం తే ఏవం విహరతో తం మిద్ధం పహీయేథ.

“నో చే తే ఏవం విహరతో తం మిద్ధం పహీయేథ, తతో త్వం, మోగ్గల్లాన, యథాసుతం యథాపరియత్తం ధమ్మం విత్థారేన సజ్ఝాయం కరేయ్యాసి. ఠానం ఖో పనేతం విజ్జతి యం తే ఏవం విహరతో తం మిద్ధం పహీయేథ.

“నో చే తే ఏవం విహరతో తం మిద్ధం పహీయేథ, తతో త్వం, మోగ్గల్లాన, ఉభో కణ్ణసోతాని ఆవిఞ్ఛేయ్యాసి [ఆవిఞ్జేయ్యాసి (సీ. స్యా.)], పాణినా గత్తాని అనుమజ్జేయ్యాసి. ఠానం ఖో పనేతం విజ్జతి యం తే ఏవం విహరతో తం మిద్ధం పహీయేథ.

“నో చే తే ఏవం విహరతో తం మిద్ధం పహీయేథ, తతో త్వం, మోగ్గల్లాన, ఉట్ఠాయాసనా ఉదకేన అక్ఖీని అనుమజ్జిత్వా [పనిఞ్జిత్వా (క.)] దిసా అనువిలోకేయ్యాసి , నక్ఖత్తాని తారకరూపాని ఉల్లోకేయ్యాసి. ఠానం ఖో పనేతం విజ్జతి యం తే ఏవం విహరతో తం మిద్ధం పహీయేథ.

“నో చే తే ఏవం విహరతో తం మిద్ధం పహీయేథ, తతో త్వం, మోగ్గల్లాన, ఆలోకసఞ్ఞం మనసి కరేయ్యాసి, దివాసఞ్ఞం అధిట్ఠహేయ్యాసి – యథా దివా తథా రత్తిం యథా రత్తిం తథా దివా. ఇతి వివటేన [వివట్టేన (స్యా.), మిద్ధవిగతేన (క.)] చేతసా అపరియోనద్ధేన సప్పభాసం చిత్తం భావేయ్యాసి. ఠానం ఖో పనేతం విజ్జతి యం తే ఏవం విహరతో తం మిద్ధం పహీయేథ.

“నో చే తే ఏవం విహరతో తం మిద్ధం పహీయేథ, తతో త్వం, మోగ్గల్లాన, పచ్ఛాపురేసఞ్ఞీ [పచ్ఛాపురే తథాసఞ్ఞీ (కత్థచి)] చఙ్కమం అధిట్ఠహేయ్యాసి అన్తోగతేహి ఇన్ద్రియేహి అబహిగతేన మానసేన. ఠానం ఖో పనేతం విజ్జతి యం తే ఏవం విహరతో తం మిద్ధం పహీయేథ.

“నో చే తే ఏవం విహరతో తం మిద్ధం పహీయేథ, తతో త్వం, మోగ్గల్లాన, దక్ఖిణేన పస్సేన సీహసేయ్యం కప్పేయ్యాసి పాదే పాదం అచ్చాధాయ సతో సమ్పజానో ఉట్ఠానసఞ్ఞం మనసి కరిత్వా. పటిబుద్ధేన చ [పటిబుద్ధేనేవ (స్యా.)] తే,

మోగ్గల్లాన, ఖిప్పఞ్ఞేవ పచ్చుట్ఠాతబ్బం – ‘న సేయ్యసుఖం న పస్ససుఖం న మిద్ధసుఖం అనుయుత్తో విహరిస్సామీ’తి. ఏవఞ్హి తే, మోగ్గల్లాన, సిక్ఖితబ్బం.

“తస్మాతిహ, మోగ్గల్లాన, ఏవం సిక్ఖితబ్బం – ‘న ఉచ్చాసోణ్డం పగ్గహేత్వా కులాని ఉపసఙ్కమిస్సామీ’తి. ఏవఞ్హి తే, మోగ్గల్లాన, సిక్ఖితబ్బం. సచే, మోగ్గల్లాన, భిక్ఖు ఉచ్చాసోణ్డం పగ్గహేత్వా కులాని ఉపసఙ్కమతి, సన్తి హి, మోగ్గల్లాన, కులేసు కిచ్చకరణీయాని. యేహి మనుస్సా ఆగతం భిక్ఖుం న మనసి కరోన్తి, తత్ర భిక్ఖుస్స ఏవం హోతి – ‘కో సు నామ ఇదాని మం ఇమస్మిం కులే పరిభిన్ది, విరత్తరూపా దానిమే మయి మనుస్సా’తి. ఇతిస్స అలాభేన మఙ్కుభావో, మఙ్కుభూతస్స ఉద్ధచ్చం, ఉద్ధతస్స అసంవరో, అసంవుతస్స ఆరా చిత్తం సమాధిమ్హా.

“తస్మాతిహ, మోగ్గల్లాన, ఏవం సిక్ఖితబ్బం – ‘న విగ్గాహికకథం కథేస్సామీ’తి. ఏవఞ్హి తే, మోగ్గల్లాన, సిక్ఖితబ్బం. విగ్గాహికాయ, మోగ్గల్లాన, కథాయ సతి కథాబాహుల్లం పాటికఙ్ఖం, కథాబాహుల్లే సతి ఉద్ధచ్చం, ఉద్ధతస్స అసంవరో, అసంవుతస్స ఆరా చిత్తం సమాధిమ్హా [నాహం మోగ్గలాన సబ్బేహేవ సమగ్గం వణ్ణయామి గహట్ఠేహి. పబ్బజితేహి ఖో అహం మోగ్గల్లాన సమగ్గం వణ్ణయామి (క.)]. నాహం, మోగ్గల్లాన, సబ్బేహేవ సంసగ్గం వణ్ణయామి. న పనాహం , మోగ్గల్లాన, సబ్బేహేవ సంసగ్గం న వణ్ణయామి. సగహట్ఠపబ్బజితేహి ఖో అహం, మోగ్గల్లాన, సంసగ్గం న వణ్ణయామి [నాహం మోగ్గల్లాన సబ్బేహేవ సమగ్గం వణ్ణయామి గహట్ఠేహి, పబ్బజితేహి ఖో అహం మోగ్గల్లాన సమగ్గం వణ్ణయామి (క.)]. యాని చ ఖో తాని సేనాసనాని అప్పసద్దాని అప్పనిగ్ఘోసాని విజనవాతాని మనుస్సరాహస్సేయ్యకాని [మనుస్సరాహసేయ్యకాని (సీ. స్యా.)] పటిసల్లానసారుప్పాని తథారూపేహి సేనాసనేహి సంసగ్గం [సమగ్గం (క.)] వణ్ణయామీ”తి.

ఏవం వుత్తే ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో భగవన్తం ఏతదవోచ – “కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, భిక్ఖు సంఖిత్తేన తణ్హాసఙ్ఖయవిముత్తో హోతి అచ్చన్తనిట్ఠో అచ్చన్తయోగక్ఖేమీ అచ్చన్తబ్రహ్మచారీ అచ్చన్తపరియోసానో సేట్ఠో దేవమనుస్సాన”న్తి?

“ఇధ, మోగ్గల్లాన, భిక్ఖునో సుతం హోతి – ‘సబ్బే ధమ్మా నాలం అభినివేసాయా’తి; ఏవఞ్చేతం, మోగ్గల్లాన, భిక్ఖునో సుతం హోతి – ‘సబ్బే ధమ్మా నాలం అభినివేసాయా’తి. సో సబ్బం ధమ్మం అభిజానాతి, సబ్బం ధమ్మం అభిఞ్ఞాయ సబ్బం ధమ్మం పరిజానాతి. సబ్బం ధమ్మం పరిఞ్ఞాయ యంకిఞ్చి వేదనం వేదియతి సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా. సో తాసు వేదనాసు అనిచ్చానుపస్సీ విహరతి, విరాగానుపస్సీ విహరతి, నిరోధానుపస్సీ విహరతి, పటినిస్సగ్గానుపస్సీ విహరతి. సో తాసు వేదనాసు అనిచ్చానుపస్సీ విహరన్తో విరాగానుపస్సీ విహరన్తో నిరోధానుపస్సీ విహరన్తో పటినిస్సగ్గానుపస్సీ విహరన్తో న కిఞ్చి [న చ కిఞ్చి (సీ. స్యా. క.) మ. ని. ౧.౩౯౦ పస్సితబ్బం] లోకే ఉపాదియతి, అనుపాదియం న పరితస్సతి, అపరితస్సం పచ్చత్తంయేవ పరినిబ్బాయతి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానాతి. ఏత్తావతా ఖో, మోగ్గల్లాన, భిక్ఖు సంఖిత్తేన తణ్హాసఙ్ఖయవిముత్తో హోతి అచ్చన్తనిట్ఠో అచ్చన్తయోగక్ఖేమీ అచ్చన్తబ్రహ్మచారీ అచ్చన్తపరియోసానో సేట్ఠో దేవమనుస్సాన”న్తి. అట్ఠమం.

౯. మేత్తసుత్తం

౬౨. [ఇతివు. ౨౨ ఇతివుత్తకేపి] “మా , భిక్ఖవే, పుఞ్ఞానం భాయిత్థ. సుఖస్సేతం, భిక్ఖవే , అధివచనం యదిదం పుఞ్ఞాని [యదిదం పుఞ్ఞన్తి (సీ.), యదిదం పుఞ్ఞాని (క.)]. అభిజానామి ఖో పనాహం [భిక్ఖవే దీఘరత్తం ఇట్ఠం (స్యా.), భిక్ఖవే దీఘరత్తం పుఞ్ఞానం ఇట్ఠం (?)], భిక్ఖవే, దీఘరత్తం కతానం పుఞ్ఞానం దీఘరత్తం ఇట్ఠం [భిక్ఖవే దీఘరత్తం ఇట్ఠం (స్యా.), భిక్ఖవే దీఘరత్తం పుఞ్ఞానం ఇట్ఠం (?)] కన్తం మనాపం విపాకం పచ్చనుభూతం. సత్త వస్సాని మేత్తం చిత్తం భావేసిం . సత్త వస్సాని మేత్తం చిత్తం భావేత్వా సత్త సంవట్టవివట్టకప్పే నయిమం లోకం పునాగమాసిం. సంవట్టమానే సుదాహం [సంవట్టమానస్సుదాహం (క.)], భిక్ఖవే, లోకే ఆభస్సరూపగో హోమి, వివట్టమానే లోకే సుఞ్ఞం బ్రహ్మవిమానం ఉపపజ్జామి.

“తత్ర సుదం, భిక్ఖవే, బ్రహ్మా హోమి మహాబ్రహ్మా అభిభూ అనభిభూతో అఞ్ఞదత్థుదసో వసవత్తీ. ఛత్తింసక్ఖత్తుం ఖో పనాహం, భిక్ఖవే, సక్కో అహోసిం దేవానమిన్దో; అనేకసతక్ఖత్తుం రాజా అహోసిం చక్కవత్తీ ధమ్మికో ధమ్మరాజా చాతురన్తో విజితావీ జనపదత్థావరియప్పత్తో సత్తరతనసమన్నాగతో. తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఇమాని సత్త రతనాని అహేసుం, సేయ్యథిదం – చక్కరతనం, హత్థిరతనం, అస్సరతనం, మణిరతనం, ఇత్థిరతనం, గహపతిరతనం, పరిణాయకరతనమేవ సత్తమం. పరోసహస్సం ఖో పన మే, భిక్ఖవే, పుత్తా అహేసుం సూరా వీరఙ్గరూపా పరసేనప్పమద్దనా. సో ఇమం పథవిం సాగరపరియన్తం అదణ్డేన అసత్థేన ధమ్మేన అభివిజియ అజ్ఝావసి”న్తి [అజ్ఝావసన్తి (స్యా.) అజ్ఝావసతి (సీ. క.)].

“పస్స పుఞ్ఞానం విపాకం, కుసలానం సుఖేసినో [సుఖేసినం (సీ.)];
మేత్తం చిత్తం విభావేత్వా, సత్త వస్సాని భిక్ఖవో [భిక్ఖవే (క.)];
సత్తసంవట్టవివట్టకప్పే , నయిమం లోకం పునాగమిం [పునాగమం (స్యా.)].

“సంవట్టమానే లోకమ్హి, హోమి ఆభస్సరూపగో;
వివట్టమానే లోకస్మిం, సుఞ్ఞబ్రహ్మూపగో అహుం.

“సత్తక్ఖత్తుం మహాబ్రహ్మా, వసవత్తీ తదా అహుం;
ఛత్తింసక్ఖత్తుం దేవిన్దో, దేవరజ్జమకారయిం.

“చక్కవత్తీ అహుం రాజా, జమ్బుమణ్డస్స [జమ్బుదీపస్స (సీ.), జమ్బుసణ్డస్స (స్యా.)] ఇస్సరో;
ముద్ధావసిత్తో [ముద్ధాభిసిత్తో (క.)] ఖత్తియో, మనుస్సాధిపతీ అహుం.

“అదణ్డేన అసత్థేన, విజేయ్య పథవిం ఇమం;
అసాహసేన కమ్మేన [ధమ్మేన (సీ. స్యా.)], సమేన అనుసాసి తం.

“ధమ్మేన రజ్జం కారేత్వా, అస్మిం పథవిమణ్డలే;
మహద్ధనే మహాభోగే, అడ్ఢే అజాయిహం కులే.

“సబ్బకామేహి సమ్పన్నే [సమ్పుణ్ణే (క.)], రతనేహి చ సత్తహి;

బుద్ధా సఙ్గాహకా లోకే, తేహి ఏతం సుదేసితం.

‘‘ఏసో హేతు మహన్తస్స, పథబ్యో మే న విపజ్జతి [ఏస హేతు మహన్తస్స, పుథబ్యో యేన వుచ్చతి (సీ. స్యా.)];
పహూతవిత్తూపకరణో, రాజా హోతి [హోమి (సీ. స్యా.)] పతాపవా.

‘‘ఇద్ధిమా యసవా హోతి [హోమి (సీ. స్యా.)], జమ్బుమణ్డస్స [జమ్బుసణ్డస్స (సీ. స్యా.)] ఇస్సరో;
కో సుత్వా నప్పసీదేయ్య, అపి కణ్హాభిజాతియో.

‘‘తస్మా హి అత్తకామేన [అత్థకామేన (స్యా. క.)], మహత్తమభికఙ్ఖతా;
సద్ధమ్మో గరుకాతబ్బో, సరం బుద్ధానసాసన’’న్తి. నవమం;

౧౦. భరియాసుత్తం

౬౩. అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన అనాథపిణ్డికస్స గహపతిస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. తేన ఖో పన సమయేన అనాథపిణ్డికస్స గహపతిస్స నివేసనే మనుస్సా ఉచ్చాసద్దా మహాసద్దా హోన్తి. అథ ఖో అనాథపిణ్డికో గహపతి యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో అనాథపిణ్డికం గహపతిం భగవా ఏతదవోచ –

‘‘కిం ను తే, గహపతి, నివేసనే మనుస్సా ఉచ్చాసద్దా మహాసద్దా కేవట్టా మఞ్ఞే మచ్ఛవిలోపే’’తి? ‘‘అయం, భన్తే, సుజాతా ఘరసుణ్హా అడ్ఢకులా ఆనీతా. సా నేవ సస్సుం ఆదియతి, న ససురం ఆదియతి, న సామికం ఆదియతి, భగవన్తమ్పి న సక్కరోతి న గరుం కరోతి న మానేతి న పూజేతీ’’తి.

అథ ఖో భగవా సుజాతం ఘరసుణ్హం ఆమన్తేసి – ‘‘ఏహి, సుజాతే’’తి! ‘‘ఏవం, భన్తే’’తి ఖో సుజాతా ఘరసుణ్హా భగవతో పటిస్సుత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో సుజాతం ఘరసుణ్హం భగవా ఏతదవోచ –

‘‘సత్త ఖో ఇమా, సుజాతే, పురిసస్స భరియాయో. కతమా సత్త? వధకసమా, చోరీసమా, అయ్యసమా, మాతాసమా, భగినీసమా, సఖీసమా, దాసీసమా. ఇమా ఖో, సుజాతే, సత్త పురిసస్స భరియాయో. తాసం త్వం కతమా’’తి? ‘‘న ఖో అహం [నాహం (స్యా.)], భన్తే, ఇమస్స భగవతా సంఖిత్తేన భాసితస్స విత్థారేన అత్థం ఆజానామి. సాధు మే, భన్తే, భగవా తథా ధమ్మం దేసేతు యథాహం ఇమస్స భగవతా సంఖిత్తేన భాసితస్స విత్థారేన అత్థం జానేయ్య’’న్తి. ‘‘తేన హి, సుజాతే, సుణాహి, సాధుకం మనసి కరోహి; భాసిస్సామీ’’తి. ‘‘ఏవం, భన్తే’’తి ఖో సుజాతా ఘరసుణ్హా భగవతో పచ్చస్సోసి. భగవా ఏతదవోచ –

‘‘పదుట్ఠచిత్తా అహితానుకమ్పినీ,
అఞ్ఞేసు రత్తా అతిమఞ్ఞతే పతిం;
ధనేన కీతస్స వధాయ ఉస్సుకా,

యా ఏవరూపా పురిసస్స భరియా;
‘వధా చ భరియా’తి చ సా పవుచ్చతి.

“యం ఇత్థియా విన్దతి సామికో ధనం,
సిప్పం వణిజ్జఞ్చ కసిం అధిట్ఠహం;
అప్పమ్పి తస్స అపహాతుమిచ్ఛతి,
యా ఏవరూపా పురిసస్స భరియా;
‘చోరీ చ భరియా’తి చ సా పవుచ్చతి.

“అకమ్మకామా అలసా మహగ్ఘసా,
ఫరుసా చ చణ్డీ దురుత్తవాదినీ;
ఉట్ఠాయకానం అభిభుయ్య వత్తతి,
యా ఏవరూపా పురిసస్స భరియా;
‘అయ్యా చ భరియా’తి చ సా పవుచ్చతి.

“యా సబ్బదా హోతి హితానుకమ్పినీ,
మాతావ పుత్తం అనురక్ఖతే పతిం;
తతో ధనం సమ్భతమస్స రక్ఖతి,
యా ఏవరూపా పురిసస్స భరియా;
‘మాతా చ భరియా’తి చ సా పవుచ్చతి.

“యథాపి జేట్ఠా భగినీ కనిట్ఠకా [కణిట్ఠా (సీ॰), కనిట్ఠా (స్యా॰)],
సగారవా హోతి సకమ్హి సామికే;
హిరీమనా భత్తువసానువత్తినీ,
యా ఏవరూపా పురిసస్స భరియా;‘భగినీ చ భరియా’తి చ సా పవుచ్చతి.

“యాచీధ దిస్వాన పతిం పమోదతి,
సఖీ సఖారంవ చిరస్సమాగతం;
కోలేయ్యకా సీలవతీ పతిబ్బతా,
యా ఏవరూపా పురిసస్స భరియా;
‘సఖీ చ భరియా’తి చ సా పవుచ్చతి.

“అక్కుద్ధసన్తా వధదణ్డతజ్జితా,
అదుట్ఠచిత్తా పతినో తితిక్ఖతి;
అక్కోధనా భత్తువసానువత్తినీ,

యా ఏవరూపా పురిసస్స భరియా;
‘దాసీ చ భరియా’తి చ సా పవుచ్చతి.

“యాచీధ భరియా వధకాతి వుచ్చతి,
‘చోరీ చ అయ్యా’తి చ యా పవుచ్చతి;
దుస్సీలరూపా ఫరుసా అనాదరా,
కాయస్స భేదా నిరయం వజన్తి తా.

“యాచీధ మాతా భగినీ సఖీతి చ,
‘దాసీ చ భరియా’తి చ సా పవుచ్చతి;
సీలే ఠితత్తా చిరరత్తసంవుతా,
కాయస్స భేదా సుగతిం వజన్తి తా”తి.

“ఇమా ఖో, సుజాతే, సత్త పురిసస్స భరియాయో. తాసం త్వం కతమా”తి? “అజ్జతగ్గే మం, భన్తే, భగవా దాసీసమం సామికస్స భరియం ధారేతూ”తి. దసమం.

౧౧. కోధనసుత్తం

౬౪. “సత్తిమే , భిక్ఖవే, ధమ్మా సపత్తకన్తా సపత్తకరణా కోధనం ఆగచ్ఛన్తి ఇత్థిం వా పురిసం వా. కతమే సత్త? ఇధ, భిక్ఖవే, సపత్తో సపత్తస్స ఏవం ఇచ్ఛతి – ‘అహో వతాయం దుబ్బణ్ణో అస్సా’తి! తం కిస్స హేతు? న, భిక్ఖవే, సపత్తో సపత్తస్స వణ్ణవతాయ నన్దతి. కోధనోయం [కోధనాయం (క.)], భిక్ఖవే, పురిసపుగ్గలో కోధాభిభూతో కోధపరేతో, కిఞ్చాపి సో హోతి సున్హాతో సువిలిత్తో కప్పితకేసమస్సు ఓదాతవత్థవసనో [ఓదాతవసనో (క.)]; అథ ఖో సో దుబ్బణ్ణోవ హోతి కోధాభిభూతో. అయం, భిక్ఖవే, పఠమో ధమ్మో సపత్తకన్తో సపత్తకరణో కోధనం ఆగచ్ఛతి ఇత్థిం వా పురిసం వా.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, సపత్తో సపత్తస్స ఏవం ఇచ్ఛతి – ‘అహో వతాయం దుక్ఖం సయేయ్యా’తి! తం కిస్స హేతు? న, భిక్ఖవే, సపత్తో సపత్తస్స సుఖసేయ్యాయ నన్దతి. కోధనోయం, భిక్ఖవే, పురిసపుగ్గలో కోధాభిభూతో కోధపరేతో, కిఞ్చాపి సో పల్లఙ్కే సేతి గోనకత్థతే పటలికత్థతే కదలిమిగపవరపచ్చత్థరణే సఉత్తరచ్ఛదే ఉభతోలోహితకూపధానే; అథ ఖో సో దుక్ఖఞ్ఞేవ సేతి కోధాభిభూతో. అయం, భిక్ఖవే, దుతియో ధమ్మో సపత్తకన్తో సపత్తకరణో కోధనం ఆగచ్ఛతి ఇత్థిం వా పురిసం వా.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, సపత్తో సపత్తస్స ఏవం ఇచ్ఛతి – ‘అహో వతాయం న పచురత్థో అస్సా’తి! తం కిస్స హేతు? న, భిక్ఖవే, సపత్తో సపత్తస్స పచురత్థతాయ నన్దతి . కోధనోయం , భిక్ఖవే, పురిసపుగ్గలో కోధాభిభూతో కోధపరేతో, అనత్థమ్పి గహేత్వా ‘అత్థో మే గహితో’తి మఞ్ఞతి , అత్థమ్పి గహేత్వా ‘అనత్థో మే గహితో’తి మఞ్ఞతి. తస్సిమే ధమ్మా అఞ్ఞమఞ్ఞం విపచ్చనీకా గహితా దీఘరత్తం అహితాయ దుక్ఖాయ సంవత్తన్తి కోధాభిభూతస్స. అయం, భిక్ఖవే, తతియో ధమ్మో సపత్తకన్తో సపత్తకరణో కోధనం ఆగచ్ఛతి ఇత్థిం వా పురిసం వా.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, సపత్తో సపత్తస్స ఏవం ఇచ్ఛతి – ‘అహో వతాయం న భోగవా అస్సా’తి! తం కిస్స హేతు? న, భిక్ఖవే, సపత్తో సపత్తస్స భోగవతాయ నన్దతి. కోధనస్స, భిక్ఖవే, పురిసపుగ్గలస్స కోధాభిభూతస్స కోధపరేతస్స, యేపిస్స తే హోన్తి భోగా ఉట్ఠానవీరియాధిగతా బాహాబలపరిచితా సేదావక్ఖిత్తా ధమ్మికా ధమ్మలద్ధా, తేపి రాజానో రాజకోసం పవేసేన్తి కోధాభిభూతస్స. అయం, భిక్ఖవే, చతుత్థో ధమ్మో సపత్తకన్తో సపత్తకరణో కోధనం ఆగచ్ఛతి ఇత్థిం వా పురిసం వా.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, సపత్తో సపత్తస్స ఏవం ఇచ్ఛతి – ‘అహో వతాయం న యసవా అస్సా’తి! తం కిస్స హేతు? న, భిక్ఖవే, సపత్తో సపత్తస్స యసవతాయ నన్దతి. కోధనోయం, భిక్ఖవే, పురిసపుగ్గలో కోధాభిభూతో కోధపరేతో, యోపిస్స సో హోతి యసో అప్పమాదాధిగతో, తమ్హాపి ధంసతి కోధాభిభూతో. అయం, భిక్ఖవే, పఞ్చమో ధమ్మో సపత్తకన్తో సపత్తకరణో కోధనం ఆగచ్ఛతి ఇత్థిం వా పురిసం వా.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, సపత్తో సపత్తస్స ఏవం ఇచ్ఛతి – ‘అహో వతాయం న మిత్తవా అస్సా’తి! తం కిస్స హేతు? న, భిక్ఖవే, సపత్తో సపత్తస్స మిత్తవతాయ నన్దతి. కోధనం, భిక్ఖవే, పురిసపుగ్గలం కోధాభిభూతం కోధపరేతం, యేపిస్స తే హోన్తి మిత్తామచ్చా ఞాతిసాలోహితా, తేపి ఆరకా పరివజ్జన్తి కోధాభిభూతం. అయం, భిక్ఖవే, ఛట్ఠో ధమ్మో సపత్తకన్తో సపత్తకరణో కోధనం ఆగచ్ఛతి ఇత్థిం వా పురిసం వా.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, సపత్తో సపత్తస్స ఏవం ఇచ్ఛతి – ‘అహో వతాయం కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జేయ్యా’తి! తం కిస్స హేతు? న, భిక్ఖవే, సపత్తో సపత్తస్స సుగతిగమనే నన్దతి. కోధనోయం, భిక్ఖవే, పురిసపుగ్గలో కోధాభిభూతో కోధపరేతో కాయేన దుచ్చరితం చరతి, వాచాయ దుచ్చరితం చరతి, మనసా దుచ్చరితం చరతి. సో కాయేన దుచ్చరితం చరిత్వా వాచాయ…పే.… కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి కోధాభిభూతో. అయం, భిక్ఖవే, సత్తమో ధమ్మో సపత్తకన్తో సపత్తకరణో కోధనం ఆగచ్ఛతి ఇత్థిం వా పురిసం వా. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, సత్త ధమ్మా సపత్తకన్తా సపత్తకరణా కోధనం ఆగచ్ఛన్తి ఇత్థిం వా పురిసం వా”తి.

“కోధనో దుబ్బణ్ణో హోతి, అథో దుక్ఖమ్పి సేతి సో;
అథో అత్థం గహేత్వాన, అనత్థం అధిపజ్జతి [అధిగచ్ఛతి (సీ.), పటిపజ్జతి (స్యా.)].

“తతో కాయేన వాచాయ, వధం కత్వాన కోధనో;
కోధాభిభూతో పురిసో, ధనజానిం నిగచ్ఛతి.

“కోధసమ్మదసమ్మత్తో , ఆయసక్యం [ఆయసక్ఖం (స్యా.)] నిగచ్ఛతి;
ఞాతిమిత్తా సుహజ్జా చ, పరివజ్జన్తి కోధనం.

[ఇతివు. ౮౮ ఇతివుత్తకేపి] “అనత్థజననో కోధో, కోధో చిత్తప్పకోపనో;
భయమన్తరతో జాతం, తం జనో నావబుజ్ఝతి.

“కుద్ధో అత్థం న జానాతి, కుద్ధో ధమ్మం న పస్సతి;

అన్ధతమం తదా హోతి, యం కోధో సహతే నరం.

“యం కుద్ధో ఉపరోధేతి, సుకరం వియ దుక్కరం;
పచ్ఛా సో విగతే కోధే, అగ్గిదడ్ఢోవ తప్పతి.

“దుమ్మఙ్కుయం పదస్సేతి [సదస్సేతి (సీ.), పఠమం దస్సేతి (స్యా.)], ధూమం ధూమీవ పావకో;
యతో పతాయతి కోధో, యేన కుజ్ఝన్తి మానవా.

“నాస్స హిరీ న ఓత్తప్పం [న అస్స హిరీ ఓత్తప్పఞ్చ (క.)], న వాచో హోతి గారవో;
కోధేన అభిభూతస్స, న దీపం హోతి కిఞ్చనం.

“తపనీయాని కమ్మాని, యాని ధమ్మేహి ఆరకా;
తాని ఆరోచయిస్సామి, తం సుణాథ యథా తథం.

“కుద్ధో హి పితరం హన్తి, హన్తి కుద్ధో సమాతరం;
కుద్ధో హి బ్రాహ్మణం హన్తి, హన్తి కుద్ధో పుథుజ్జనం.

“యాయ మాతు భతో పోసో, ఇమం లోకం అవేక్ఖతి;
తమ్పి పాణదదిం సన్తిం, హన్తి కుద్ధో పుథుజ్జనో.

“అత్తూపమా హి తే సత్తా, అత్తా హి పరమో [పరమం (సీ. స్యా.)] పియో;
హన్తి కుద్ధో పుథుత్తానం, నానారూపేసు ముచ్ఛితో.

“అసినా హన్తి అత్తానం, విసం ఖాదన్తి ముచ్ఛితా;
రజ్జుయా బజ్ఝ మీయన్తి, పబ్బతామపి కన్దరే.

“భూనహచ్చాని [భూతహచ్చాని (సీ. స్యా.)] కమ్మాని, అత్తమారణియాని చ;
కరోన్తా నావబుజ్ఝన్తి [కరోన్తో నావబుజ్ఝతి (క.)], కోధజాతో పరాభవో.

“ఇతాయం కోధరూపేన, మచ్చుపాసో గుహాసయో;
తం దమేన సముచ్ఛిన్దే, పఞ్ఞావీరియేన దిట్ఠియా.

“యథా మేతం [ఏకమేతం (స్యా.), ఏకమేతం (సీ.)] అకుసలం, సముచ్ఛిన్దేథ పణ్డితో;
తథేవ ధమ్మే సిక్ఖేథ, మా నో దుమ్మఙ్కుయం అహు.

“వీతకోధా అనాయాసా, వీతలోభా అనుస్సుకా [అనిస్సుకా (సీ. స్యా.) తదట్ఠకథాసు పన “అనుస్సుకా” త్వేవ దిస్సతి];

దన్తా కోధం పహన్త్వాన, పరినిబ్బన్తి అనాసవా”తి [పరినిబ్బిస్సథనాసవాతి (స్యా॰), పరినిబ్బింసు అనాసవాతి (క॰)]. ఏకాదసమం;

అబ్యాకతవగ్గో ఛట్ఠో.

తస్సుద్దానం –

అబ్యాకతో పురిసగతి, తిస్స సీహ అరక్ఖియం;
కిమిలం సత్త పచలా, మేత్తా భరియా కోధేకాదసాతి.

౭. మహావగ్గో

౧. హిరీఓత్తప్పసుత్తం

౬౫. [అం॰ ని॰ ౫.౨౪, ౧౬౮; ౭.౬.౫౦] "హిరోత్తప్పే , భిక్ఖవే, అసతి హిరోత్తప్పవిపన్నస్స హతూపనిసో హోతి ఇన్ద్రియసంవరో; ఇన్ద్రియసంవరే అసతి ఇన్ద్రియసంవరవిపన్నస్స హతూపనిసం హోతి సీలం; సీలే అసతి సీలవిపన్నస్స హతూపనిసో హోతి సమ్మాసమాధి; సమ్మాసమాధిమ్హి అసతి సమ్మాసమాధివిపన్నస్స హతూపనిసం హోతి యథాభూతఞాణదస్సనం; యథాభూతఞాణదస్సనే అసతి యథాభూతఞాణదస్సనవిపన్నస్స హతూపనిసో హోతి నిబ్బిదావిరాగో; నిబ్బిదావిరాగే అసతి నిబ్బిదావిరాగవిపన్నస్స హతూపనిసం హోతి విముత్తిఞాణదస్సనం. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, రుక్ఖో సాఖాపలాసవిపన్నో. తస్స పపటికాపి న పారిపూరిం గచ్ఛతి, తచోపి ఫేగ్గుపి సారోపి న పారిపూరిం గచ్ఛతి. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, హిరోత్తప్పే అసతి హిరోత్తప్పవిపన్నస్స హతూపనిసో హోతి ఇన్ద్రియసంవరో; ఇన్ద్రియసంవరే అసతి ఇన్ద్రియసంవరవిపన్నస్స హతూపనిసం హోతి సీలం; సీలే అసతి సీలవిపన్నస్స హతూపనిసో హోతి సమ్మాసమాధి; సమ్మాసమాధిమ్హి అసతి సమ్మాసమాధివిపన్నస్స హతూపనిసం హోతి యథాభూతఞాణదస్సనం; యథాభూతఞాణదస్సనే అసతి యథాభూతఞాణదస్సనవిపన్నస్స హతూపనిసో హోతి నిబ్బిదావిరాగో; నిబ్బిదావిరాగే అసతి నిబ్బిదావిరాగవిపన్నస్స హతూపనిసం హోతి విముత్తిఞాణదస్సనం.

"హిరోత్తప్పే, భిక్ఖవే, సతి హిరోత్తప్పసమ్పన్నస్స ఉపనిససమ్పన్నో హోతి ఇన్ద్రియసంవరో; ఇన్ద్రియసంవరే సతి ఇన్ద్రియసంవరసమ్పన్నస్స ఉపనిససమ్పన్నం హోతి సీలం; సీలే సతి సీలసమ్పన్నస్స ఉపనిససమ్పన్నో హోతి సమ్మాసమాధి; సమ్మాసమాధిమ్హి సతి సమ్మాసమాధిసమ్పన్నస్స ఉపనిససమ్పన్నం హోతి యథాభూతఞాణదస్సనం; యథాభూతఞాణదస్సనే సతి యథాభూతఞాణదస్సనసమ్పన్నస్స ఉపనిససమ్పన్నో హోతి నిబ్బిదావిరాగో; నిబ్బిదావిరాగే సతి నిబ్బిదావిరాగసమ్పన్నస్స ఉపనిససమ్పన్నం హోతి విముత్తిఞాణదస్సనం. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, రుక్ఖో సాఖాపలాససమ్పన్నో. తస్స పపటికాపి పారిపూరిం గచ్ఛతి, తచోపి ఫేగ్గుపి సారోపి పారిపూరిం గచ్ఛతి . ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, హిరోత్తప్పే సతి హిరోత్తప్పసమ్పన్నస్స ఉపనిససమ్పన్నో హోతి…పే॰… విముత్తిఞాణదస్సన"న్తి. పఠమం.

౨. సత్తసూరియసుత్తం

౬౬. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా వేసాలియం విహరతి అమ్బపాలివనే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "భిక్ఖవో"తి. "భదన్తే"తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

"అనిచ్చా , భిక్ఖవే, సఙ్ఖారా; అధువా, భిక్ఖవే, సఙ్ఖారా; అనస్సాసికా, భిక్ఖవే, సఙ్ఖారా. యావఞ్చిదం, భిక్ఖవే, అలమేవ సబ్బసఙ్ఖారేసు నిబ్బిన్దితుం అలం విరజ్జితుం అలం విముచ్చితుం.

"సినేరు, భిక్ఖవే, పబ్బతరాజా చతురాసీతియోజనసహస్సాని ఆయామేన, చతురాసీతియోజనసహస్సాని విత్థారేన, చతురాసీతియోజనసహస్సాని మహాసముద్దే అజ్ఝోగాళ్హో, చతురాసీతియోజనసహస్సాని మహాసముద్దా అచ్చుగ్గతో. హోతి ఖో సో, భిక్ఖవే, సమయో యం కదాచి కరహచి దీఘస్స అద్ధునో అచ్చయేన బహూని వస్సాని బహూని వస్ససతాని

బహూని వస్ససహస్సాని బహూని వస్ససతసహస్సాని దేవో న వస్సతి. దేవే ఖో పన, భిక్ఖవే, అవస్సన్తే యే కేచిమే బీజగామభూతగామా ఓసధితిణవనప్పతయో తే ఉస్సుస్సన్తి విసుస్సన్తి, న భవన్తి. ఏవం అనిచ్చా, భిక్ఖవే, సఙ్ఖారా; ఏవం అధువా, భిక్ఖవే, సఙ్ఖారా…పే.… అలం విముచ్చితుం.

“హోతి ఖో సో, భిక్ఖవే, సమయో యం కదాచి కరహచి దీఘస్స అద్ధునో అచ్చయేన దుతియో సూరియో పాతుభవతి. దుతియస్స, భిక్ఖవే, సూరియస్స పాతుభావా యా కాచి కున్నదియో కుసోబ్భా [కుస్సుబ్భో (సీ.), కుస్సోబ్భా (స్యా.)] తా ఉస్సుస్సన్తి విసుస్సన్తి, న భవన్తి . ఏవం అనిచ్చా, భిక్ఖవే, సఙ్ఖారా…పే.… అలం విముచ్చితుం.

“హోతి ఖో సో, భిక్ఖవే, సమయో యం కదాచి కరహచి దీఘస్స అద్ధునో అచ్చయేన తతియో సూరియో పాతుభవతి. తతియస్స, భిక్ఖవే, సూరియస్స పాతుభావా యా కాచి మహానదియో, సేయ్యథిదం – గఙ్గా, యమునా, అచిరవతీ, సరభూ, మహీ, తా ఉస్సుస్సన్తి విసుస్సన్తి, న భవన్తి. ఏవం అనిచ్చా, భిక్ఖవే, సఙ్ఖారా…పే.… అలం విముచ్చితుం.

“హోతి ఖో సో, భిక్ఖవే, సమయో యం కదాచి కరహచి దీఘస్స అద్ధునో అచ్చయేన చతుత్థో సూరియో పాతుభవతి. చతుత్థస్స, భిక్ఖవే, సూరియస్స పాతుభావా యే తే మహాసరా యతో ఇమా మహానదియో పవత్తన్తి, సేయ్యథిదం – అనోతత్తా, సీహపపాతా, రథకారా, కణ్ణముణ్డా, కుణాలా, ఛద్దన్తా, మన్దాకినియా, తా ఉస్సుస్సన్తి విసుస్సన్తి, న భవన్తి. ఏవం అనిచ్చా, భిక్ఖవే, సఙ్ఖారా…పే.… అలం విముచ్చితుం.

“హోతి ఖో సో, భిక్ఖవే, సమయో యం కదాచి కరహచి దీఘస్స అద్ధునో అచ్చయేన పఞ్చమో సూరియో పాతుభవతి. పఞ్చమస్స, భిక్ఖవే, సూరియస్స పాతుభావా యోజనసతికానిపి మహాసముద్దే ఉదకాని ఓగచ్ఛన్తి, ద్వియోజనసతికానిపి మహాసముద్దే ఉదకాని ఓగచ్ఛన్తి, తియోజనసతికానిపి, చతుయోజనసతికానిపి, పఞ్చయోజనసతికానిపి, ఛయోజనసతికానిపి, సత్తయోజనసతికానిపి మహాసముద్దే ఉదకాని ఓగచ్ఛన్తి; సత్తతాలమ్పి మహాసముద్దే ఉదకం సణ్ఠాతి, ఛతాలమ్పి, పఞ్చతాలమ్పి, చతుతాలమ్పి, తితాలమ్పి, ద్వితాలమ్పి , తాలమత్తమ్పి మహాసముద్దే ఉదకం సణ్ఠాతి; సత్తపోరిసమ్పి మహాసముద్దే ఉదకం సణ్ఠాతి, ఛపోరిసమ్పి, పఞ్చపోరిసమ్పి, చతుపోరిసమ్పి, తిపోరిసమ్పి, ద్విపోరిసమ్పి, పోరిసమ్పి [పోరిసమత్తమ్పి (స్యా.)], అడ్ఢపోరిసమ్పి, కటిమత్తమ్పి, జణ్ణుకామత్తమ్పి, గోప్ఫకమత్తమ్పి మహాసముద్దే ఉదకం సణ్ఠాతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, సరదసమయే థుల్లఫుసితకే దేవే వస్సన్తే తత్థ తత్థ గోపదేసు [గోప్ఫకపదేసేసు (క.)] ఉదకాని రితాని హోన్తి; ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, తత్థ తత్థ గోప్ఫకమత్తాని [గోపదమత్తాని (సీ. స్యా.)] మహాసముద్దే ఉదకాని రితాని హోన్తి. పఞ్చమస్స, భిక్ఖవే, సూరియస్స పాతుభావా అఙ్గులిపబ్బమత్తమ్పి మహాసముద్దే ఉదకం న హోతి. ఏవం అనిచ్చా, భిక్ఖవే, సఙ్ఖారా…పే.… అలం విముచ్చితుం.

“హోతి ఖో సో, భిక్ఖవే, సమయో యం కదాచి కరహచి దీఘస్స అద్ధునో అచ్చయేన ఛట్ఠో సూరియో పాతుభవతి. ఛట్ఠస్స, భిక్ఖవే, సూరియస్స పాతుభావా అయఞ్చ మహాపథవీ సినేరు చ పబ్బతరాజా ధూమాయన్తి సన్ధూమాయన్తి సమ్పధూమాయన్తి [ధూపాయన్తి సన్ధూపాయన్తి సమ్పధూపాయన్తి (సీ. స్యా.)]. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, కుమ్భకారపాకో ఆలేపితో [ఆలిమ్పితో (సీ. స్యా.)] పఠమం ధూమేతి సన్ధూమేతి సమ్పధూమేతి; ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, ఛట్ఠస్స

సూరియస్స పాతుభావా అయఞ్చ మహాపథవీ సినేరు చ పబ్బతరాజా ధూమాయన్తి సన్ధూమాయన్తి సమ్పధూమాయన్తి. ఏవం అనిచ్చా, భిక్ఖవే, సఙ్ఖారా...పే.... అలం విముచ్చితుం.

"హోతి ఖో సో, భిక్ఖవే, సమయో యం కదాచి కరహచి దీఘస్స అద్ధునో అచ్చయేన సత్తమో సూరియో పాతుభవతి. సత్తమస్స , భిక్ఖవే, సూరియస్స పాతుభావా అయఞ్చ మహాపథవీ సినేరు చ పబ్బతరాజా ఆదిప్పన్తి పజ్జలన్తి ఏకజాలా భవన్తి. ఇమిస్సా చ, భిక్ఖవే, మహాపథవియా సినేరుస్స చ పబ్బతరాజస్స ఝాయమానానం దయ్హమానానం అచ్చి వాతేన ఖిత్తా యావ బ్రహ్మలోకాపి గచ్ఛతి. సినేరుస్స, భిక్ఖవే, పబ్బతరాజస్స ఝాయమానస్స దయ్హమానస్స వినస్సమానస్స మహతా తేజోఖన్ధేన అభిభూతస్స యోజనసతికానిపి కూటాని పలుజ్జన్తి ద్వియోజనసతికానిపి, తియోజనసతికానిపి, చతుయోజనసతికానిపి, పఞ్చయోజనసతికానిపి కూటాని పలుజ్జన్తి. ఇమిస్సా చ, భిక్ఖవే, మహాపథవియా సినేరుస్స చ పబ్బతరాజస్స ఝాయమానానం దయ్హమానానం నేవ ఛారికా పఞ్ఞాయతి న మసి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, సప్పిస్స వా తేలస్స వా ఝాయమానస్స దయ్హమానస్స నేవ ఛారికా పఞ్ఞాయతి న మసి; ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, ఇమిస్సా చ మహాపథవియా సినేరుస్స చ పబ్బతరాజస్స ఝాయమానానం దయ్హమానానం నేవ ఛారికా పఞ్ఞాయతి న మసి. ఏవం అనిచ్చా, భిక్ఖవే, సఙ్ఖారా; ఏవం అధువా, భిక్ఖవే, సఙ్ఖారా; ఏవం అనస్సాసికా, భిక్ఖవే, సఙ్ఖారా. యావఞ్చిదం, భిక్ఖవే, అలమేవ సబ్బసఙ్ఖారేసు నిబ్బిన్దితుం అలం విరజ్జితుం అలం విముచ్చితుం.

"తత్ర, భిక్ఖవే, కో మన్తా కో సద్ధాతా – 'అయఞ్చ పథవీ సినేరు చ పబ్బతరాజా దయ్హిస్సన్తి వినస్సిస్సన్తి, న భవిస్సన్తీ'తి అఞ్ఞత్ర దిట్ఠపదేహి?

[అ॰ ని॰ ౬.౫౪; ౭.౭౩] "భూతపుబ్బం, భిక్ఖవే, సునేత్తో నామ సత్థా అహోసి తిత్థకరో కామేసు వీతరాగో. సునేత్తస్స ఖో పన, భిక్ఖవే , సత్థునో అనేకాని సావకసతాని అహేసుం. సునేత్తో, భిక్ఖవే, సత్థా సావకానం బ్రహ్మలోకసహబ్యతాయ ధమ్మం దేసేసి. యే ఖో పన, భిక్ఖవే, సునేత్తస్స సత్థునో బ్రహ్మలోకసహబ్యతాయ ధమ్మం దేసేన్తస్స సబ్బేన సబ్బం సాసనం ఆజానింసు తే కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం బ్రహ్మలోకం ఉపపజ్జింసు. యే న సబ్బేన సబ్బం సాసనం ఆజానింసు తే కాయస్స భేదా పరం మరణా అప్పేకచ్చే పరనిమ్మితవసవత్తీనం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జింసు, అప్పేకచ్చే నిమ్మానరతీనం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జింసు, అప్పేకచ్చే తుసితానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జింసు, అప్పేకచ్చే యామానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జింసు , అప్పేకచ్చే తావతింసానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జింసు , అప్పేకచ్చే చాతుమహారాజికానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జింసు, అప్పేకచ్చే ఖత్తియమహాసాలానం సహబ్యతం ఉపపజ్జింసు, అప్పేకచ్చే బ్రాహ్మణమహాసాలానం సహబ్యతం ఉపపజ్జింసు, అప్పేకచ్చే గహపతిమహాసాలానం సహబ్యతం ఉపపజ్జింసు.

"అథ ఖో, భిక్ఖవే, సునేత్తస్స సత్థునో ఏతదహోసి – 'న ఖో మేతం పతిరూపం యోహం సావకానం సమసమగతియో అస్సం అభిసమ్పరాయం, యంనూనాహం ఉత్తరి మేత్తం [ఉత్తరి మగ్గం (క॰)] భావేయ్య'''న్తి.

"అథ ఖో, భిక్ఖవే, సునేత్తో సత్థా సత్త వస్సాని మేత్తం చిత్తం భావేసి. సత్త వస్సాని మేత్తం చిత్తం భావేత్వా సత్త సంవట్టవివట్టకప్పే నయిమం లోకం పునరాగమాసి. సంవట్టమానే సుదం, భిక్ఖవే , లోకే ఆభస్సరూపగో హోతి. వివట్టమానే లోకే సుఞ్ఞం బ్రహ్మవిమానం ఉపపజ్జతి. తత్ర సుదం, భిక్ఖవే, బ్రహ్మా హోతి మహాబ్రహ్మా అభిభూ అనభిభూతో అఞ్ఞదత్థుదసో వసవత్తీ. ఛత్తింసక్ఖత్తుం ఖో పన, భిక్ఖవే, సక్కో అహోసి దేవానమిన్దో. అనేకసతక్ఖత్తుం రాజా అహోసి చక్కవత్తీ ధమ్మికో

ధమ్మరాజా చాతురన్తో విజితావీ జనపదత్థావరియప్పత్తో సత్తరతనసమన్నాగతో. పరోసహస్సం ఖో పనస్స పుత్తా అహేసుం సూరా వీరఙ్గరూపా పరసేనప్పమద్దనా. సో ఇమం పథవిం సాగరపరియన్తం అదణ్డేన అసత్థేన ధమ్మేన అభివిజియ అజ్ఝావసి. సో హి నామ, భిక్ఖవే, సునేత్తో సత్థా ఏవం దీఘాయుకో సమానో ఏవం చిరట్ఠితికో అపరిముత్తో అహోసి – 'జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి, అపరిముత్తో దుక్ఖస్మా'తి వదామి".

"తం కిస్స హేతు? చతున్నం ధమ్మానం అననుబోధా అప్పటివేధా. కతమేసం చతున్నం? అరియస్స, భిక్ఖవే, సీలస్స అననుబోధా అప్పటివేధా, అరియస్స సమాధిస్స అననుబోధా అప్పటివేధా, అరియాయ పఞ్ఞాయ అననుబోధా అప్పటివేధా, అరియాయ విముత్తియా అననుబోధా అప్పటివేధా. తయిదం, భిక్ఖవే, అరియం సీలం అనుబుద్ధం పటివిద్ధం, అరియో సమాధి అనుబోధో పటివిద్ధో, అరియా పఞ్ఞా అనుబోధా పటివిద్ధా, అరియా విముత్తి అనుబోధా పటివిద్ధా, ఉచ్ఛిన్నా భవతణ్హా, ఖీణా భవనేత్తి, నత్థి దాని పునబ్భవో"తి. ఇదమవోచ భగవా. ఇదం వత్వాన సుగతో అథాపరం ఏతదవోచ సత్థా –

"సీలం సమాధి పఞ్ఞా చ, విముత్తి చ అనుత్తరా;
అనుబుద్ధా ఇమే ధమ్మా, గోతమేన యసస్సినా.

"ఇతి బుద్ధో అభిఞ్ఞాయ, ధమ్మమక్ఖాసి భిక్ఖునం;
దుక్ఖస్సన్తకరో సత్థా, చక్ఖుమా పరినిబ్బుతో"తి. దుతియం;

౩. నగరోపమసుత్తం

౬౩. "యతో ఖో, భిక్ఖవే, రఞ్ఞో పచ్చన్తిమం నగరం సత్తహి నగరపరిక్ఖారేహి సుపరిక్ఖతం [సుపరిక్ఖిత్తం (క॰)] హోతి, చతున్నఞ్చ ఆహారానం నికామలాభీ హోతి అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, రఞ్ఞో పచ్చన్తిమం నగరం అకరణీయం బాహిరేహి పచ్చత్థికేహి పచ్చామిత్తేహి.

"కతమేహి సత్తహి నగరపరిక్ఖారేహి సుపరిక్ఖతం హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, రఞ్ఞో పచ్చన్తిమే నగరే ఏసికా హోతి గమ్భీరనేమా [గమ్భీరనేమి (క॰)] సునిఖాతా అచలా అసమ్పవేధీ [అసమ్పవేధి (సీ॰ స్యా॰)]. ఇమినా పఠమేన నగరపరిక్ఖారేన సుపరిక్ఖతం హోతి రఞ్ఞో పచ్చన్తిమం నగరం అబ్భన్తరానం గుత్తియా బాహిరానం పటిఘాతాయ.

"పున చపరం, భిక్ఖవే, రఞ్ఞో పచ్చన్తిమే నగరే పరిఖా హోతి గమ్భీరా చేవ విత్థతా చ. ఇమినా దుతియేన నగరపరిక్ఖారేన సుపరిక్ఖతం హోతి రఞ్ఞో పచ్చన్తిమం నగరం అబ్భన్తరానం గుత్తియా బాహిరానం పటిఘాతాయ.

"పున చపరం, భిక్ఖవే, రఞ్ఞో పచ్చన్తిమే నగరే అనుపరియాయపథో హోతి ఉచ్చో చేవ విత్థతో చ. ఇమినా తతియేన నగరపరిక్ఖారేన సుపరిక్ఖతం హోతి రఞ్ఞో పచ్చన్తిమం నగరం అబ్భన్తరానం గుత్తియా బాహిరానం పటిఘాతాయ.

"పున చపరం, భిక్ఖవే, రఞ్ఞో పచ్చన్తిమే నగరే బహుం ఆవుధం సన్నిచితం హోతి సలాకఞ్చేవ జేవనికఞ్చ [జేవనియఞ్చ (సీ॰ అట్ఠ॰)]. ఇమినా చతుత్థేన నగరపరిక్ఖారేన సుపరిక్ఖతం హోతి రఞ్ఞో పచ్చన్తిమం నగరం అబ్భన్తరానం గుత్తియా బాహిరానం పటిఘాతాయ.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, రఞ్ఞో పచ్చన్తిమే నగరే బహుబలకాయో పటివసతి, సేయ్యథిదం – హత్థారోహా అస్సారోహా రథికా ధనుగ్గహా చేలకా చలకా పిణ్డదాయకా ఉగ్గా రాజపుత్తా పక్ఖన్దినో మహానాగా సూరా చమ్మయోధినో దాసకపుత్తా. ఇమినా పఞ్చమేన నగరపరిక్ఖారేన సుపరిక్ఖతం హోతి రఞ్ఞో పచ్చన్తిమం నగరం అబ్భన్తరానం గుత్తియా బాహిరానం పటిఘాతాయ.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, రఞ్ఞో పచ్చన్తిమే నగరే దోవారికో హోతి పణ్డితో బ్యత్తో మేధావీ అఞ్ఞాతానం నివారేతా ఞాతానం పవేసేతా. ఇమినా ఛట్ఠేన నగరపరిక్ఖారేన సుపరిక్ఖతం హోతి రఞ్ఞో పచ్చన్తిమం నగరం అబ్భన్తరానం గుత్తియా బాహిరానం పటిఘాతాయ.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, రఞ్ఞో పచ్చన్తిమే నగరే పాకారో హోతి ఉచ్చో చేవ విత్థతో చ వాసనలేపనసమ్పన్నో చ. ఇమినా సత్తమేన నగరపరిక్ఖారేన సుపరిక్ఖతం హోతి రఞ్ఞో పచ్చన్తిమం నగరం అబ్భన్తరానం గుత్తియా బాహిరానం పటిఘాతాయ. ఇమేహి సత్తహి నగరపరిక్ఖారేహి సుపరిక్ఖతం హోతి.

“కతమేసం చతున్నం ఆహారానం నికామలాభీ హోతి అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ? ఇధ, భిక్ఖవే, రఞ్ఞో పచ్చన్తిమే నగరే బహుం తిణకట్ఠోదకం సన్నిచితం హోతి అబ్భన్తరానం రతియా అపరితస్సాయ ఫాసువిహారాయ బాహిరానం పటిఘాతాయ.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, రఞ్ఞో పచ్చన్తిమే నగరే బహుం సాలియవకం సన్నిచితం హోతి అబ్భన్తరానం రతియా అపరితస్సాయ ఫాసువిహారాయ బాహిరానం పటిఘాతాయ.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, రఞ్ఞో పచ్చన్తిమే నగరే బహుం తిలముగ్గమాసాపరణ్ణం సన్నిచితం హోతి అబ్భన్తరానం రతియా అపరితస్సాయ ఫాసువిహారాయ బాహిరానం పటిఘాతాయ.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, రఞ్ఞో పచ్చన్తిమే నగరే బహుం భేసజ్జం సన్నిచితం హోతి, సేయ్యథిదం – సప్పి నవనీతం తేలం మధు ఫాణితం లోణం అబ్భన్తరానం రతియా అపరితస్సాయ ఫాసువిహారాయ బాహిరానం పటిఘాతాయ. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, చతున్నం ఆహారానం నికామలాభీ హోతి అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ.

“యతో ఖో, భిక్ఖవే, రఞ్ఞో పచ్చన్తిమం నగరం ఇమేహి సత్తహి నగరపరిక్ఖారేహి సుపరిక్ఖతం హోతి, ఇమేసఞ్చ చతున్నం ఆహారానం నికామలాభీ హోతి అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, రఞ్ఞో పచ్చన్తిమం నగరం అకరణీయం బాహిరేహి పచ్చత్థికేహి పచ్చామిత్తేహి. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, యతో అరియసావకో సత్తహి సద్ధమ్మేహి సమన్నాగతో హోతి, చతున్నఞ్చ ఝానానం ఆభిచేతసికానం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారానం నికామలాభీ హోతి అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అరియసావకో అకరణీయో మారస్స అకరణీయో పాపిమతో. కతమేహి సత్తహి సద్ధమ్మేహి సమన్నాగతో హోతి?

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, రఞ్ఞో పచ్చన్తిమే నగరే ఏసికా హోతి గమ్భీరనేమా సునిఖాతా అచలా అసమ్పవేధీ అబ్భన్తరానం గుత్తియా బాహిరానం పటిఘాతాయ. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకో సద్ధో హోతి, సద్దహతి తథాగతస్స బోధిం ‘ఇతిపి సో…పే… బుద్ధో భగవా’తి. సద్ధేసికో, భిక్ఖవే, అరియసావకో అకుసలం పజహతి, కుసలం భావేతి; సావజ్జం పజహతి, అనవజ్జం భావేతి; సుద్ధం అత్తానం పరిహరతి. ఇమినా పఠమేన సద్ధమ్మేన సమన్నాగతో హోతి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, రఞ్ఞో పచ్చన్తిమే నగరే పరిక్ఖా హోతి గమ్భీరా చేవ విత్థతా చ అబ్భన్తరానం గుత్తియా బాహిరానం పటిఘాతాయ. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకో హిరీమా హోతి, హిరీయతి కాయదుచ్చరితేన వచీదుచ్చరితేన మనోదుచ్చరితేన, హిరీయతి పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం సమాపత్తియా. హిరీపరిక్ఖో ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకో అకుసలం పజహతి, కుసలం భావేతి; సావజ్జం పజహతి, అనవజ్జం భావేతి; సుద్ధం అత్తానం పరిహరతి. ఇమినా దుతియేన సద్ధమ్మేన సమన్నాగతో హోతి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, రఞ్ఞో పచ్చన్తిమే నగరే అనుపరియాయపథో హోతి ఉచ్చో చేవ విత్థతో చ అబ్భన్తరానం గుత్తియా బాహిరానం పటిఘాతాయ. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకో ఓత్తప్పీ హోతి, ఓత్తప్పతి కాయదుచ్చరితేన వచీదుచ్చరితేన మనోదుచ్చరితేన, ఓత్తప్పతి పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం సమాపత్తియా. ఓత్తప్పపరియాయపథో , భిక్ఖవే, అరియసావకో అకుసలం పజహతి, కుసలం భావేతి ; సావజ్జం పజహతి, అనవజ్జం భావేతి; సుద్ధం అత్తానం పరిహరతి. ఇమినా తతియేన సద్ధమ్మేన సమన్నాగతో హోతి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, రఞ్ఞో పచ్చన్తిమే నగరే బహుం ఆవుధం సన్నిచితం హోతి సలాకఞ్చేవ జేవనికఞ్చ అబ్భన్తరానం గుత్తియా బాహిరానం పటిఘాతాయ. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకో బహుస్సుతో హోతి...పే.... దిట్ఠియా సుప్పటివిద్ధా. సుతావుధో, భిక్ఖవే, అరియసావకో అకుసలం పజహతి, కుసలం భావేతి; సావజ్జం పజహతి, అనవజ్జం భావేతి; సుద్ధం అత్తానం పరిహరతి. ఇమినా చతుత్థేన సద్ధమ్మేన సమన్నాగతో హోతి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, రఞ్ఞో పచ్చన్తిమే నగరే బహుబలకాయో పటివసతి, సేయ్యథిదం – హత్థారోహా అస్సారోహా రథికా ధనుగ్గహా చేలకా చలకా పిణ్డదాయకా ఉగ్గా రాజపుత్తా పక్ఖన్దినో మహానాగా సూరా చమ్మయోధినో దాసకపుత్తా అబ్భన్తరానం గుత్తియా బాహిరానం పటిఘాతాయ. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకో ఆరద్ధవీరియో విహరతి అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ, కుసలానం ధమ్మానం ఉపసమ్పదాయ, థామవా దళ్హపరక్కమో అనిక్ఖిత్తధురో కుసలేసు ధమ్మేసు. వీరియబలకాయో, భిక్ఖవే, అరియసావకో అకుసలం పజహతి, కుసలం భావేతి; సావజ్జం పజహతి, అనవజ్జం భావేతి; సుద్ధం అత్తానం పరిహరతి. ఇమినా పఞ్చమేన సద్ధమ్మేన సమన్నాగతో హోతి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, రఞ్ఞో పచ్చన్తిమే నగరే దోవారికో హోతి పణ్డితో బ్యత్తో మేధావీ అఞ్ఞాతానం నివారేతా ఞాతానం పవేసేతా అబ్భన్తరానం గుత్తియా బాహిరానం పటిఘాతాయ . ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకో సతిమా హోతి పరమేన సతినేపక్కేన సమన్నాగతో చిరకతమ్పి చిరభాసితమ్పి సరితా అనుస్సరితా. సతిదోవారికో, భిక్ఖవే, అరియసావకో అకుసలం పజహతి, కుసలం భావేతి; సావజ్జం పజహతి, అనవజ్జం భావేతి; సుద్ధం అత్తానం పరిహరతి. ఇమినా ఛట్ఠేన సద్ధమ్మేన సమన్నాగతో హోతి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, రఞ్ఞో పచ్చన్తిమే నగరే పాకారో హోతి ఉచ్చో చేవ విత్థతో చ వాసనలేపనసమ్పన్నో చ అబ్భన్తరానం గుత్తియా బాహిరానం పటిఘాతాయ. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకో పఞ్ఞవా హోతి ఉదయత్థగామినియా పఞ్ఞాయ సమన్నాగతో అరియాయ నిబ్బేధికాయ సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామినియా. పఞ్ఞావాసనలేపనసమ్పన్నో, భిక్ఖవే, అరియసావకో అకుసలం పజహతి, కుసలం భావేతి; సావజ్జం పజహతి, అనవజ్జం

భావేతి; సుద్ధం అత్తానం పరిహరతి. ఇమినా సత్తమేన సద్ధమ్మేన సమన్నాగతో హోతి. ఇమేహి సత్తహి సద్ధమ్మేహి సమన్నాగతో హోతి.

“కతమేసం చతున్నం ఝానానం ఆభిచేతసికానం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారానం నికామలాభీ హోతి అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ? సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, రఞ్ఞో పచ్చన్తిమే నగరే బహుం తిణకట్ఠోదకం సన్నిచితం హోతి అబ్భన్తరానం రతియా అపరితస్సాయ ఫాసువిహారాయ బాహిరానం పటిఘాతాయ. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకో వివిచ్చేవ కామేహి... పే॰... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి అత్తనో రతియా అపరితస్సాయ ఫాసువిహారాయ ఓక్కమనాయ నిబ్బానస్స.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, రఞ్ఞో పచ్చన్తిమే నగరే బహుం సాలియవకం సన్నిచితం హోతి అబ్భన్తరానం రతియా అపరితస్సాయ ఫాసువిహారాయ బాహిరానం పటిఘాతాయ. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకో వితక్కవిచారానం వూపసమా...పే॰... దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి అత్తనో రతియా అపరితస్సాయ ఫాసువిహారాయ ఓక్కమనాయ నిబ్బానస్స.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, రఞ్ఞో పచ్చన్తిమే నగరే బహుం తిలముగ్గమాసాపరణ్ణం సన్నిచితం హోతి అబ్భన్తరానం రతియా అపరితస్సాయ ఫాసువిహారాయ బాహిరానం పటిఘాతాయ. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకో పీతియా చ విరాగా... పే॰... తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి అత్తనో రతియా అపరితస్సాయ ఫాసువిహారాయ ఓక్కమనాయ నిబ్బానస్స.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, రఞ్ఞో పచ్చన్తిమే నగరే బహుం భేసజ్జం సన్నిచితం హోతి, సేయ్యథిదం – సప్పి నవనీతం తేలం మధు ఫాణితం లోణం అబ్భన్తరానం రతియా అపరితస్సాయ ఫాసువిహారాయ బాహిరానం పటిఘాతాయ. ఏవమేవం ఖో భిక్ఖవే, అరియసావకో సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి అత్తనో రతియా అపరితస్సాయ ఫాసువిహారాయ ఓక్కమనాయ నిబ్బానస్స. ఇమేసం చతున్నం ఝానానం ఆభిచేతసికానం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారానం నికామలాభీ హోతి అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ.

“యతో ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకో ఇమేహి సత్తహి సద్ధమ్మేహి సమన్నాగతో హోతి, ఇమేసఞ్చ చతున్నం ఝానానం ఆభిచేతసికానం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారానం నికామలాభీ హోతి అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అరియసావకో అకరణీయో మారస్స అకరణీయో పాపిమతో”తి. తతియం.

౪. ధమ్మఞ్ఞూసుత్తం

౬౮. “సత్తహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు ఆహునేయ్యో హోతి ...పే॰... అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్స. కతమేహి సత్తహి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ధమ్మఞ్ఞూ చ హోతి అత్థఞ్ఞూ చ అత్తఞ్ఞూ చ మత్తఞ్ఞూ చ కాలఞ్ఞూ చ పరిసఞ్ఞూ చ పుగ్గలపరోపరఞ్ఞూ చ.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ధమ్మఞ్ఞూ హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ధమ్మం జానాతి – సుత్తం గేయ్యం వేయ్యాకరణం గాథం ఉదానం ఇతివుత్తకం జాతకం అబ్భుతధమ్మం వేదల్లం. నో చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ధమ్మం జానేయ్య – సుత్తం గేయ్యం...పే॰...

అబ్భుతధమ్మం వేదల్లం, నయిధ ‘ధమ్మఞ్ఞూ’తి వుచ్చేయ్య. యస్మా చ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ధమ్మం జానాతి – సుత్తం గేయ్యం…పే… అబ్భుతధమ్మం వేదల్లం, తస్మా ‘ధమ్మఞ్ఞూ’తి వుచ్చతి. ఇతి ధమ్మఞ్ఞూ.

“అత్థఞ్ఞూ చ కథం హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు తస్స తస్సేవ భాసితస్స అత్థం జానాతి – ‘అయం ఇమస్స భాసితస్స అత్థో, అయం ఇమస్స భాసితస్స అత్థో’తి. నో చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు తస్స తస్సేవ భాసితస్స అత్థం జానేయ్య – ‘అయం ఇమస్స భాసితస్స అత్థో, అయం ఇమస్స భాసితస్స అత్థో’తి, నయిధ ‘అత్థఞ్ఞూ’తి వుచ్చేయ్య. యస్మా చ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు తస్స తస్సేవ భాసితస్స అత్థం జానాతి – ‘అయం ఇమస్స భాసితస్స అత్థో, అయం ఇమస్స భాసితస్స అత్థో’తి, తస్మా ‘అత్థఞ్ఞూ’తి వుచ్చతి. ఇతి ధమ్మఞ్ఞూ, అత్థఞ్ఞూ.

“అత్తఞ్ఞూ చ కథం హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అత్తానం జానాతి – ‘ఏత్తకోమ్హి సద్ధాయ సీలేన సుతేన చాగేన పఞ్ఞాయ పటిభానేనా’తి. నో చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అత్తానం జానేయ్య – ‘ఏత్తకోమ్హి సద్ధాయ సీలేన సుతేన చాగేన పఞ్ఞాయ పటిభానేనా’తి, నయిధ ‘అత్తఞ్ఞూ’తి వుచ్చేయ్య. యస్మా చ, భిక్ఖవే , భిక్ఖు అత్తానం జానాతి – ‘ఏత్తకోమ్హి సద్ధాయ సీలేన సుతేన చాగేన పఞ్ఞాయ పటిభానేనా’తి, తస్మా ‘అత్తఞ్ఞూ’తి వుచ్చతి. ఇతి ధమ్మఞ్ఞూ, అత్థఞ్ఞూ, అత్తఞ్ఞూ.

“మత్తఞ్ఞూ చ కథం హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు మత్తం జానాతి చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారానం పటిగ్గహణాయ. నో చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు మత్తం జానేయ్య చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారానం పటిగ్గహణాయ, నయిధ ‘మత్తఞ్ఞూ’తి వుచ్చేయ్య. యస్మా చ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు మత్తం జానాతి చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారానం పటిగ్గహణాయ, తస్మా ‘మత్తఞ్ఞూ’తి వుచ్చతి. ఇతి ధమ్మఞ్ఞూ, అత్థఞ్ఞూ, అత్తఞ్ఞూ, మత్తఞ్ఞూ.

“కాలఞ్ఞూ చ కథం హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు, కాలం జానాతి – ‘అయం కాలో ఉద్దేసస్స, అయం కాలో పరిపుచ్ఛాయ, అయం కాలో యోగస్స, అయం కాలో పటిసల్లానస్సా’తి. నో చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాలం జానేయ్య – ‘అయం కాలో ఉద్దేసస్స, అయం కాలో పరిపుచ్ఛాయ, అయం కాలో యోగస్స, అయం కాలో పటిసల్లానస్సా’తి, నయిధ ‘కాలఞ్ఞూ’తి వుచ్చేయ్య. యస్మా చ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాలం జానాతి – ‘అయం కాలో ఉద్దేసస్స, అయం కాలో పరిపుచ్ఛాయ, అయం కాలో యోగస్స, అయం కాలో పటిసల్లానస్సా’తి, తస్మా ‘కాలఞ్ఞూ’తి వుచ్చతి. ఇతి ధమ్మఞ్ఞూ, అత్థఞ్ఞూ, అత్తఞ్ఞూ, మత్తఞ్ఞూ, కాలఞ్ఞూ.

“పరిసఞ్ఞూ చ కథం హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పరిసం జానాతి – ‘అయం ఖత్తియపరిసా, అయం బ్రాహ్మణపరిసా, అయం గహపతిపరిసా, అయం సమణపరిసా. తత్థ ఏవం ఉపసఙ్కమితబ్బం, ఏవం ఠాతబ్బం , ఏవం కత్తబ్బం, ఏవం నిసీదితబ్బం, ఏవం భాసితబ్బం, ఏవం తుణ్హీ భవితబ్బ’న్తి. నో చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పరిసం జానేయ్య – ‘అయం ఖత్తియపరిసా… పే… ఏవం తుణ్హీ భవితబ్బ’న్తి, నయిధ ‘పరిసఞ్ఞూ’తి వుచ్చేయ్య. యస్మా చ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పరిసం జానాతి – ‘అయం ఖత్తియపరిసా, అయం బ్రాహ్మణపరిసా, అయం గహపతిపరిసా, అయం సమణపరిసా . తత్థ ఏవం ఉపసఙ్కమితబ్బం, ఏవం ఠాతబ్బం, ఏవం కత్తబ్బం, ఏవం నిసీదితబ్బం, ఏవం భాసితబ్బం, ఏవం తుణ్హీ భవితబ్బ’న్తి, తస్మా ‘పరిసఞ్ఞూ’తి వుచ్చతి. ఇతి ధమ్మఞ్ఞూ, అత్థఞ్ఞూ, అత్తఞ్ఞూ, మత్తఞ్ఞూ, కాలఞ్ఞూ, పరిసఞ్ఞూ.

“పుగ్గలపరోపరఞ్ఞూ చ కథం హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో [సబ్బత్థపి ఇధ ఆరమ్భ “భిక్ఖునో” త్వేవ దిస్సతి] ద్వయేన పుగ్గలా విదితా హోన్తి. ద్వే పుగ్గలా – ఏకో అరియానం దస్సనకామో, ఏకో అరియానం న దస్సనకామో. య్వాయం పుగ్గలో అరియానం న దస్సనకామో , ఏవం సో తేనఙ్గేన గారయ్హో. య్వాయం పుగ్గలో అరియానం దస్సనకామో, ఏవం సో తేనఙ్గేన పాసంసో.

“ద్వే పుగ్గలా అరియానం దస్సనకామా – ఏకో సద్ధమ్మం సోతుకామో, ఏకో సద్ధమ్మం న సోతుకామో. య్వాయం పుగ్గలో సద్ధమ్మం న సోతుకామో, ఏవం సో తేనఙ్గేన గారయ్హో. య్వాయం పుగ్గలో సద్ధమ్మం సోతుకామో, ఏవం సో తేనఙ్గేన పాసంసో.

“ద్వే పుగ్గలా సద్ధమ్మం సోతుకామా – ఏకో ఓహితసోతో ధమ్మం సుణాతి, ఏకో అనోహితసోతో ధమ్మం సుణాతి. య్వాయం పుగ్గలో అనోహితసోతో ధమ్మం సుణాతి, ఏవం సో తేనఙ్గేన గారయ్హో. య్వాయం పుగ్గలో ఓహితసోతో ధమ్మం సుణాతి, ఏవం సో తేనఙ్గేన పాసంసో.

“ద్వే పుగ్గలా ఓహితసోతా ధమ్మం సుణన్తి [సుణన్తా (క.)] – ఏకో సుత్వా ధమ్మం ధారేతి, ఏకో సుత్వా ధమ్మం న ధారేతి. య్వాయం పుగ్గలో సుత్వా న ధమ్మం ధారేతి, ఏవం సో తేనఙ్గేన గారయ్హో. య్వాయం పుగ్గలో సుత్వా ధమ్మం ధారేతి, ఏవం సో తేనఙ్గేన పాసంసో.

“ద్వే పుగ్గలా సుత్వా ధమ్మం ధారేన్తి [ధారేన్తా (క.)] – ఏకో ధాతానం [ధతానం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] ధమ్మానం అత్థం ఉపపరిక్ఖతి, ఏకో ధాతానం ధమ్మానం అత్థం న ఉపపరిక్ఖతి. య్వాయం పుగ్గలో ధాతానం ధమ్మానం అత్థం న ఉపపరిక్ఖతి, ఏవం సో తేనఙ్గేన గారయ్హో. య్వాయం పుగ్గలో ధాతానం ధమ్మానం అత్థం ఉపపరిక్ఖతి, ఏవం సో తేనఙ్గేన పాసంసో.

“ద్వే పుగ్గలా ధాతానం ధమ్మానం అత్థం ఉపపరిక్ఖన్తి [ఉపపరిక్ఖన్తా (క.)] – ఏకో అత్థమఞ్ఞాయ ధమ్మమఞ్ఞాయ ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో, ఏకో అత్థమఞ్ఞాయ ధమ్మమఞ్ఞాయ న ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో. య్వాయం పుగ్గలో అత్థమఞ్ఞాయ ధమ్మమఞ్ఞాయ న ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో, ఏవం సో తేనఙ్గేన గారయ్హో. య్వాయం పుగ్గలో అత్థమఞ్ఞాయ ధమ్మమఞ్ఞాయ ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో, ఏవం సో తేనఙ్గేన పాసంసో.

“ద్వే పుగ్గలా అత్థమఞ్ఞాయ ధమ్మమఞ్ఞాయ ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నా – ఏకో అత్తహితాయ పటిపన్నో నో పరహితాయ, ఏకో అత్తహితాయ చ పటిపన్నో పరహితాయ చ. య్వాయం పుగ్గలో అత్తహితాయ పటిపన్నో నో పరహితాయ, ఏవం సో తేనఙ్గేన గారయ్హో. య్వాయం పుగ్గలో అత్థహితాయ చ పటిపన్నో పరహితాయ చ, ఏవం సో తేనఙ్గేన పాసంసో. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో [భిక్ఖునా (సీ. స్యా.)] ద్వయేన పుగ్గలా విదితా హోన్తి. ఏవం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పుగ్గలపరోపరఞ్ఞూ హోతి. “ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, సత్తహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు ఆహునేయ్యో హోతి పాహునేయ్యో... పే.... అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్సా”తి. చతుత్థం.

౫. పారిచ్ఛత్తకసుత్తం

౬౯. "యస్మిం, భిక్ఖవే, సమయే దేవానం తావతింసానం పారిచ్ఛత్తకో కోవిళారో పణ్డుపలాసో హోతి, అత్తమనా, భిక్ఖవే, దేవా తావతింసా తస్మిం సమయే హోన్తి – 'పణ్డుపలాసో దాని పారిచ్ఛత్తకో కోవిళారో నచిరస్సేవ దాని పన్నపలాసో భవిస్సతీ'"తి.

"యస్మిం, భిక్ఖవే, సమయే దేవానం తావతింసానం పారిచ్ఛత్తకో కోవిళారో పన్నపలాసో హోతి, అత్తమనా, భిక్ఖవే, దేవా తావతింసా తస్మిం సమయే హోన్తి – 'పన్నపలాసో దాని పారిచ్ఛత్తకో కోవిళారో నచిరస్సేవ దాని జాలకజాతో భవిస్సతీ'"తి.

"యస్మిం, భిక్ఖవే, సమయే దేవానం తావతింసానం పారిచ్ఛత్తకో కోవిళారో జాలకజాతో హోతి, అత్తమనా, భిక్ఖవే, దేవా తావతింసా తస్మిం సమయే హోన్తి – 'జాలకజాతో దాని పారిచ్ఛత్తకో కోవిళారో నచిరస్సేవ దాని ఖారకజాతో భవిస్సతీ'"తి.

"యస్మిం, భిక్ఖవే, సమయే దేవానం తావతింసానం పారిచ్ఛత్తకో కోవిళారో ఖారకజాతో హోతి, అత్తమనా, భిక్ఖవే, దేవా తావతింసా తస్మిం సమయే హోన్తి – 'ఖారకజాతో దాని పారిచ్ఛత్తకో కోవిళారో నచిరస్సేవ దాని కుటుమలకజాతో [కుడుమలకజాతో (సీ. స్యా. పీ.)] భవిస్సతీ'"తి.

"యస్మిం , భిక్ఖవే, సమయే దేవానం తావతింసానం పారిచ్ఛత్తకో కోవిళారో కుటుమలకజాతో హోతి , అత్తమనా, భిక్ఖవే, దేవా తావతింసా తస్మిం సమయే హోన్తి – 'కుటుమలకజాతో దాని పారిచ్ఛత్తకో కోవిళారో నచిరస్సేవ దాని కోరకజాతో [కోకాసకజాతో (సీ. స్యా.), కోసకజాతో (క.)] భవిస్సతీ'"తి.

"యస్మిం, భిక్ఖవే, సమయే దేవానం తావతింసానం పారిచ్ఛత్తకో కోవిళారో కోరకజాతో హోతి, అత్తమనా, భిక్ఖవే, దేవా తావతింసా తస్మిం సమయే హోన్తి – 'కోరకజాతో దాని పారిచ్ఛత్తకో కోవిళారో నచిరస్సేవ దాని సబ్బఫాలిఫుల్లో [సబ్బపాలిఫుల్లో (సీ. పీ.)] భవిస్సతీ'"తి.

"యస్మిం, భిక్ఖవే, సమయే దేవానం తావతింసానం పారిచ్ఛత్తకో కోవిళారో సబ్బఫాలిఫుల్లో హోతి, అత్తమనా, భిక్ఖవే, దేవా తావతింసా పారిచ్ఛత్తకస్స కోవిళారస్స మూలే దిబ్బే చత్తారో మాసే పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితా సమఙ్గీభూతా పరిచారేన్తి.

"సబ్బఫాలిఫుల్లస్స ఖో పన, భిక్ఖవే, పారిచ్ఛత్తకస్స కోవిళారస్స సమన్తా పఞ్ఞాసయోజనాని ఆభాయ ఫుటం హోతి, అనువాతం యోజనసతం గన్ధో గచ్ఛతి, అయమానుభావో పారిచ్ఛత్తకస్స కోవిళారస్స.

"ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, యస్మిం సమయే అరియసావకో అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జాయ చేతేతి, పణ్డుపలాసో, భిక్ఖవే, అరియసావకో తస్మిం సమయే హోతి దేవానంవ తావతింసానం పారిచ్ఛత్తకో కోవిళారో.

"యస్మిం, భిక్ఖవే, సమయే అరియసావకో కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి, పన్నపలాసో, భిక్ఖవే, అరియసావకో తస్మిం సమయే హోతి దేవానంవ తావతింసానం పారిచ్ఛత్తకో కోవిళారో.

“యస్మిం, భిక్ఖవే, సమయే అరియసావకో వివిచ్చేవ కామేహి…పే॰… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, జాలకజాతో, భిక్ఖవే, అరియసావకో తస్మిం సమయే హోతి దేవానంవ తావతింసానం పారిచ్ఛత్తకో కోవిళారో.

“యస్మిం , భిక్ఖవే, సమయే అరియసావకో వితక్కవిచారానం వూపసమా…పే॰… దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, ఖారకజాతో, భిక్ఖవే, అరియసావకో తస్మిం సమయే హోతి దేవానంవ తావతింసానం పారిచ్ఛత్తకో కోవిళారో.

“యస్మిం, భిక్ఖవే, సమయే అరియసావకో పీతియా చ విరాగా…పే॰… తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, కుటుమలకజాతో, భిక్ఖవే, అరియసావకో తస్మిం సమయే హోతి దేవానంవ తావతింసానం పారిచ్ఛత్తకో కోవిళారో.

“యస్మిం, భిక్ఖవే, సమయే అరియసావకో సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా…పే॰… చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, కోరకజాతో, భిక్ఖవే, అరియసావకో తస్మిం సమయే హోతి దేవానంవ తావతింసానం పారిచ్ఛత్తకో కోవిళారో.

“యస్మిం, భిక్ఖవే, సమయే అరియసావకో ఆసవానం ఖయా…పే॰… సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, సబ్బఫాలిఫుల్లో, భిక్ఖవే, అరియసావకో తస్మిం సమయే హోతి దేవానంవ తావతింసానం పారిచ్ఛత్తకో కోవిళారో.

“తస్మిం, భిక్ఖవే, సమయే భుమ్మా దేవా సద్దమనుస్సావేన్తి – ‘ఏసో ఇత్థన్నామో ఆయస్మా ఇత్థన్నామస్స ఆయస్మతో సద్ధివిహారికో అముకమ్హా గామా వా నిగమా వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతీ’తి. భుమ్మానం దేవానం సద్దం సుత్వా చాతుమహారాజికా దేవా…పే॰… తావతింసా దేవా… యామా దేవా… తుసితా దేవా… నిమ్మానరతీ దేవా… పరనిమ్మితవసవత్తీ దేవా… బ్రహ్మకాయికా దేవా సద్దమనుస్సావేన్తి – ‘ఏసో ఇత్థన్నామో ఆయస్మా ఇత్థన్నామస్స ఆయస్మతో సద్ధివిహారికో అముకమ్హా గామా వా నిగమా వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతీ’తి. ఇతిహ తేన ఖణేన తేన ముహుత్తేన యావ బ్రహ్మలోకా సద్దో [సాధుకారసద్దో (సీ॰ అట్ఠ॰, క॰ అట్ఠ॰)] అబ్భుగ్గచ్ఛతి , అయమానుభావో ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో”తి. పఞ్చమం.

౬. సక్కచ్చసుత్తం

౭౦. అథ ఖో ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – “కిం ను ఖో, భిక్ఖు, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరన్తో అకుసలం పజహేయ్య, కుసలం భావేయ్యా”తి? అథ ఖో ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స ఏతదహోసి – “సత్థారం ఖో, భిక్ఖు, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరన్తో అకుసలం పజహేయ్య, కుసలం భావేయ్య. ధమ్మం ఖో, భిక్ఖు…పే॰… సఙ్ఘం ఖో, భిక్ఖు…పే॰… సిక్ఖం ఖో, భిక్ఖు…పే॰… సమాధిం ఖో, భిక్ఖు…పే॰… అప్పమాదం ఖో, భిక్ఖు…పే॰… పటిసన్థారం ఖో, భిక్ఖు సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరన్తో అకుసలం పజహేయ్య, కుసలం భావేయ్యా”తి.

అథ ఖో ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స ఏతదహోసి – “ఇమే ఖో మే ధమ్మా పరిసుద్ధా పరియోదాతా, యంనూనాహం ఇమే ధమ్మే గన్త్వా [గహేత్వా (క.)] భగవతో ఆరోచేయ్యం. ఏవం మే ఇమే ధమ్మా పరిసుద్ధా చేవ భవిస్సన్తి పరిసుద్ధసఙ్ఖాతతరా చ. సేయ్యథాపి నామ పురిసో సువణ్ణనిక్ఖం అధిగచ్ఛేయ్య పరిసుద్ధం పరియోదాతం. తస్స ఏవమస్స – ‘అయం ఖో మే సువణ్ణనిక్ఖో పరిసుద్ధో పరియోదాతో, యంనూనాహం ఇమం సువణ్ణనిక్ఖం గన్త్వా [గహేత్వా (క.)] కమ్మారానం దస్సేయ్యం. ఏవం మే అయం సువణ్ణనిక్ఖో సకమ్మారగతో పరిసుద్ధో చేవ భవిస్సతి పరిసుద్ధసఙ్ఖాతతరో చ. ఏవమేవం [ఖో (క.)] మే ఇమే ధమ్మా పరిసుద్ధా పరియోదాతా, యంనూనాహం ఇమే ధమ్మే గన్త్వా [గహేత్వా (క.)] భగవతో ఆరోచేయ్యం. ఏవం మే ఇమే ధమ్మా పరిసుద్ధా చేవ భవిస్సన్తి పరిసుద్ధసఙ్ఖాతతరా చా’”తి.

అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ –

“ఇధ మయ్హం, భన్తే, రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – ‘కిం ను ఖో, భిక్ఖు, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరన్తో అకుసలం పజహేయ్య, కుసలం భావేయ్యా’తి? అథ ఖో తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏతదహోసి – ‘సత్థారం ఖో, భిక్ఖు, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరన్తో అకుసలం పజహేయ్య, కుసలం భావేయ్య. ధమ్మం ఖో, భిక్ఖు ...పే.... పటిసన్థారం ఖో, భిక్ఖు సక్కత్వా...పే.... కుసలం భావేయ్యా’తి. అథ ఖో తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏతదహోసి – ‘ఇమే ఖో మే ధమ్మా పరిసుద్ధా పరియోదాతా, యంనూనాహం ఇమే ధమ్మే గన్త్వా భగవతో ఆరోచేయ్యం. ఏవం మే ఇమే ధమ్మా పరిసుద్ధా చేవ భవిస్సన్తి పరిసుద్ధసఙ్ఖాతతరా చ. సేయ్యథాపి నామ పురిసో సువణ్ణనిక్ఖం అధిగచ్ఛేయ్య పరిసుద్ధం పరియోదాతం. తస్స ఏవమస్స – అయం ఖో మే సువణ్ణనిక్ఖో పరిసుద్ధో పరియోదాతో, యంనూనాహం ఇమం సువణ్ణనిక్ఖం గన్త్వా కమ్మారానం దస్సేయ్యం. ఏవం మే అయం సువణ్ణనిక్ఖో సకమ్మారగతో పరిసుద్ధో చేవ భవిస్సతి పరిసుద్ధసఙ్ఖాతతరో చ. ఏవమేవం మే ఇమే ధమ్మా పరిసుద్ధా పరియోదాతా, యంనూనాహం ఇమే ధమ్మే గన్త్వా భగవతో ఆరోచేయ్యం. ఏవం మే ఇమే ధమ్మా పరిసుద్ధా చేవ భవిస్సన్తి పరిసుద్ధసఙ్ఖాతతరా చా’”తి.

“సాధు సాధు, సారిపుత్త ! సత్థారం ఖో, సారిపుత్త, భిక్ఖు సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరన్తో అకుసలం పజహేయ్య, కుసలం భావేయ్య. ధమ్మం ఖో, సారిపుత్త, భిక్ఖు సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరన్తో అకుసలం పజహేయ్య, కుసలం భావేయ్య. సఙ్ఘం ఖో...పే.... సిక్ఖం ఖో... సమాధిం ఖో... అప్పమాదం ఖో... పటిసన్థారం ఖో, సారిపుత్త, భిక్ఖు సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరన్తో అకుసలం పజహేయ్య, కుసలం భావేయ్యా”తి.

ఏవం వుత్తే ఆయస్మా సారిపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – “ఇమస్స ఖో అహం, భన్తే, భగవతా సంఖిత్తేన భాసితస్స ఏవం విత్థారేన అత్థం ఆజానామి. సో వత, భన్తే, భిక్ఖు సత్థరి అగారవో ధమ్మే సగారవో భవిస్సతీతి నేతం ఠానం విజ్జతి. యో సో, భన్తే, భిక్ఖు సత్థరి అగారవో ధమ్మేపి సో అగారవో”.

“సో వత, భన్తే, భిక్ఖు సత్థరి అగారవో ధమ్మే అగారవో సఙ్ఘే సగారవో భవిస్సతీతి నేతం ఠానం విజ్జతి. యో సో, భన్తే, భిక్ఖు సత్థరి అగారవో ధమ్మే అగారవో సఙ్ఘేపి సో అగారవో.

"సో వత, భన్తే, భిక్ఖు సత్థరి అగారవో ధమ్మే అగారవో సఙ్ఘే అగారవో సిక్ఖాయ సగారవో భవిస్సతీతి నేతం ఠానం విజ్జతి. యో సో, భన్తే, భిక్ఖు సత్థరి అగారవో ధమ్మే అగారవో సఙ్ఘే అగారవో సిక్ఖాయపి సో అగారవో.

"సో వత, భన్తే, భిక్ఖు సత్థరి అగారవో ధమ్మే అగారవో సఙ్ఘే అగారవో సిక్ఖాయ అగారవో సమాధిస్మిం సగారవో భవిస్సతీతి నేతం ఠానం విజ్జతి. యో సో, భన్తే, భిక్ఖు సత్థరి అగారవో ధమ్మే అగారవో సఙ్ఘే అగారవో సిక్ఖాయ అగారవో సమాధిస్మిమ్పి సో అగారవో.

"సో వత, భన్తే, భిక్ఖు సత్థరి అగారవో ధమ్మే అగారవో సఙ్ఘే అగారవో సిక్ఖాయ అగారవో సమాధిస్మిం అగారవో అప్పమాదే సగారవో భవిస్సతీతి నేతం ఠానం విజ్జతి. యో సో, భన్తే, భిక్ఖు సత్థరి అగారవో ధమ్మే అగారవో సఙ్ఘే అగారవో సిక్ఖాయ అగారవో సమాధిస్మిం అగారవో అప్పమాదేపి సో అగారవో.

"సో వత, భన్తే, భిక్ఖు సత్థరి అగారవో ధమ్మే అగారవో సఙ్ఘే అగారవో సిక్ఖాయ అగారవో సమాధిస్మిం అగారవో అప్పమాదే అగారవో పటిసన్థారే సగారవో భవిస్సతీతి నేతం ఠానం విజ్జతి. యో సో, భన్తే, భిక్ఖు సత్థరి అగారవో...పే.... అప్పమాదే అగారవో పటిసన్థారేపి సో అగారవో.

"సో వత, భన్తే, భిక్ఖు సత్థరి సగారవో ధమ్మే అగారవో భవిస్సతీతి నేతం ఠానం విజ్జతి. యో సో, భన్తే, భిక్ఖు సత్థరి సగారవో ధమ్మేపి సో సగారవో...పే.....

"సో వత, భన్తే, భిక్ఖు సత్థరి సగారవో...పే. ... అప్పమాదే సగారవో పటిసన్థారే అగారవో భవిస్సతీతి నేతం ఠానం విజ్జతి. యో సో, భన్తే, భిక్ఖు సత్థరి సగారవో...పే.... అప్పమాదే సగారవో పటిసన్థారేపి సో సగారవో.

"సో వత, భన్తే, భిక్ఖు సత్థరి సగారవో ధమ్మేపి సగారవో భవిస్సతీతి ఠానమేతం విజ్జతి. యో సో, భన్తే, భిక్ఖు సత్థరి సగారవో ధమ్మేపి సో సగారవో...పే.....

"సో వత, భన్తే, భిక్ఖు సత్థరి సగారవో...పే.... అప్పమాదే సగారవో పటిసన్థారేపి సగారవో భవిస్సతీతి ఠానమేతం విజ్జతి. యో సో, భన్తే, భిక్ఖు సత్థరి సగారవో ధమ్మే సగారవో సఙ్ఘే సగారవో సిక్ఖాయ సగారవో సమాధిస్మిం సగారవో అప్పమాదే సగారవో పటిసన్థారేపి సో సగారవో"తి.

"ఇమస్స ఖో అహం, భన్తే, భగవతా సంఖిత్తేన భాసితస్స ఏవం విత్థారేన అత్థం ఆజానామీ"తి.

"సాధు సాధు, సారిపుత్త! సాధు ఖో త్వం, సారిపుత్త, ఇమస్స మయా సంఖిత్తేన భాసితస్స ఏవం విత్థారేన అత్థం ఆజానాసి. సో వత, సారిపుత్త, భిక్ఖు సత్థరి అగారవో ధమ్మే సగారవో భవిస్సతీతి నేతం ఠానం విజ్జతి...పే.... యో సో, సారిపుత్త, భిక్ఖు సత్థరి అగారవో ధమ్మే అగారవో సఙ్ఘే అగారవో సిక్ఖాయ అగారవో సమాధిస్మిం అగారవో అప్పమాదేపి సో అగారవో.

“నో వత, సారిపుత్త, భిక్ఖు సత్థరి అగారవో ధమ్మే అగారవో సఙ్ఘే అగారవో సిక్ఖాయ అగారవో సమాధిస్మిం అగారవో అప్పమాదే అగారవో పటిసన్థారే సగారవో భవిస్సతీతి నేతం ఠానం విజ్జతి. యో సో, సారిపుత్త, భిక్ఖు సత్థరి అగారవో ధమ్మే అగారవో సఙ్ఘే అగారవో సిక్ఖాయ అగారవో సమాధిస్మిం అగారవో అప్పమాదే అగారవో పటిసన్థారేపి సో అగారవో.

“నో వత, సారిపుత్త, భిక్ఖు సత్థరి సగారవో ధమ్మే అగారవో భవిస్సతీతి నేతం ఠానం విజ్జతి…పే.… యో సో, సారిపుత్త, భిక్ఖు సత్థరి సగారవో ధమ్మేపి సో సగారవో …పే.….

“నో వత, సారిపుత్త, భిక్ఖు సత్థరి సగారవో ధమ్మే సగారవో…పే.… అప్పమాదే సగారవో పటిసన్థారే అగారవో భవిస్సతీతి నేతం ఠానం విజ్జతి. యో సో, సారిపుత్త, భిక్ఖు సత్థరి సగారవో…పే.… అప్పమాదే సగారవో పటిసన్థారేపి సో సగారవో.

“నో వత, సారిపుత్త, భిక్ఖు సత్థరి సగారవో ధమ్మేపి సగారవో భవిస్సతీతి ఠానమేతం విజ్జతి. యో సో, సారిపుత్త, భిక్ఖు సత్థరి సగారవో ధమ్మేపి సో సగారవో…పే.….

“నో వత, సారిపుత్త, భిక్ఖు సత్థరి సగారవో…పే.… అప్పమాదే సగారవో పటిసన్థారేపి నో సగారవో భవిస్సతీతి ఠానమేతం విజ్జతి. యో సో, సారిపుత్త, భిక్ఖు సత్థరి సగారవో…పే.… అప్పమాదే సగారవో పటిసన్థారేపి సో సగారవో”తి.

“ఇమస్స ఖో, సారిపుత్త, మయా సంఖిత్తేన భాసితస్స ఏవం విత్థారేన అత్థో దట్ఠబ్బో”తి. ఛట్ఠం.

౭. భావనాసుత్తం

౭౧. “భావనం అననుయుత్తస్స, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో విహరతో కిఞ్చాపి ఏవం ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జేయ్య – ‘అహో వత మే అనుపాదాయ ఆసవేహి చిత్తం విముచ్చేయ్యా’తి, అథ ఖ్వస్స నేవ అనుపాదాయ ఆసవేహి చిత్తం విముచ్చతి. తం కిస్స హేతు? ‘అభావితత్తా’తిస్స వచనీయం. కిస్స అభావితత్తా? చతున్నం సతిపట్ఠానానం, చతున్నం సమ్మప్పధానానం, చతున్నం ఇద్ధిపాదానం, పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం, పఞ్చన్నం బలానం, సత్తన్నం బోజ్ఝఙ్గానం, అరియస్స అట్ఠఙ్గికస్స మగ్గస్స.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, కుక్కుటియా అణ్డాని అట్ఠ వా దస వా ద్వాదస వా. తానస్సు కుక్కుటియా న సమ్మా అధిసయితాని, న సమ్మా పరిసేదితాని, న సమ్మా పరిభావితాని . కిఞ్చాపి తస్సా కుక్కుటియా ఏవం ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జేయ్య – ‘అహో వత మే కుక్కుటపోతకా పాదనఖసిఖాయ వా ముఖతుణ్డకేన వా అణ్డకోసం పదాలేత్వా సోత్థినా అభినిబ్భిజ్జేయ్యు’న్తి, అథ ఖో అభబ్బావ తే కుక్కుటపోతకా పాదనఖసిఖాయ వా ముఖతుణ్డకేన వా అణ్డకోసం పదాలేత్వా సోత్థినా అభినిబ్భిజ్జితుం. తం కిస్స హేతు? తథా హి, భిక్ఖవే, కుక్కుటియా అణ్డాని న సమ్మా అధిసయితాని, న సమ్మా పరిసేదితాని, న సమ్మా పరిభావితాని. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, భావనం అననుయుత్తస్స భిక్ఖునో విహరతో కిఞ్చాపి ఏవం ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జేయ్య – ‘అహో వత మే అనుపాదాయ ఆసవేహి చిత్తం విముచ్చేయ్యా’తి, అథ ఖ్వస్స నేవ అనుపాదాయ ఆసవేహి చిత్తం విముచ్చతి. తం కిస్స హేతు? ‘అభావితత్తా’తిస్స వచనీయం. కిస్స అభావితత్తా? చతున్నం సతిపట్ఠానానం,

చతున్నం సమ్మప్పధానానం, చతున్నం ఇద్ధిపాదానం, పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం, పఞ్చన్నం బలానం, సత్తన్నం బోజ్ఝఙ్గానం, అరియస్స అట్ఠఙ్గికస్స మగ్గస్స.

“భావనం అనుయుత్తస్స, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో విహరతో కిఞ్చాపి న ఏవం ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జేయ్య – ‘అహో వత మే అనుపాదాయ ఆసవేహి చిత్తం విముచ్చేయ్యా’తి, అథ ఖ్వస్స అనుపాదాయ ఆసవేహి చిత్తం విముచ్చతి. తం కిస్స హేతు? ‘భావితత్తా’తిస్స వచనీయం. కిస్స భావితత్తా? చతున్నం సతిపట్ఠానానం, చతున్నం సమ్మప్పధానానం, చతున్నం ఇద్ధిపాదానం, పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం, పఞ్చన్నం బలానం, సత్తన్నం బోజ్ఝఙ్గానం, అరియస్స అట్ఠఙ్గికస్స మగ్గస్స.

“సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, కుక్కుటియా అణ్డాని అట్ఠ వా దస వా ద్వాదస వా. తానస్సు కుక్కుటియా సమ్మా అధిసయితాని, సమ్మా పరిసేదితాని, సమ్మా పరిభావితాని . కిఞ్చాపి తస్సా కుక్కుటియా న ఏవం ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జేయ్య – ‘అహో వత మే కుక్కుటపోతకా పాదనఖసిఖాయ వా ముఖతుణ్డకేన వా అణ్డకోసం పదాలేత్వా సోత్థినా అభినిబ్భిజ్జేయ్యు’న్తి, అథ ఖో భబ్బావ తే కుక్కుటపోతకా పాదనఖసిఖాయ వా ముఖతుణ్డకేన వా అణ్డకోసం పదాలేత్వా సోత్థినా అభినిబ్భిజ్జితుం. తం కిస్స హేతు? తథా హి, భిక్ఖవే, కుక్కుటియా అణ్డాని సమ్మా అధిసయితాని, సమ్మా పరిసేదితాని, సమ్మా పరిభావితాని. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, భావనం అనుయుత్తస్స భిక్ఖునో విహరతో కిఞ్చాపి న ఏవం ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జేయ్య – ‘అహో వత మే అనుపాదాయ ఆసవేహి చిత్తం విముచ్చేయ్యా’తి, అథ ఖ్వస్స అనుపాదాయ ఆసవేహి చిత్తం విముచ్చతి. తం కిస్స హేతు? ‘భావితత్తా’తిస్స వచనీయం. కిస్స భావితత్తా? చతున్నం సతిపట్ఠానానం…పే.… అరియస్స అట్ఠఙ్గికస్స మగ్గస్స.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, ఫలగణ్డస్స [పలగణ్డస్స (?)] వా ఫలగణ్డన్తేవాసికస్స వా దిస్సన్తేవ [ఖీయన్తే (క.)] వాసిజటే [దిస్సన్తి అఙ్గులిపదాని (సీ.), అఙ్గులపదాని దిస్సన్తి అఙ్గులపదం (క.)] అఙ్గులిపదాని దిస్సతి [దిస్సన్తి (స్యా.)] అఙ్గుట్ఠపదం [దిస్సన్తి అఙ్గులిపదాని (సీ.), అఙ్గులపదాని దిస్సన్తి అఙ్గులపదం (క.)]. నో చ ఖ్వస్స ఏవం ఞాణం హోతి – ‘ఏత్తకం మే అజ్జ వాసిజటస్స ఖీణం, ఏత్తకం హియ్యో, ఏత్తకం పరే’తి, అథ ఖ్వస్స ఖీణే ‘ఖీణ’న్తేవ ఞాణం హోతి. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, భావనం అనుయుత్తస్స భిక్ఖునో విహరతో కిఞ్చాపి న ఏవం ఞాణం హోతి – ‘ఏత్తకం మే అజ్జ ఆసవానం ఖీణం, ఏత్తకం హియ్యో, ఏత్తకం పరే’తి, అథ ఖ్వస్స ఖీణే ‘ఖీణ’న్తేవ ఞాణం హోతి.

“సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, సాముద్దికాయ నావాయ వేత్తబన్ధనబద్ధాయ [వేత్తబన్ధాయ (క.)] ఛ మాసాని ఉదకే పరియాదాయ హేమన్తికేన థలే ఉక్ఖిత్తాయ వాతాతపపరేతాని బన్ధనాని, తాని పావుస్సకేన మేఘేన అభిప్పవుట్ఠాని అప్పకసిరేనేవ పరిహాయన్తి [పటిప్పస్సమ్భన్తి (సీ. స్యా.)], పూతికాని భవన్తి. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, భావనం అనుయుత్తస్స భిక్ఖునో విహరతో అప్పకసిరేనేవ సంయోజనాని పటిప్పస్సమ్భన్తి, పూతికాని భవన్తీ”తి. సత్తమం.

౮. అగ్గిక్ఖన్ధోపమసుత్తం

౭౨. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కోసలేసు చారికం చరతి మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం. అద్దసా ఖో భగవా అద్ధానమగ్గప్పటిపన్నో అఞ్ఞతరస్మిం పదేసే మహన్తం అగ్గిక్ఖన్ధం ఆదిత్తం సమ్పజ్జలితం సజోతిభూతం [సఞ్జోతిభూతం

(స్యా.)]. దిస్వాన మగ్గా ఓక్కమ్మ అఞ్ఞతరస్మిం రుక్ఖమూలే పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. నిసజ్జ ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "పస్సథ నో తుమ్హే, భిక్ఖవే, అముం మహన్తం అగ్గిక్ఖన్ధం ఆదిత్తం సమ్పజ్జలితం సజోతిభూత"న్తి? "ఏవం, భన్తే"తి.

"తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, కతమం ను ఖో వరం – యం అముం మహన్తం అగ్గిక్ఖన్ధం ఆదిత్తం సమ్పజ్జలితం సజోతిభూతం ఆలిఙ్గిత్వా ఉపనిసీదేయ్య వా ఉపనిపజ్జేయ్య వా, యం వా ఖత్తియకఞ్ఞం వా బ్రాహ్మణకఞ్ఞం వా గహపతికఞ్ఞం వా ముదుతలునహత్థపాదం ఆలిఙ్గిత్వా ఉపనిసీదేయ్య వా ఉపనిపజ్జేయ్య వా"తి? "ఏతదేవ, భన్తే, వరం – యం ఖత్తియకఞ్ఞం వా బ్రాహ్మణకఞ్ఞం వా గహపతికఞ్ఞం వా ముదుతలునహత్థపాదం ఆలిఙ్గిత్వా ఉపనిసీదేయ్య వా ఉపనిపజ్జేయ్య వా, దుక్ఖఞ్హేతం, భన్తే, యం అముం మహన్తం అగ్గిక్ఖన్ధం ఆదిత్తం సమ్పజ్జలితం సజోతిభూతం ఆలిఙ్గిత్వా ఉపనిసీదేయ్య వా ఉపనిపజ్జేయ్య వా"తి.

"ఆరోచయామి వో, భిక్ఖవే, పటివేదయామి వో, భిక్ఖవే, యథా ఏతదేవ తస్స వరం దుస్సీలస్స పాపధమ్మస్స అసుచిసఙ్కస్సరసమాచారస్స పటిచ్ఛన్నకమ్మన్తస్స అస్సమణస్స సమణపటిఞ్ఞస్స అబ్రహ్మచారిస్స బ్రహ్మచారిపటిఞ్ఞస్స అన్తోపూతికస్స అవస్సుతస్స కసమ్బుజాతస్స యం అముం మహన్తం అగ్గిక్ఖన్ధం ఆదిత్తం సమ్పజ్జలితం సజోతిభూతం ఆలిఙ్గిత్వా ఉపనిసీదేయ్య వా ఉపనిపజ్జేయ్య వా. తం కిస్స హేతు? తతోనిదానఞ్హి సో, భిక్ఖవే, మరణం వా నిగచ్ఛేయ్య మరణమత్తం వా దుక్ఖం, న త్వేవ తప్పచ్చయా కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జేయ్య.

"యఞ్చ ఖో సో, భిక్ఖవే, దుస్సీలో పాపధమ్మో అసుచిసఙ్కస్సరసమాచారో...పే.... కసమ్బుజాతో ఖత్తియకఞ్ఞం వా బ్రాహ్మణకఞ్ఞం వా గహపతికఞ్ఞం వా ముదుతలునహత్థపాదం ఆలిఙ్గిత్వా ఉపనిసీదతి వా ఉపనిపజ్జతి వా, తఞ్హి తస్స [తం హిస్స (క.)], భిక్ఖవే, హోతి దీఘరత్తం అహితాయ దుక్ఖాయ కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి.

"తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, కతమం ను ఖో వరం – యం బలవా పురిసో దళ్హాయ వాలరజ్జుయా ఉభో జఙ్ఘా వేఠేత్వా ఘంసేయ్య – సా ఛవిం ఛిన్దేయ్య ఛవిం ఛేత్వా చమ్మం ఛిన్దేయ్య చమ్మం ఛేత్వా మంసం ఛిన్దేయ్య మంసం ఛేత్వా న్హారుం ఛిన్దేయ్య న్హారుం ఛేత్వా అట్ఠిం ఛిన్దేయ్య అట్ఠిం ఛేత్వా అట్ఠిమిఞ్జం ఆహచ్చ తిట్ఠేయ్య, యం వా ఖత్తియమహాసాలానం వా బ్రాహ్మణమహాసాలానం వా గహపతిమహాసాలానం వా అభివాదనం సాదియేయ్యా"తి? "ఏతదేవ , భన్తే, వరం – యం ఖత్తియమహాసాలానం వా బ్రాహ్మణమహాసాలానం వా గహపతిమహాసాలానం వా అభివాదనం సాదియేయ్య, దుక్ఖఞ్హేతం, భన్తే, యం బలవా పురిసో దళ్హాయ వాలరజ్జుయా...పే.... అట్ఠిమిఞ్జం ఆహచ్చ తిట్ఠేయ్యా"తి.

"ఆరోచయామి వో, భిక్ఖవే, పటివేదయామి వో, భిక్ఖవే, యథా ఏతదేవ తస్స వరం దుస్సీలస్స...పే.... కసమ్బుజాతస్స యం బలవా పురిసో దళ్హాయ వాలరజ్జుయా ఉభో జఙ్ఘా వేఠేత్వా...పే.... అట్ఠిమిఞ్జం ఆహచ్చ తిట్ఠేయ్య. తం కిస్స హేతు? తతోనిదానఞ్హి సో, భిక్ఖవే, మరణం వా నిగచ్ఛేయ్య మరణమత్తం వా దుక్ఖం, న త్వేవ తప్పచ్చయా కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జేయ్య. యఞ్చ ఖో సో, భిక్ఖవే, దుస్సీలో...పే.... కసమ్బుజాతో ఖత్తియమహాసాలానం వా బ్రాహ్మణమహాసాలానం వా గహపతిమహాసాలానం వా అభివాదనం సాదియతి, తఞ్హి తస్స,

భిక్ఖవే, హోతి దీఘరత్తం అహితాయ దుక్ఖాయ కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి.

“తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, కతమం ను ఖో వరం – యం బలవా పురిసో తిణ్హాయ సత్తియా తేలధోతాయ పచ్చోరస్మిం పహరేయ్య, యం వా ఖత్తియమహాసాలానం వా బ్రాహ్మణమహాసాలానం వా గహపతిమహాసాలానం వా అఞ్జలికమ్మం సాదియేయ్యా”తి? “ఏతదేవ, భన్తే, వరం – యం ఖత్తియమహాసాలానం వా బ్రాహ్మణమహాసాలానం వా గహపతిమహాసాలానం వా అఞ్జలికమ్మం సాదియేయ్య, దుక్ఖఞ్హేతం, భన్తే, యం బలవా పురిసో తిణ్హాయ సత్తియా తేలధోతాయ పచ్చోరస్మిం పహరేయ్యా”తి.

“ఆరోచయామి వో, భిక్ఖవే, పటివేదయామి వో, భిక్ఖవే, యథా ఏతదేవ తస్స వరం దుస్సీలస్స...పే.... కసమ్బుజాతస్స యం బలవా పురిసో తిణ్హాయ సత్తియా తేలధోతాయ పచ్చోరస్మిం పహరేయ్య. తం కిస్స హేతు? తతోనిదానఞ్హి సో, భిక్ఖవే, మరణం వా నిగచ్ఛేయ్య మరణమత్తం వా దుక్ఖం, న త్వేవ తప్పచ్చయా కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జేయ్య. యఞ్చ ఖో సో, భిక్ఖవే, దుస్సీలో పాపధమ్మో...పే.... కసమ్బుజాతో ఖత్తియమహాసాలానం వా బ్రాహ్మణమహాసాలానం వా గహపతిమహాసాలానం వా అఞ్జలికమ్మం సాదియతి, తఞ్హి తస్స, భిక్ఖవే, హోతి దీఘరత్తం అహితాయ దుక్ఖాయ కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి.

“తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, కతమం ను ఖో వరం – యం బలవా పురిసో తత్తేన అయోపట్టేన ఆదిత్తేన సమ్పజ్జలితేన సజోతిభూతేన కాయం సమ్పలివేఠేయ్య, యం వా ఖత్తియమహాసాలానం వా బ్రాహ్మణమహాసాలానం వా గహపతిమహాసాలానం వా సద్ధాదేయ్యం చీవరం పరిభుఞ్జేయ్యా”తి? “ఏతదేవ, భన్తే, వరం – యం ఖత్తియమహాసాలానం వా...పే.... సద్ధాదేయ్యం చీవరం పరిభుఞ్జేయ్య, దుక్ఖఞ్హేతం, భన్తే, యం బలవా పురిసో తత్తేన అయోపట్టేన ఆదిత్తేన సమ్పజ్జలితేన సజోతిభూతేన కాయం సమ్పలివేఠేయ్యా”తి.

“ఆరోచయామి వో, భిక్ఖవే, పటివేదయామి వో, భిక్ఖవే, యథా ఏతదేవ తస్స వరం దుస్సీలస్స...పే.... కసమ్బుజాతస్స యం బలవా పురిసో తత్తేన అయోపట్టేన ఆదిత్తేన సమ్పజ్జలితేన సజోతిభూతేన కాయం సమ్పలివేఠేయ్య. తం కిస్స హేతు? తతోనిదానఞ్హి సో, భిక్ఖవే, మరణం వా నిగచ్ఛేయ్య మరణమత్తం వా దుక్ఖం, న త్వేవ తప్పచ్చయా కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జేయ్య. యఞ్చ ఖో సో, భిక్ఖవే, దుస్సీలో...పే.... కసమ్బుజాతో ఖత్తియమహాసాలానం వా బ్రాహ్మణమహాసాలానం వా గహపతిమహాసాలానం వా సద్ధాదేయ్యం చీవరం పరిభుఞ్జతి, తఞ్హి తస్స, భిక్ఖవే, హోతి దీఘరత్తం అహితాయ దుక్ఖాయ కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి.

“తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, కతమం ను ఖో వరం – యం బలవా పురిసో తత్తేన అయోసఙ్కునా ముఖం వివరిత్వా తత్తం లోహగుళం ఆదిత్తం సమ్పజ్జలితం సజోతిభూతం ముఖే పక్ఖిపేయ్య – తం తస్స ఓట్ఠమ్పి దహేయ్య [డహేయ్య (కత్థచి)] ముఖమ్పి దహేయ్య జివ్హమ్పి దహేయ్య కణ్ఠమ్పి దహేయ్య ఉరమ్పి [మ॰ ని॰ ౩.౨౭౦ దేవదూతసుత్తే పన “ఉదరమ్పి” ఇతి

విదేసపాఠో దిస్సతి] దహేయ్య అన్తమ్పి అన్తగుణమ్పి ఆదాయ అధోభాగా [అధోభాగం (క.)] నిక్ఖమేయ్య, యం వా ఖత్తియమహాసాలానం వా బ్రాహ్మణమహాసాలానం వా గహపతిమహాసాలానం వా సద్ధాదేయ్యం పిణ్డపాతం పరిభుఞ్జేయ్యా"తి? "ఏతదేవ, భన్తే, వరం – యం ఖత్తియమహాసాలానం వా బ్రాహ్మణమహాసాలానం వా గహపతిమహాసాలానం వా సద్ధాదేయ్యం పిణ్డపాతం పరిభుఞ్జేయ్య, దుక్ఖఞ్హేతం, భన్తే, యం బలవా పురిసో తత్తేన అయోసఙ్కునా ముఖం వివరిత్వా తత్తం లోహగుళం ఆదిత్తం సమ్పజ్జలితం సజోతిభూతం ముఖే పక్ఖిపేయ్య – తం తస్స ఓట్ఠమ్పి దహేయ్య ముఖమ్పి దహేయ్య జివ్హమ్పి దహేయ్య కణ్ఠమ్పి దహేయ్య ఉరమ్పి దహేయ్య అన్తమ్పి అన్తగుణమ్పి ఆదాయ అధోభాగం నిక్ఖమేయ్యా"తి.

"ఆరోచయామి వో, భిక్ఖవే, పటివేదయామి వో, భిక్ఖవే, యథా ఏతదేవ తస్స వరం దుస్సీలస్స...పే.... కసమ్బుజాతస్స యం బలవా పురిసో తత్తేన అయోసఙ్కునా ముఖం వివరిత్వా తత్తం లోహగుళం ఆదిత్తం సమ్పజ్జలితం సజోతిభూతం ముఖే పక్ఖిపేయ్య – తం తస్స ఓట్ఠమ్పి దహేయ్య ముఖమ్పి దహేయ్య జివ్హమ్పి దహేయ్య కణ్ఠమ్పి దహేయ్య ఉరమ్పి దహేయ్య అన్తమ్పి అన్తగుణమ్పి ఆదాయ అధోభాగం నిక్ఖమేయ్య. తం కిస్స హేతు? తతోనిదానఞ్హి సో, భిక్ఖవే, మరణం వా నిగచ్ఛేయ్య మరణమత్తం వా దుక్ఖం, న త్వేవ తప్పచ్చయా కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జేయ్య. యఞ్చ ఖో సో, భిక్ఖవే, దుస్సీలో పాపధమ్మో...పే.... కసమ్బుజాతో ఖత్తియమహాసాలానం వా బ్రాహ్మణమహాసాలానం వా గహపతిమహాసాలానం వా సద్ధాదేయ్యం పిణ్డపాతం పరిభుఞ్జతి, తఞ్హి తస్స హోతి దీఘరత్తం అహితాయ దుక్ఖాయ కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి.

"తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, కతమం ను ఖో వరం – యం బలవా పురిసో సీసే వా గహేత్వా ఖన్ధే వా గహేత్వా తత్తం అయోమఞ్చం వా అయోపీఠం వా అభినిసీదాపేయ్య వా అభినిపజ్జాపేయ్య వా, యం వా ఖత్తియమహాసాలానం వా బ్రాహ్మణమహాసాలానం వా గహపతిమహాసాలానం వా సద్ధాదేయ్యం మఞ్చపీఠం [మఞ్చం వా పీఠం వా (క.)] పరిభుఞ్జేయ్యా"తి? "ఏతదేవ, భన్తే, వరం – యం ఖత్తియమహాసాలానం వా బ్రాహ్మణమహాసాలానం వా గహపతిమహాసాలానం వా సద్ధాదేయ్యం మఞ్చపీఠం పరిభుఞ్జేయ్య, దుక్ఖఞ్హేతం, భన్తే, యం బలవా పురిసో సీసే వా గహేత్వా ఖన్ధే వా గహేత్వా తత్తం అయోమఞ్చం వా అయోపీఠం వా అభినిసీదాపేయ్య వా అభినిపజ్జాపేయ్య వా"తి.

"ఆరోచయామి వో, భిక్ఖవే, పటివేదయామి వో, భిక్ఖవే, యథా ఏతదేవ తస్స వరం దుస్సీలస్స...పే.... కసమ్బుజాతస్స యం బలవా పురిసో సీసే వా గహేత్వా ఖన్ధే వా గహేత్వా తత్తం అయోమఞ్చం వా అయోపీఠం వా అభినిసీదాపేయ్య వా అభినిపజ్జాపేయ్య వా. తం కిస్స హేతు? తతోనిదానఞ్హి సో, భిక్ఖవే, మరణం వా నిగచ్ఛేయ్య మరణమత్తం వా దుక్ఖం, న త్వేవ తప్పచ్చయా కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జేయ్య. యఞ్చ ఖో సో, భిక్ఖవే, దుస్సీలో పాపధమ్మో...పే.... కసమ్బుజాతో ఖత్తియమహాసాలానం వా బ్రాహ్మణమహాసాలానం వా గహపతిమహాసాలానం వా సద్ధాదేయ్యం మఞ్చపీఠం పరిభుఞ్జతి. తఞ్హి తస్స, భిక్ఖవే, హోతి దీఘరత్తం అహితాయ దుక్ఖాయ కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి.

"తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, కతమం ను ఖో వరం – యం బలవా పురిసో ఉద్ధంపాదం అధోసిరం గహేత్వా తత్తాయ లోహకుమ్భియా పక్ఖిపేయ్య ఆదిత్తాయ సమ్పజ్జలితాయ సజోతిభూతాయ – సో తత్థ ఫేణుద్దేహకం పచ్చమానో సకిమ్పి

ఉద్ధం గచ్ఛేయ్య సకిమ్పి అధో గచ్ఛేయ్య సకిమ్పి తిరియం గచ్ఛేయ్య, యం వా ఖత్తియమహాసాలానం వా బ్రాహ్మణమహాసాలానం వా గహపతిమహాసాలానం వా సద్ధాదేయ్యం విహారం పరిభుఞ్జేయ్యా"తి? "ఏతదేవ, భన్తే, వరం – యం ఖత్తియమహాసాలానం వా బ్రాహ్మణమహాసాలానం వా గహపతిమహాసాలానం వా సద్ధాదేయ్యం విహారం పరిభుఞ్జేయ్య, దుక్ఖఞ్హేతం, భన్తే, యం బలవా పురిసో ఉద్ధంపాదం అధోసిరం గహేత్వా తత్తాయ లోహకుమ్భియా పక్ఖిపేయ్య ఆదిత్తాయ సమ్పజ్జలితాయ సజోతిభూతాయ – సో తత్థ ఫేణుద్దేహకం పచ్చమానో సకిమ్పి ఉద్ధం గచ్ఛేయ్య సకిమ్పి అధో గచ్ఛేయ్య సకిమ్పి తిరియం గచ్ఛేయ్యా"తి.

"ఆరోచయామి వో, భిక్ఖవే, పటివేదయామి వో, భిక్ఖవే, యథా ఏతదేవ తస్స వరం దుస్సీలస్స పాపధమ్మస్స...పే॰... కసమ్బుజాతస్స యం బలవా పురిసో ఉద్ధంపాదం అధోసిరం గహేత్వా...పే॰... సకిమ్పి తిరియం గచ్ఛేయ్య. తం కిస్స హేతు? తతోనిదానఞ్హి సో, భిక్ఖవే, మరణం వా నిగచ్ఛేయ్య మరణమత్తం వా దుక్ఖం, న త్వేవ తప్పచ్చయా కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జేయ్య. యఞ్చ ఖో సో, భిక్ఖవే, దుస్సీలో పాపధమ్మో...పే॰... కసమ్బుజాతో ఖత్తియమహాసాలానం వా బ్రాహ్మణమహాసాలానం వా గహపతిమహాసాలానం వా సద్ధాదేయ్యం విహారం పరిభుఞ్జతి . తఞ్హి తస్స, భిక్ఖవే, హోతి దీఘరత్తం అహితాయ దుక్ఖాయ కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి.

"తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ఏవం సిక్ఖితబ్బం – 'యేసఞ్చ [యేసం (?)] మయం పరిభుఞ్జామ చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారం [... పరిక్ఖారానం (సీ॰ స్యా॰ క॰)] తేసం తే కారా మహప్ఫలా భవిస్సన్తి మహానిసంసా, అమ్హాకఞ్చేవాయం పబ్బజ్జా అవఞ్ఝా భవిస్సతి సఫలా సఉద్రయా'తి. ఏవఞ్హి వో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బం – 'అత్తత్థం వా, భిక్ఖవే, సమ్పస్సమానేన అలమేవ అప్పమాదేన సమ్పాదేతుం; పరత్థం వా, భిక్ఖవే, సమ్పస్సమానేన అలమేవ అప్పమాదేన సమ్పాదేతుం; ఉభయత్థం వా, భిక్ఖవే, సమ్పస్సమానేన అలమేవ అప్పమాదేన సమ్పాదేతు'"న్తి.

ఇదమవోచ భగవా [ఇదమవోచ భగవా...పే॰... (క॰)]. ఇమస్మిఞ్చ పన వేయ్యాకరణస్మిం భఞ్ఞమానే సట్ఠిమత్తానం భిక్ఖూనం ఉణ్హం లోహితం ముఖతో ఉగ్గఞ్ఛి [ఉగ్గచ్ఛి (క॰)]. సట్ఠిమత్తా భిక్ఖూ సిక్ఖం పచ్చక్ఖాయ హీనాయావత్తింసు – "సుదుక్కరం భగవా, సుదుక్కరం భగవా"తి. సట్ఠిమత్తానం భిక్ఖూనం అనుపాదాయ ఆసవేహి చిత్తాని విముచ్చింసూతి. అట్ఠమం.

౯. సునేత్తసుత్తం

౭౩. [అ॰ ని॰ ౬.౫౪; ౭.౬౬] "భూతపుబ్బం, భిక్ఖవే, సునేత్తో నామ సత్థా అహోసి తిత్థకరో కామేసు వీతరాగో. సునేత్తస్స ఖో పన, భిక్ఖవే, సత్థునో అనేకాని సావకసతాని అహేసుం. సునేత్తో సత్థా సావకానం బ్రహ్మలోకసహబ్యతాయ ధమ్మం దేసేసి. యే ఖో పన, భిక్ఖవే [యే ఖో భిక్ఖవే (సీ॰ స్యా॰)], సునేత్తస్స సత్థునో బ్రహ్మలోకసహబ్యతాయ ధమ్మం దేసేన్తస్స చిత్తాని నప్పసాదేసుం తే కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జింసు. యే ఖో పన, భిక్ఖవే, సునేత్తస్స సత్థునో బ్రహ్మలోకసహబ్యతాయ ధమ్మం దేసేన్తస్స చిత్తాని పసాదేసుం తే కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జింసు.

“భూతపుబ్బం , భిక్ఖవే, మూగపక్ఖో నామ సత్థా అహోసి…పే॰… అరనేమి నామ సత్థా అహోసి…పే॰… కుద్దాలకో [కుద్దాలో (సీ॰ స్యా॰)] నామ సత్థా అహోసి…పే॰… హత్థిపాలో నామ సత్థా అహోసి…పే॰… జోతిపాలో నామ సత్థా అహోసి…పే॰… అరకో నామ సత్థా అహోసి తిత్థకరో కామేసు వీతరాగో . అరకస్స ఖో పన, భిక్ఖవే, సత్థునో అనేకాని సావకసతాని అహేసుం. అరకో నామ సత్థా సావకానం బ్రహ్మలోకసహబ్యతాయ ధమ్మం దేసేసి. యే ఖో పన, భిక్ఖవే, అరకస్స సత్థునో బ్రహ్మలోకసహబ్యతాయ ధమ్మం దేసేన్తస్స చిత్తాని నప్పసాదేసుం, తే కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జింసు. యే ఖో పన, భిక్ఖవే, అరకస్స సత్థునో బ్రహ్మలోకసహబ్యతాయ ధమ్మం దేసేన్తస్స చిత్తాని పసాదేసుం, తే కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జింసు.

“తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, యో ఇమే సత్త సత్థారే తిత్థకరే కామేసు వీతరాగే అనేకసతపరివారే ససావకసఙ్ఘే పదుట్ఠచిత్తో అక్కోసేయ్య పరిభాసేయ్య, బహుం నో అపుఞ్ఞం పసవేయ్యా”తి? “ఏవం, భన్తే”. “యో, భిక్ఖవే, ఇమే సత్త సత్థారే తిత్థకరే కామేసు వీతరాగే అనేకసతపరివారే ససావకసఙ్ఘే పదుట్ఠచిత్తో అక్కోసేయ్య పరిభాసేయ్య, బహుం నో అపుఞ్ఞం పసవేయ్య. యో ఏకం దిట్ఠిసమ్పన్నం పుగ్గలం పదుట్ఠచిత్తో అక్కోసతి పరిభాసతి, అయం తతో బహుతరం అపుఞ్ఞం పసవతి. తం కిస్స హేతు? నాహం, భిక్ఖవే, ఇతో బహిద్ధా ఏవరూపిం ఖన్తిం వదామి యథామం సబ్రహ్మచారీసు”.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ఏవం సిక్ఖితబ్బం – ‘న నో సబ్రహ్మచారీసు [న త్వేవ అమ్హం సబ్రహ్మచారీసు (స్యా॰) అఙ్గుత్తరనికాయే అఞ్ఞథా దిస్సతి] చిత్తాని పదుట్ఠాని భవిస్సన్తీ’తి. ఏవఞ్హి వో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బ”న్తి. నవమం.

౧౦. అరకసుత్తం

౭౪. “భూతపుబ్బం, భిక్ఖవే, అరకో నామ సత్థా అహోసి తిత్థకరో కామేసు వీతరాగో. అరకస్స ఖో పన, భిక్ఖవే, సత్థునో అనేకాని సావకసతాని అహేసుం. అరకో సత్థా సావకానం ఏవం ధమ్మం దేసేతి – అప్పకం, బ్రాహ్మణ, జీవితం మనుస్సానం పరిత్తం లహుకం [లహుసం (టీకా)] బహుదుక్ఖం బహుపాయాసం మన్తాయం [మన్తాయ (సబ్బత్థ) టీకా పస్సితబ్బా] బోద్ధబ్బం , కత్తబ్బం కుసలం, చరితబ్బం బ్రహ్మచరియం, నత్థి జాతస్స అమరణం.

“సేయ్యథాపి , బ్రాహ్మణ, తిణగ్గే ఉస్సావబిన్దు సూరియే ఉగ్గచ్ఛన్తే ఖిప్పంయేవ పటివిగచ్ఛతి, న చిరట్ఠితికం హోతి; ఏవమేవం ఖో, బ్రాహ్మణ, ఉస్సావబిన్దూపమం జీవితం మనుస్సానం పరిత్తం లహుకం బహుదుక్ఖం బహుపాయాసం మన్తాయం బోద్ధబ్బం, కత్తబ్బం కుసలం, చరితబ్బం బ్రహ్మచరియం, నత్థి జాతస్స అమరణం.

“సేయ్యథాపి, బ్రాహ్మణ, థుల్లఫుసితకే దేవే వస్సన్తే ఉదకబుబ్బుళం [ఉదకపుప్ఫుళం (క॰)] ఖిప్పంయేవ పటివిగచ్ఛతి, న చిరట్ఠితికం హోతి; ఏవమేవం ఖో, బ్రాహ్మణ, ఉదకబుబ్బుళూపమం జీవితం మనుస్సానం పరిత్తం లహుకం బహుదుక్ఖం బహుపాయాసం మన్తాయం బోద్ధబ్బం, కత్తబ్బం కుసలం, చరితబ్బం బ్రహ్మచరియం, నత్థి జాతస్స అమరణం.

“సేయ్యథాపి, బ్రాహ్మణ, ఉదకే దణ్డరాజి ఖిప్పంయేవ పటివిగచ్ఛతి, న చిరట్ఠితికా హోతి; ఏవమేవం ఖో, బ్రాహ్మణ, ఉదకే దణ్డరాజూపమం జీవితం మనుస్సానం పరిత్తం…పే॰… నత్థి జాతస్స అమరణం.

“సేయ్యథాపి, బ్రాహ్మణ, నదీ పబ్బతేయ్యా దూరఙ్గమా సీఘసోతా హారహారినీ, నత్థి సో ఖణో వా లయో వా ముహుత్తో వా యం సా [యాయ (క.)] ఆవత్తతి [ధరతి (సీ.), ధరతి (స్యా.), అవతిట్ఠేయ్య (?)], అథ ఖో సా గచ్ఛతేవ వత్తతేవ సన్దతేవ; ఏవమేవం ఖో, బ్రాహ్మణ, నదీపబ్బతేయ్యూపమం జీవితం మనుస్సానం పరిత్తం లహుకం...పే.... నత్థి జాతస్స అమరణం.

“సేయ్యథాపి, బ్రాహ్మణ, బలవా పురిసో జివ్హగ్గే ఖేళపిణ్డం సంయూహిత్వా అకసిరేనేవ వమేయ్య [పతాపేయ్య (క.)]; ఏవమేవం ఖో, బ్రాహ్మణ, ఖేళపిణ్డూపమం జీవితం మనుస్సానం పరిత్తం...పే.... నత్థి జాతస్స అమరణం.

“సేయ్యథాపి, బ్రాహ్మణ, దివససన్తత్తే అయోకటాహే మంసపేసి [మంసపేసీ (సీ. స్యా.)] పక్ఖిత్తా ఖిప్పంయేవ పటివిగచ్ఛతి, న చిరట్ఠితికా హోతి; ఏవమేవం ఖో, బ్రాహ్మణ, మంసపేసూపమం జీవితం మనుస్సానం పరిత్తం...పే.... నత్థి జాతస్స అమరణం.

“సేయ్యథాపి, బ్రాహ్మణ, గావీ వజ్ఝా ఆఘాతనం నీయమానా యం యదేవ పాదం ఉద్ధరతి, సన్తికేవ హోతి వధస్స సన్తికేవ మరణస్స; ఏవమేవం ఖో, బ్రాహ్మణ, గోవజ్ఝూపమం [గావీవజ్ఝూపమం (సీ. స్యా.)] జీవితం మనుస్సానం పరిత్తం లహుకం బహుదుక్ఖం బహుపాయాసం మన్తాయం బోద్ధబ్బం, కత్తబ్బం కుసలం, చరితబ్బం బ్రహ్మచరియం, నత్థి జాతస్స అమరణ”న్తి.

“తేన ఖో పన, భిక్ఖవే, సమయేన మనుస్సానం సట్ఠివస్ససహస్సాని ఆయుప్పమాణం అహోసి, పఞ్చవస్ససతికా కుమారికా అలంపతేయ్యా అహోసి. తేన ఖో పన, భిక్ఖవే, సమయేన మనుస్సానం ఛళేవ ఆబాధా అహేసుం – సీతం, ఉణ్హం, జిఘచ్ఛా, పిపాసా, ఉచ్చారో, పస్సావో. సో హి నామ, భిక్ఖవే, అరకో సత్థా ఏవం దీఘాయుకేసు మనుస్సేసు ఏవం చిరట్ఠితికేసు ఏవం అప్పాబాధేసు సావకానం ఏవం ధమ్మం దేసేస్సతి – ‘అప్పకం, బ్రాహ్మణ, జీవితం మనుస్సానం పరిత్తం లహుకం బహుదుక్ఖం బహుపాయాసం మన్తాయం బోద్ధబ్బం, కత్తబ్బం కుసలం, చరితబ్బం బ్రహ్మచరియం, నత్థి జాతస్స అమరణ’”న్తి.

“ఏతరహి తం, భిక్ఖవే, సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘అప్పకం జీవితం మనుస్సానం పరిత్తం లహుకం బహుదుక్ఖం బహుపాయాసం మన్తాయం బోద్ధబ్బం, కత్తబ్బం కుసలం, చరితబ్బం బ్రహ్మచరియం, నత్థి జాతస్స అమరణ’న్తి. ఏతరహి, భిక్ఖవే , యో చిరం జీవతి సో వస్ససతం అప్పం వా భియ్యో. వస్ససతం ఖో పన, భిక్ఖవే, జీవన్తో తీణియేవ ఉతుసతాని జీవతి – ఉతుసతం హేమన్తానం, ఉతుసతం గిమ్హానం, ఉతుసతం వస్సానం. తీణి ఖో పన, భిక్ఖవే, ఉతుసతాని జీవన్తో ద్వాదస [ద్వాదసం (సీ. క.)] యేవ మాససతాని జీవతి – చత్తారి మాససతాని హేమన్తానం , చత్తారి మాససతాని గిమ్హానం, చత్తారి మాససతాని వస్సానం. ద్వాదస ఖో పన, భిక్ఖవే, మాససతాని జీవన్తో చతువీసతియేవ అద్ధమాససతాని జీవతి – అట్ఠద్ధమాససతాని హేమన్తానం, అట్ఠద్ధమాససతాని గిమ్హానం, అట్ఠద్ధమాససతాని వస్సానం. చతువీసతి ఖో పన, భిక్ఖవే, అద్ధమాససతాని జీవన్తో ఛత్తింసంయేవ రత్తిసహస్సాని జీవతి – ద్వాదస రత్తిసహస్సాని హేమన్తానం, ద్వాదస రత్తిసహస్సాని గిమ్హానం, ద్వాదస రత్తిసహస్సాని వస్సానం. ఛత్తింసం ఖో పన, భిక్ఖవే, రత్తిసహస్సాని జీవన్తో ద్వేసత్తతియేవ

[ద్వేసత్తతిణ్ణేవ (స్యా.), ద్వేసత్తతిణ్ణ్వేవ (క.)] భత్తసహస్సాని భుఞ్జతి – చతువీసతి భత్తసహస్సాని హేమన్తానం, చతువీసతి భత్తసహస్సాని గిమ్హానం, చతువీసతి భత్తసహస్సాని వస్సానం సద్ధిం మాతుథఞ్ఞాయ సద్ధిం భత్తన్తరాయేన.

“తత్రిమే భత్తన్తరాయా కపిమిద్ధోపి భత్తం న భుఞ్జతి, దుక్ఖితోపి భత్తం న భుఞ్జతి, బ్యాధితోపి భత్తం న భుఞ్జతి, ఉపోసథికోపి భత్తం న భుఞ్జతి , అలాభకేనపి భత్తం న భుఞ్జతి. ఇతి ఖో, భిక్ఖవే, మయా వస్ససతాయుకస్స మనుస్సస్స ఆయుపి సఙ్ఖాతో [సఙ్ఖాతం (?)], ఆయుప్పమాణమ్పి సఙ్ఖాతం, ఉతూపి సఙ్ఖాతా, సంవచ్ఛరాపి సఙ్ఖాతా, మాసాపి సఙ్ఖాతా, అద్ధమాసాపి సఙ్ఖాతా, రత్తిపి సఙ్ఖాతా, దివాపి సఙ్ఖాతా, భత్తాపి సఙ్ఖాతా, భత్తన్తరాయాపి సఙ్ఖాతా. యం, భిక్ఖవే, సత్థారా కరణీయం సావకానం హితేసినా అనుకమ్పకేన అనుకమ్పం ఉపాదాయ; కతం వో తం మయా ఏతాని, భిక్ఖవే, రుక్ఖమూలాని ఏతాని సుఞ్ఞాగారాని. ఝాయథ, భిక్ఖవే, మా పమాదత్థ; మా పచ్ఛా విప్పటిసారినో అహువత్థ. అయం వో అమ్హాకం అనుసాసనీ”తి. దసమం.

మహావగ్గో సత్తమో.

తస్సుద్దానం –

హిరీసూరియం ఉపమా, ధమ్మఞ్ఞూ పారిఛత్తకం;
సక్కచ్చం భావనా అగ్గి, సునేత్తఅరకేన చాతి.

౮. వినయవగ్గో

౧. పఠమవినయధరసుత్తం

౭౫. [పరి. ౩౨౭] "సత్తహి , భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు వినయధరో హోతి. కతమేహి సత్తహి? ఆపత్తిం జానాతి, అనాపత్తిం జానాతి, లహుకం ఆపత్తిం జానాతి, గరుకం ఆపత్తిం జానాతి, సీలవా హోతి పాతిమోక్ఖసంవరసంవుతో విహరతి ఆచారగోచరసమ్పన్నో అణుమత్తేసు వజ్జేసు భయదస్సావీ సమాదాయ సిక్ఖతి సిక్ఖాపదేసు, చతున్నం ఝానానం ఆభిచేతసికానం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారానం నికామలాభీ హోతి అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ, ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, సత్తహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు వినయధరో హోతీ"తి. పఠమం.

౨. దుతియవినయధరసుత్తం

౭౬. [పరి. ౩౨౭] "సత్తహి , భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు వినయధరో హోతి. కతమేహి సత్తహి? ఆపత్తిం జానాతి, అనాపత్తిం జానాతి, లహుకం ఆపత్తిం జానాతి, గరుకం ఆపత్తిం జానాతి, ఉభయాని ఖో పనస్స పాతిమోక్ఖాని విత్థారేన స్వాగతాని హోన్తి సువిభత్తాని సుప్పవత్తీని సువినిచ్ఛితాని సుత్తసో అనుబ్యఞ్జనసో, చతున్నం ఝానానం ఆభిచేతసికానం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారానం నికామలాభీ హోతి అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ, ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, సత్తహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు వినయధరో హోతీ"తి. దుతియం.

౩. తతియవినయధరసుత్తం

౭౭. "సత్తహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు వినయధరో హోతి. కతమేహి సత్తహి? ఆపత్తిం జానాతి , అనాపత్తిం జానాతి, లహుకం ఆపత్తిం జానాతి, గరుకం ఆపత్తిం జానాతి, వినయే ఖో పన ఠితో హోతి అసంహీరో, చతున్నం ఝానానం ఆభిచేతసికానం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారానం నికామలాభీ హోతి అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ, ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, సత్తహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు వినయధరో హోతీ"తి. తతియం.

౪. చతుత్థవినయధరసుత్తం

౭౮. [పరి. ౩౨౭] "సత్తహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు వినయధరో హోతి. కతమేహి సత్తహి? ఆపత్తిం జానాతి, అనాపత్తిం జానాతి, లహుకం ఆపత్తిం జానాతి, గరుకం ఆపత్తిం జానాతి, అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం, ద్వేపి జాతియో...పే... ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి. దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానాతి. ఆసవానం ఖయా అనాసవం

చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, సత్తహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు వినయధరో హోతీ”తి. చతుత్థం.

౫. పఠమవినయధరసోభనసుత్తం

౭౯. “సత్తహి , భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో [సమన్నాగతో భిక్ఖు (సీ॰ స్యా॰ క॰) అనన్తరసుత్తద్వయే పన ఇదం పాఠనానత్తం నత్థి. పరి॰ ౩౨౭] వినయధరో సోభతి. కతమేహి సత్తహి? ఆపత్తిం జానాతి, అనాపత్తిం జానాతి, లహుకం ఆపత్తిం జానాతి, గరుకం ఆపత్తిం జానాతి, సీలవా హోతి…పే॰… సమాదాయ సిక్ఖతి సిక్ఖాపదేసు, చతున్నం ఝానానం ఆభిచేతసికానం నికామలాభీ హోతి అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ, ఆసవానం ఖయా…పే॰… సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, సత్తహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో వినయధరో సోభతీ”తి. పఞ్చమం.

౬. దుతియవినయధరసోభనసుత్తం

౮౦. “సత్తహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో వినయధరో సోభతి. కతమేహి సత్తహి? ఆపత్తిం జానాతి, అనాపత్తిం జానాతి, లహుకం ఆపత్తిం జానాతి, గరుకం ఆపత్తిం జానాతి, ఉభయాని ఖో పనస్స పాతిమోక్ఖాని విత్థారేన స్వాగతాని హోన్తి సువిభత్తాని సుప్పవత్తీని సువినిచ్ఛితాని సుత్తసో అనుబ్యఞ్జనసో, చతున్నం ఝానానం…పే॰… అకసిరలాభీ, ఆసవానం ఖయా…పే॰… సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, సత్తహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో వినయధరో సోభతీ”తి. ఛట్ఠం.

౭. తతియవినయధరసోభనసుత్తం

౮౧. “సత్తహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో వినయధరో సోభతి. కతమేహి సత్తహి? ఆపత్తిం జానాతి, అనాపత్తిం జానాతి, లహుకం ఆపత్తిం జానాతి , గరుకం ఆపత్తిం జానాతి, వినయే ఖో పన ఠితో హోతి అసంహీరో, చతున్నం ఝానానం…పే॰… అకసిరలాభీ, ఆసవానం ఖయా…పే॰… సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, సత్తహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో వినయధరో సోభతీ”తి. సత్తమం.

౮. చతుత్థవినయధరసోభనసుత్తం

౮౨. “సత్తహి , భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో [సమన్నాగతో భిక్ఖు (క॰)] వినయధరో సోభతి. కతమేహి సత్తహి? ఆపత్తిం జానాతి, అనాపత్తిం జానాతి, లహుకం ఆపత్తిం జానాతి, గరుకం ఆపత్తిం జానాతి, అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం, ద్వేపి జాతియో…పే॰… ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి, దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన…పే॰… ఆసవానం ఖయా…పే॰… సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, సత్తహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో వినయధరో సోభతీ”తి. అట్ఠమం.

౯. సత్థుసాసనసుత్తం

౮౩. అథ ఖో ఆయస్మా ఉపాలి యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఉపాలి భగవన్తం ఏతదవోచ –

"సాధు మే, భన్తే, భగవా సంఖిత్తేన ధమ్మం దేసేతు, యమహం భగవతో ధమ్మం సుత్వా ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరేయ్య"న్తి. "యే ఖో త్వం, ఉపాలి, ధమ్మే జానేయ్యాసి – 'ఇమే ధమ్మా న ఏకన్తనిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తన్తీ'తి ; ఏకంసేన, ఉపాలి, ధారేయ్యాసి – 'నేసో ధమ్మో నేసో వినయో నేతం సత్థుసాసన'న్తి. యే చ ఖో త్వం, ఉపాలి, ధమ్మే జానేయ్యాసి – 'ఇమే ధమ్మా ఏకన్తనిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తన్తీ'తి; ఏకంసేన, ఉపాలి, ధారేయ్యాసి – 'ఏసో ధమ్మో ఏసో వినయో ఏతం సత్థుసాసన'"న్తి. నవమం.

౧౦. అధికరణసమథసుత్తం

౮౪. "సత్తిమే , భిక్ఖవే, అధికరణసమథా ధమ్మా ఉప్పన్నుప్పన్నానం అధికరణానం సమథాయ వూపసమాయ. కతమే సత్త? సమ్ముఖావినయో దాతబ్బో , సతివినయో దాతబ్బో, అమూళ్హవినయో దాతబ్బో [పటిఞ్ఞాతకరణం, యేభుయ్యస్సికా, తస్సపాపియ్యస్సికా, తిణవత్థారకో (స్యా॰) దీ॰ ని॰ ౩.౩౩౨ సఙ్గీతిసుత్తేన చ పాచి॰ ౬౫౫ వినయేన చ సంసన్దేతబ్బం], పటిఞ్ఞాతకరణం దాతబ్బం, యేభుయ్యసికా దాతబ్బా, తస్సపాపియసికా దాతబ్బా, తిణవత్థారకో దాతబ్బో [పటిఞ్ఞాతకరణం, యేభుయ్యస్సికా, తస్సపాపియ్యస్సికా, తిణవత్థారకో (స్యా॰) దీ॰ ని॰ ౩.౩౩౨ సఙ్గీతిసుత్తేన చ పాచి॰ ౬౫౫ వినయేన చ సంసన్దేతబ్బం]. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, సత్త అధికరణసమథా ధమ్మా ఉప్పన్నుప్పన్నానం అధికరణానం సమథాయ వూపసమాయా"తి. దసమం.

వినయవగ్గో అట్ఠమో.

తస్సుద్దానం –

చతురో వినయధరా, చతురో చేవ సోభనా;
సాసనం అధికరణ-సమథేనట్ఠమే దసాతి.

౯. సమణవగ్గో

౧. భిక్ఖుసుత్తం

౮౫. [మహాని॰ ౧౮; చూళని॰ అజితమాణవపుచ్ఛానిద్దేస ౮] “సత్తన్నం , భిక్ఖవే, ధమ్మానం భిన్నత్తా భిక్ఖు హోతి. కతమేసం సత్తన్నం? సక్కాయదిట్ఠి భిన్నా హోతి, విచికిచ్ఛా భిన్నా హోతి, సీలబ్బతపరామాసో భిన్నో హోతి, రాగో భిన్నో హోతి, దోసో భిన్నో హోతి, మోహో భిన్నో హోతి, మానో భిన్నో హోతి. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, సత్తన్నం ధమ్మానం భిన్నత్తా భిక్ఖు హోతీ”తి. పఠమం.

౨. సమణసుత్తం

౮౬. సత్తన్నం, భిక్ఖవే, ధమ్మానం సమితత్తా సమణో హోతి…పే॰… దుతియం.

౩. బ్రాహ్మణసుత్తం

౮౭. బాహితత్తా బ్రాహ్మణో హోతి…పే॰… తతియం.

౪. సోత్తియసుత్తం

౮౮. నిస్సుతత్తా [నిస్సుత్తత్తా (స్యా॰) మ॰ ని॰ ౧.౪౩౪ పస్సితబ్బం] సోత్తియో [సోత్థికో (సీ॰), సోత్తికో (స్యా॰)] హోతి…పే॰… చతుత్థం.

౫. న్హాతకసుత్తం

౮౯. న్హాతత్తా న్హాతకో [నహాతత్తో నహాతకో (సీ॰ స్యా॰)] హోతి…పే॰… పఞ్చమం.

౬. వేదగూసుత్తం

౯౦. విదితత్తా వేదగూ హోతి…పే॰… ఛట్ఠం.

౭. అరియసుత్తం

౯౧. ఆరకత్తా [అరహత్తా (సీ॰), అరీ హతత్తా (క॰) మ॰ ని॰ ౧.౪౩౪ పాళి అట్ఠకథాటీకా పస్సితబ్బా. స్యామపోత్థకే పన సకలమ్పి ఇదం సత్తమసుత్తం నత్థి] అరియో హోతి…పే॰… సత్తమం.

౮. అరహాసుత్తం

౯౨. “ఆరకత్తా అరహా హోతి. కతమేసం సత్తన్నం? సక్కాయదిట్ఠి ఆరకా హోతి, విచికిచ్ఛా ఆరకా హోతి, సీలబ్బతపరామాసో ఆరకో హోతి, రాగో ఆరకో హోతి, దోసో ఆరకో హోతి, మోహో ఆరకో హోతి, మానో ఆరకో హోతి. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, సత్తన్నం ధమ్మానం ఆరకత్తా అరహా హోతీ”తి. అట్ఠమం.

౯. అసద్ధమ్మసుత్తం

౯౩. “సత్తిమే, భిక్ఖవే, అసద్ధమ్మా. కతమే సత్త? అస్సద్ధో హోతి, అహిరికో హోతి, అనోత్తప్పీ హోతి, అప్పస్సుతో హోతి, కుసీతో హోతి, ముట్ఠస్సతి హోతి, దుప్పఞ్ఞో హోతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, సత్త అసద్ధమ్మా”తి. నవమం.

౧౦. సద్ధమ్మసుత్తం

౯౪. “సత్తిమే, భిక్ఖవే, సద్ధమ్మా. కతమే సత్త? సద్ధో హోతి, హిరీమా హోతి, ఓత్తప్పీ హోతి, బహుస్సుతో హోతి, ఆరద్ధవీరియో హోతి, సతిమా హోతి, పఞ్ఞవా హోతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, సత్త సద్ధమ్మా”తి. దసమం.

సమణవగ్గో నవమో.

తస్సుద్దానం –

భిక్ఖుం సమణో బ్రాహ్మణో, సోత్తియో చేవ న్హాతకో;
వేదగూ అరియో అరహా, అసద్ధమ్మా చ సద్ధమ్మాతి.

౧౦. ఆహునేయ్యవగ్గో

౯౩. “సత్తిమే , భిక్ఖవే, పుగ్గలా ఆహునేయ్యా…పే.… దక్ఖిణేయ్యా అఞ్జలికరణీయా అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్స. కతమే సత్త? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో పుగ్గలో చక్ఖుస్మిం అనిచ్చానుపస్సీ విహరతి అనిచ్చసఞ్ఞీ అనిచ్చపటిసంవేదీ సతతం సమితం అబ్బోకిణ్ణం చేతసా అధిముచ్చమానో పఞ్ఞాయ పరియోగాహమానో. సో ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం ఖో, భిక్ఖవే, పఠమో పుగ్గలో ఆహునేయ్యో పాహునేయ్యో…పే.… అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్స.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో పుగ్గలో చక్ఖుస్మిం అనిచ్చానుపస్సీ విహరతి అనిచ్చసఞ్ఞీ అనిచ్చపటిసంవేదీ సతతం సమితం అబ్బోకిణ్ణం చేతసా అధిముచ్చమానో పఞ్ఞాయ పరియోగాహమానో. తస్స అపుబ్బం అచరిమం ఆసవపరియాదానఞ్చ హోతి జీవితపరియాదానఞ్చ. అయం, భిక్ఖవే, దుతియో పుగ్గలో ఆహునేయ్యో…పే.… అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్స.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో పుగ్గలో చక్ఖుస్మిం అనిచ్చానుపస్సీ విహరతి అనిచ్చసఞ్ఞీ అనిచ్చపటిసంవేదీ సతతం సమితం అబ్బోకిణ్ణం చేతసా అధిముచ్చమానో పఞ్ఞాయ పరియోగాహమానో. సో పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా అన్తరాపరినిబ్బాయీ హోతి…పే.… ఉపహచ్చపరినిబ్బాయీ హోతి…పే.… అసఙ్ఖారపరినిబ్బాయీ హోతి…పే.… ససఙ్ఖారపరినిబ్బాయీ హోతి…పే.… ఉద్ధంసోతో హోతి అకనిట్ఠగామీ. అయం, భిక్ఖవే, సత్తమో పుగ్గలో ఆహునేయ్యో…పే.… అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్స. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, సత్త పుగ్గలా ఆహునేయ్యా పాహునేయ్యా దక్ఖిణేయ్యా అఞ్జలికరణీయా అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్సా”తి.

౯౬-౬౨౨. సత్తిమే , భిక్ఖవే, పుగ్గలా ఆహునేయ్యా పాహునేయ్యా…పే.… అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్స. కతమే సత్త? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో పుగ్గలో చక్ఖుస్మిం దుక్ఖానుపస్సీ విహరతి…పే.… చక్ఖుస్మిం అనత్తానుపస్సీ విహరతి…పే.… చక్ఖుస్మిం ఖయానుపస్సీ విహరతి…పే.… చక్ఖుస్మిం వయానుపస్సీ విహరతి…పే.… చక్ఖుస్మిం విరాగానుపస్సీ విహరతి…పే.… చక్ఖుస్మిం నిరోధానుపస్సీ విహరతి…పే.… చక్ఖుస్మిం పటినిస్సగ్గానుపస్సీ విహరతి…పే.…

సోతస్మిం…పే.… ఘానస్మిం… జివ్హాయ… కాయస్మిం… మనస్మిం…పే.…

రూపేసు…పే.… సద్దేసు… గన్ధేసు… రసేసు… ఫోట్ఠబ్బేసు … ధమ్మేసు …పే.…

చక్ఖువిఞ్ఞాణే…పే.… సోతవిఞ్ఞాణే… ఘానవిఞ్ఞాణే… జివ్హావిఞ్ఞాణే… కాయవిఞ్ఞాణే… మనోవిఞ్ఞాణే…పే.…

చక్ఖుసమ్ఫస్సే…పే.… సోతసమ్ఫస్సే… ఘానసమ్ఫస్సే… జివ్హాసమ్ఫస్సే… కాయసమ్ఫస్సే… మనోసమ్ఫస్సే…పే.…

చక్ఖుసమ్ఫస్సజాయ వేదనాయ...పే॰... సోతసమ్ఫస్సజాయ వేదనాయ... ఘానసమ్ఫస్సజాయ వేదనాయ... జివ్హాసమ్ఫస్సజాయ వేదనాయ... కాయసమ్ఫస్సజాయ వేదనాయ... మనోసమ్ఫస్సజాయ వేదనాయ...పే॰....

రూపసఞ్ఞాయ...పే॰... సద్దసఞ్ఞాయ... గన్ధసఞ్ఞాయ... రససఞ్ఞాయ... ఫోట్ఠబ్బసఞ్ఞాయ... ధమ్మసఞ్ఞాయ...పే॰....

రూపసఞ్చేతనాయ...పే॰... సద్దసఞ్చేతనాయ... గన్ధసఞ్చేతనాయ... రససఞ్చేతనాయ... ఫోట్ఠబ్బసఞ్చేతనాయ... ధమ్మసఞ్చేతనాయ...పే॰....

రూపతణ్హాయ...పే॰... సద్దతణ్హాయ... గన్ధతణ్హాయ... రసతణ్హాయ... ఫోట్ఠబ్బతణ్హాయ... ధమ్మతణ్హాయ...పే॰....

రూపవితక్కే ...పే॰... సద్దవితక్కే... గన్ధవితక్కే... రసవితక్కే... ఫోట్ఠబ్బవితక్కే... ధమ్మవితక్కే...పే॰....

రూపవిచారే...పే॰... సద్దవిచారే... గన్ధవిచారే... రసవిచారే... ఫోట్ఠబ్బవిచారే... ధమ్మవిచారే...పే॰....

“పఞ్చక్ఖన్ధే [( ) సీ॰ స్యా॰ పోత్థకేసు నత్థి] ...పే॰... రూపక్ఖన్ధే... వేదనాక్ఖన్ధే... సఞ్ఞాక్ఖన్ధే... సఙ్ఖారక్ఖన్ధే... విఞ్ఞాణక్ఖన్ధే అనిచ్చానుపస్సీ విహరతి...పే॰... దుక్ఖానుపస్సీ విహరతి... అనత్తానుపస్సీ విహరతి... ఖయానుపస్సీ విహరతి... వయానుపస్సీ విహరతి... విరాగానుపస్సీ విహరతి... నిరోధానుపస్సీ విహరతి... పటినిస్సగ్గానుపస్సీ విహరతి...పే॰... లోకస్సా”తి.

“ఛద్వారారమ్మణేస్వేత్థ, విఞ్ఞాణేసు చ ఫస్సేసు;
వేదనాసు చ ద్వారస్స, సుత్తా హోన్తి విసుం అట్ఠ.

“సఞ్ఞా సఞ్చేతనా తణ్హా, వితక్కేసు విచారే చ;
గోచరస్స విసుం అట్ఠ, పఞ్చక్ఖన్ధే చ పచ్చేకే.

“సోళసస్వేత్థ మూలేసు, అనిచ్చం దుక్ఖమనత్తా;
ఖయా వయా విరాగా చ, నిరోధా పటినిస్సగ్గా.

“కమం అట్ఠానుపస్సనా, యోజేత్వాన విసుం విసుం;
సమ్పిణ్డితేసు సబ్బేసు, హోన్తి పఞ్చ సతాని చ;
అట్ఠవీసతి సుత్తాని, ఆహునేయ్యే చ వగ్గికే” [ఇమా ఉద్దానగాథాయో సీ॰ స్యా॰ పోత్థకేసు నత్థి].

ఆహునేయ్యవగ్గో దసమో.

౧౧. రాగపేయ్యాలం

౬౨౩. “రాగస్స , భిక్ఖవే, అభిఞ్ఞాయ సత్త ధమ్మా భావేతబ్బా. కతమే సత్త? సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో…పే.… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో – రాగస్స, భిక్ఖవే, అభిఞ్ఞాయ ఇమే సత్త ధమ్మా భావేతబ్బా”తి.

౬౨౪. “రాగస్స, భిక్ఖవే, అభిఞ్ఞాయ సత్త ధమ్మా భావేతబ్బా. కతమే సత్త? అనిచ్చసఞ్ఞా, అనత్తసఞ్ఞా, అసుభసఞ్ఞా, ఆదీనవసఞ్ఞా, పహానసఞ్ఞా, విరాగసఞ్ఞా, నిరోధసఞ్ఞా – రాగస్స, భిక్ఖవే, అభిఞ్ఞాయ ఇమే సత్త ధమ్మా భావేతబ్బా”తి.

౬౨౫. “రాగస్స , భిక్ఖవే, అభిఞ్ఞాయ సత్త ధమ్మా భావేతబ్బా. కతమే సత్త? అసుభసఞ్ఞా, మరణసఞ్ఞా, ఆహారే పటికూలసఞ్ఞా, సబ్బలోకే అనభిరతసఞ్ఞా, అనిచ్చసఞ్ఞా, అనిచ్చే దుక్ఖసఞ్ఞా, దుక్ఖే అనత్తసఞ్ఞా – రాగస్స, భిక్ఖవే, అభిఞ్ఞాయ ఇమే సత్త ధమ్మా భావేతబ్బా”తి.

౬౨౬-౬౩౨. “రాగస్స, భిక్ఖవే, పరిఞ్ఞాయ…పే.… పరిక్ఖయాయ… పహానాయ… ఖయాయ… వయాయ… విరాగాయ… నిరోధాయ… చాగాయ…పే.… పటినిస్సగ్గాయ ఇమే సత్త ధమ్మా భావేతబ్బా”తి.

౬౩౩-౧౧౩౨. “దోసస్స…పే.… మోహస్స… కోధస్స… ఉపనాహస్స… మక్ఖస్స… పళాసస్స… ఇస్సాయ… మచ్ఛరియస్స… మాయాయ… సాఠేయ్యస్స… థమ్భస్స… సారమ్భస్స… మానస్స… అతిమానస్స… మదస్స… పమాదస్స అభిఞ్ఞాయ…పే.… పరిఞ్ఞాయ… పరిక్ఖయాయ… పహానాయ… ఖయాయ… వయాయ… విరాగాయ… నిరోధాయ… చాగాయ… పటినిస్సగ్గాయ ఇమే సత్త ధమ్మా భావేతబ్బా”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

రాగపేయ్యాలం నిట్ఠితం.

సత్తకనిపాతపాళి నిట్ఠితా.